

164487

HAVA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞINDA
UZAKTAN EĞİTİM YAKLAŞIMIYLA UYGULANAN
“ASTSUBAY ORYANTASYON KURSU”
PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hakan YAZICI

Yüksek Lisans Tezi

Eskişehir, 2002

HAVA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞINDA UZAKTAN EĞİTİM YAKLAŞIMIYLA
UYGULANAN "ASTSUBAY ORYANTASYON KURSU" PROGRAMININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

Hakan Yazıcı

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı
Danışman: Prof.Dr.Mehmet Kesim

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ekim 2002

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

HAVA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞINDA UZAKTAN EĞİTİM YAKLAŞIMIYLA UYGULANAN “ASTSUBAY ORYANTASYON KURSU” PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hakan YAZICI

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2002

Danışman: Prof.Dr.Mehmet KESİM

Türk Hava Kuvvetlerinde uzaktan eğitim yaklaşımı ile uygulanan Astsubay Oryantasyon Kursu astsubayların askeri kültür, genel kültür ve bireysel gelişim konularındaki eğitim ihtiyaçlarını karşılama çabasıdır. Astsubay Oryantasyon Kursu programından beklenen verimi elde etmek için, uygulanan programın sürekli gözden geçirilmesi, saptanan eksiklik ve aksaklıkların düzeltilmesi gerekmektedir. Astsubay Oryantasyon Kursu programını daha etkin hale getirecek doğru kararların alınabilmesi, bu kararların dayanaklarının, bilimsel çalışmalarla araştırılmasına ve uygulamaların değerlendirilmesine bağlıdır.

İşte bu gereksinimden hareketle araştırmada; uzaktan eğitim yaklaşımıyla uygulanan Astsubay Oryantasyon Kursu Programı değerlendirilmiştir. Hedef kitle özellikleri, hedef kitlenin program öğelerine ilişkin görüşleri ve bu görüşlerden hareketle hesaplanan program değerlendirme puanı araştırmacının temel bulgularını oluşturmuştur.

Araştırma sonunda elde edilen bilgilerin, Hava Kuvvetleri Komutanlığı uzaktan eğitim çalışmalarına yön verenlere bilimsel veriler sağlayacağı ve bundan sonraki uygulamaların bu veriler ışığında daha da geliştirilebileceği umulmaktadır.

ABSTRACT

The Non-Commissioned Officer Orientation Course, that is applied with the distance education approach in the Turkish Air Force, has the effort of meeting the educational needs of the Non-Commissioned Officer about military culture, general culture and individual development. The applied program must continually be examined, the deficiencies and hitches must be corrected to gain the expected output from the Non-Commissioned Officer Course. The decisions that will make the Non-Commissioned Officer Course program more active depends on the investigation of those decisions with scientific studies and the assessment of the application.

Moving from this requirement, the Non-Commissioned Officer Course, that is applied with the distance education approach, is assessed, at this investigation. Target mass characteristics, opinions of the target mass about the program items and the program assesment point (score) that is calculated by starting from those opinions, form the basic findings of the investigation.

The information gained at the end of this investigation is expected to provide scientific data for the people who set a course to the distance education Works of Turkish Air Force Command and the future practices are expected to be improved more by the help of the those data.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Hakan YAZICI'nın Hava Kuvvetleri Komutanlığında Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla Uygulanan "Astsubay Oryantasyon Kursu" Programının Değerlendirilmesi başlıklı tezi **31 Ekim 2002** tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, **Uzaktan Eğitim** Anabilim dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Mehmet KESİM

Üye : Prof.Dr.Ahmet ÖZMEN

Üye : Doç.Dr.Aydın Ziya ÖZGÜR

Prof.Dr.Nurhan AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans çalışması için öngördüğü bu araştırma, Hava Kuvvetleri Komutanlığında uzaktan eğitim yaklaşımı ile yürütülen Astsubay Oryantasyon Kursu Programını mevcut durumuyla irdeleyerek varsa aksaklık ve eksikliklerini ortaya çıkarmak ve programın geliştirilmesine yönelik çalışmalara bilimsel veriler önerebilmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; araştırma problemine ve bu probleme dayanak oluşturan konunun teorik alt yapısına, ikinci bölümde; araştırma yöntemine, üçüncü bölümde; bulgular ve yoruma, dördüncü bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın başta Silahlı Kuvvetlerde uzaktan eğitim konusunda çalışan personel olmak üzere bu alanda hizmet veren tüm kurum ve kuruluşlarla, bunların çalışanlarına katkı getireceği umulmaktadır.

Araştırmanın yürütülmesi sırasında hoşgörülü tutumları ile konuyu özgürce araştırmama olanak tanıyan, yol gösterici eleştirileriyle bana ışık tutan danışmanım Prof.Dr.Mehmet KESİM'e, danışmanımla iletişimimi sağlayarak uzakta olmanın dezavantajlarını hissetmememi sağlayan Hava CANGİR'e, yine her aşamada bana yol gösteren, zamanını ve emeğini esirgemeyen komutanım Hava Öğretmen Yarbay Dr. Ö.Faruk UYSAL'a, veri toplama aracının dağıtımı, toplanması ve tasnifinde katkıları olan Murat KARAATLI'ya, araştırmanın raporlaştırılmasına emeği geçen Zerrin ARSLAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca yaşantımın her anında bana sabır ve özveriyle destek olan iki eğitim gönüllüsü, annem Nursel ve babam Hasan YAZICI'ya minnet ve şükran borçluyum.

Hakan Yazıcı

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZGEÇMİŞ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	3
1.1.1. Hizmet İçi Eğitim.....	5
1.1.1.1. Hizmet içi eğitimin gerekliliği.....	7
1.1.1.2. Astsubaylara yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri.....	10
1.1.2. Uzaktan Eğitim.....	14
1.1.2.1. Tarihsel süreçte uzaktan eğitim.....	17
1.1.2.2. Uzaktan eğitime duyulan ihtiyaç.....	20
1.1.2.3. Uzaktan eğitim modelleri.....	25
1.1.2.4. Uzaktan eğitim süreci.....	29
1.1.2.5. Öğrenci destek hizmetleri.....	32
1.1.3. Astsubay Oryantasyon Kursu Programı.....	37
1.1.3.1. Programın amaçları.....	40
1.1.3.2. Programın İçeriği.....	41
1.1.3.3. Öğretim malzemesi.....	41
1.1.3.4. Öğretim süreci.....	43
1.1.3.5. Ölçme değerlendirme.....	43

1.1.3.6. Kursiyer destek hizmetleri.....	47
1.2. Amaç.....	49
1.3. Önem.....	49
1.4. Varsayımlar.....	50
1.5. Sınırlılıklar.....	51
1.6. Tanımlar.....	51
1.7. Kısaltmalar.....	53
2. YÖNTEM.....	55
2.1. Araştırma Modeli.....	55
2.2. Evren ve Örneklem.....	56
2.3. Veriler ve Toplanması.....	56
2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	58
3. BULGULAR VE YORUM.....	60
3.1. Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular ve Yorum.....	60
3.2. Program Değerlendirme Puanı.....	67
3.3. Program Değerlendirme Puanının Kişisel Özelliklerde İlişkisi.....	68
3.4. Programın Öğelerine Yönelik Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum.....	74
3.5. Programa Yönelik Önerilere İlişkin Bulgular ve Yorum.....	101
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	104
4.1. Sonuç.....	104
4.2. Öneriler.....	107
EKLER.....	108
KAYNAKÇA.....	124

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa
1. Türkiye'deki Okul, Öğrenci, Öğretmen Sayılarındaki Gelişmeler.....	21
2. Astsubay Oryantasyon Kursu Kitapları ve Basım Tarihleri.....	42
3. Astsubay Oryantasyon Kursu Kitaplarının Sınavlara Dağılımı.....	44
4. Veri Toplama Aracı Alpha Değerleri.....	57
5. Değerlendirmeye Alınan Anket Sayısı.....	58
6. Kursiyerlerin İhtisaslarına Göre Dağılımı.....	61
7. Yaş Gruplarına Göre Dağılım.....	61
8. Kursiyerlerin Görev Yerlerine Göre Dağılımı.....	62
9. Kursiyerlerin Yaşadıkları İllere Göre Dağılımı (İlin Sahip Olduğu Askeri Olanaklara).....	63
10. Kursiyerlerin Yaşadıkları İllere Göre Dağılımı (İlin Sahip Olduğu Sosyal Olanaklara).....	64
11. Kursiyerlerin Mezun Oldukları Eğitim Kurumlarına Göre Dağılımı.....	65
12. Kursiyerlerin Halen Öğrencisi Oldukları Eğitim Kurumlarına Göre Dağılımı.....	65
13. Program Değerlendirme Puanı.....	67
14. Değerlendirme Puanı İhtisas İlişkisi.....	68
15. Değerlendirme Puanı Yaş Grupları İlişkisi.....	69
16. Değerlendirme Puanı Görev Yerleri İlişkisi.....	70
17. Değerlendirme Puanı Görev Yerleri İlişkisi Duncan Testi Sonucu.....	70
18. Değerlendirme Puanı Sosyal Olanakları Bakımından Yaşanılan İl İlişkisi.....	71
19. Değerlendirme Puanı Askeri Olanakları Bakımından Yaşanılan İl İlişkisi.....	71
20. Değerlendirme Puanı Mezun Olunan Eğitim Kurumu İlişkisi.....	72
21. Değerlendirme Puanı Halen Devam Edilen Eğitim Kurumu İlişkisi.....	73
22. "Geniş Bir Kitleye Ekonomik Yoldan Eğitim Verilmesini Sağlamaktadır" Yargısına İlişkin Görüşler.....	74

23. Birliklerin Görev Etkinliklerini Azaltmaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	75
24. “Örgün Eğitim Kuruluşlarında Verilmeyen Konularda Eğitim Verilmektedir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	76
25. “Astsubayların Mesleki Gelişimlerine Katkı Sağlamaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	76
26. “Astsubayların Sahip Olduğu Bilgi ve Becerilerin Görevbaşında Pekiştirilmesini Sağlamaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	77
27. “Astsubaylara Okuma Alışkanlığı Kazandırmaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	78
28. “Astsubayları Araştırma ve İncelemeye Yöneltmektedir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	78
29. “Astsubayların Askeri ve Genel Kültür Seviyelerini Artırarak Bireysel Gelişimlerine Katkıda Bulunmaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	79
30. “Hava Kuvvetleri Komutanlığının Daha Nitelikli İnsan Gücüne Sahip Olmasına Katkıda Bulunmaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	80
31. “Subay Olmak İsteyen Astsubayların Sınavlara Yönelik Bilgi Düzeylerini Yükseltmektedir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	80
32. “Kitaplarda Yer Alan Bilgiler Daha Önce Herhangi Bir Eğitim Kurumunda Alınmamış Yeni Bilgilerden Oluşmaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	82
33. “Programda Yer Alan Dersler ve İçerikleri Amaçlarda yer Alan Eğitim İhtiyaçlarını Giderecek Niteliktedir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	82
34. “Programda Yer Alan Dersler ve Üniteler Birbirini Tamamlar ve Bir Bütün Oluşturur Niteliktedir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	83
35. “Programda Yer Alan Dersler, Programın Amaçlarını Gerçekleştirecek Niteliktedir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	84
36. “Programda Yer Alan Dersler Meslek Hayatında Kullanılabilecek Niteliktedir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	84
37. “Astsubay Oryantasyon Kursunun Uzaktan Eğitim Yaklaşımı İle Uygulanması En Uygun ve Çağdaş Bir Yoldur” Yargısına İlişkin Görüşler.....	86
38. “Astsubay Oryantasyon Kursu, Kitapların Dışında Diğer Eğitim Yardımcıları İle	

Desteklenmelidir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	86
39. “Ünitelerin Yapısı Uzaktan Eğitim Tekniğine Göre Yazılmıştır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	87
40. “Kitapların Sayfa Düzeni ve Baskısı Öğrenmeyi Kolaylaştıracak Biçimde Kolay Okunabilir Şekilde Tasarımlanmış” Yargısına İlişkin Görüşler.....	88
41. “Kitaplardaki Şekiller, Grafikler, Resimler ve Fotoğraflar Konuların Daha Kolay Anlaşılmasını Sağlar Niteliktedir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	88
42. “Ünitelerde Yer Alan Amaçlar, İşaretler, Uyarılar, Özet ve Değerlendirme Soruları Ünitelerin Kavranmasını Kolaylaştırmaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	89
43. “Kursiyerler Anlaşılmayan Konularla İlgili Sorunlarını HILYOK Yaygın Öğretim Ders Grup Amirliğine Kolayca İletabilmekte ve Gerekli Akademik Desteği Alabilmektedirler” Yargısına İlişkin Görüşler.....	90
44. “Kursiyerler Anlayamadıkları Konularda Birliklerinden de Gerekli Yardımı Alabilmektedirler” Yargısına İlişkin Görüşler.....	91
45. “Yönetici Personel Kursiyerlerin Çalışması İçin Zaman Yaratmaya Özen Göstermektedirler” Yargısına İlişkin Görüşler.....	92
46. “Astsubay Oryantasyon Kursiyerleri Mecbur Kalınmadıkça Görev, İntikal vb. Görevlendirmelerin Dışında Tutulmaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	92
47. “Birlik Tarafından; Kursiyerlerin Kurs Kapsamında Öğrendikleri Konuları Görevbaşında Uygulayabilmeleri İçin Gerekli Fırsatlar Yaratılmaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	93
48. “Astsubay Oryantasyon Kursunun Personelin Mesleki Gelişimlerinin Bir Parçası Olması Kursiyerlerin Kursu Olumlu Yönde Motive Olmasını Sağlamaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	94
49. “Astsubay Oryantasyon Kursu Rehberi Kursiyerlerin Rehberlik İhtiyacını Karşılacak Yeterliliktedir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	95
50. “Başarının Belirlenmesinde Kullanılan Çoktan Seçmeli Soru Türü En İyi Değerlendirme Araçlarından Biridir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	96
51. “Sınavlar Eğitim Uygulama Direktifinde Belirtilen Zamanlarda Yapılmaktadır”	

Yargısına İlişkin Görüşler.....	97
52. “Sınav Süreleri Yeterlidir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	97
53. “Sınavlarda Yer Alan Soru Sayısı Kurs İçeriğini Kapsamaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	98
54. “Sınav Soruları Kursta Kazandırılan Davranışları Ölçer Niteliktedir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	99
55. “Sınavların Uygulandığı Merkezler Uygun ve Yeterlidir” Yargısına İlişkin Görüşler.....	99
56. “Sınavların Değerlendirilmesinde Objektiflik ve Güvenirlik Tamdır” Yargısına İlişkin Görüşler.....	100
57. Açık Uçlu Sorulara Yanıt Verenlerin Sayıları.....	101
58. Astsubay Oryantasyon Kursunun Beğenilen Yönlerine İlişkin Görüşler.....	102
59. Astsubay Oryantasyon Kursunun Beğenilmeyen Yönlerine İlişkin Görüşler...	103

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
1. Tek Yönlü İletişim Modeli.....	26
2. Çift Yönlü İletişim Modeli.....	28
3. Yıllara Göre Kursiyer Dağılımı.....	39
4. Kursiyer Başarı Durumu.....	46

1. GİRİŞ

Hızla gelişen bilim ve teknoloji yaşanan çevre koşullarını değiştirmektedir. İnsanın, hem bu değişimi gerçekleştirmesi hem de bu değişime uyum sağlayabilmesi gerekmektedir. İnsanın değişimi gerçekleştirecek ve değişime uyum sağlayabilecek gücü kazanması ancak davranışlarındaki değişme ve gelişme ile olabilecektir. Bireye yeni davranışlar kazandırmada ya da mevcut davranışlarını değiştirme ve geliştirmede en etkili süreçlerden birisinin de eğitim olduğu yaygın kabul görmektedir.

Öte yandan belli bir amaç uğruna örgütlenmiş her kurumun hizmet ettiği alana bu hizmetini en etkili ve verimli biçimde sunabilmesinde en önemli öge; hizmeti sunmakla görevli çalışanlarıdır. Çalışanların kurum amaçlarına dönük yetkin kılınması için; eğitim kaçınılmazdır. Söz konusu eğitimlerin gereksinimler doğrultusunda tasarlanabilmesi için değişik yöntemlere başvurulabilir. Bunda da temel belirleyici; kurumun özgün yapısına dayalı birtakım özellikleridir.

Türk Silahlı Kuvvetleri içinde üzerine düşen görevi yapmaktan sorumlu olan Hava Kuvvetleri Komutanlığı, bu gün eriştiği gücünü; sadece kullandığı en son teknoloji ürünü araçlarla değil, bu araçların yurt savunmasındaki başarısını garanti altına alacak insan gücü yapısından almaktadır.

Oysa çağdaş toplumda eğitim ve iş, insan yaşamını çok etkilemektedir. İnsanların çoğu çocukluk ve gençlik dönemlerinde belirli bir süre öğrenim yapmakta ve ömürlerinin büyük bir kısmını çalışma hayatında geçirmektedirler. Ancak, insanların yıllarca önce kazandıkları yeterliklerle uzun süre başarılı olmaları güçtür. Ayrıca eğitim sistemindeki gelişmeler, teknik gelişmeler kadar hızlı olmadığından,

eğitim ile kazandırılan bilgi, beceri ve alışkanlıklar ile gereksinme duyulanlar arasındaki farkın gün geçtikçe arttığını söylemek mümkündür.

İşte bu nedenle, Hava Kuvvetleri Komutanlığı nitelikli insan gücü ihtiyacını gidermeye ve sahip olduğu insan gücünün hızla değişen bilimsel, toplumsal, teknolojik değişikliklere uyumunu kolaylaştırmak için sürekli eğitim hizmeti sağlayan bir hizmet içi eğitim sistemi kurmuştur. Bu sistem sayesinde Hava Kuvvetleri mensubu bir personelin işe başladıktan emekli oluncaya dek alacağı tüm eğitimler plan altına alınmıştır.

Hava Kuvvetleri Komutanlığı planladığı hizmet içi eğitimlerin; amacına, kapsamına, özelliklerine ve hedef kitlesine bağlı olarak çeşitli eğitim yaklaşımlarını kullanmaktadır. Bu eğitim yaklaşımlarından biriside uzaktan eğitimidir. Uzaktan eğitimle ülke geneline yayılmış personeli görevlerinden ayırmadan buldukları yerde çok daha az bir maliyetle istenen yeterliliklerle donatmak mümkün olabilmektedir.

Hava Kuvvetleri Komutanlığında uzaktan eğitim yaklaşımı ile uygulanan eğitimlerden birisi "Astsubay Oryantasyon Kursu"dur. Araştırmada, Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın nitelikli insan gücü ihtiyacını gidermeye yönelik işe koşulan eğitimlerden biri olan ve yaklaşık on beş yıldır uzaktan eğitim yaklaşımı ile uygulanan "Astsubay Oryantasyon Kursu" programı değerlendirilmiştir.

Bu bölümde, araştırmanın problemi ortaya konarak, probleme temel dayanak oluşturan konunun teorik alt yapısı incelenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla; hizmet içi eğitim irdelenmiş; özellikle de gelişen iletişim teknolojileri ile birlikte örgün eğitimin sınırlılıklarını aşmak için bir çözüm olduğu kadar, kurumların hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak da kullanılabilen eğitim yaklaşımlarından biri olan, uzaktan eğitim yaklaşımı detaylı olarak incelenmiştir.

Ardından Hava Kuvvetleri Komutanlığı personelinin hizmet içi eğitim ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak uzaktan eğitim yaklaşımı ile uygulanan Astsubay Oryantasyon Kursu eğitim programı tanıtılmıştır. Daha sonra, araştırmmanın amaç, önem ve sınırlılıkları açıklanarak, araştırmada geçen bazı önemli terimlerin tanımları sunulmuştur.

1.1. Problem

Astsubay Oryantasyon Kursu eğitim programı Hava Kuvvetleri Komutanlığının belirlediği amaç doğrultusunda nitelikli personel yetiştirme çabası içindedir. Eğitim programı, uygulanan yöntem veya yaklaşım ne olursa olsun; "... kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsamalıdır"(Varış,1978,s.18). Eğitim programının bu faaliyetler sonunda kurumun amaçlarını gerçekleştirebilmesi sürekli geliştirilmesine, tasarımı, uygulama, değerlendirme ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesine bağlıdır.

Program geliştirme, gerek okul içinde ve gerekse okul dışında, Milli Eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faaliyetlerin, uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelmiş koordine çabaların tümüdür.(Varış,1988,s.21)

Program geliştirmeye yönelik çabalardan program değerlendirme, Erden(1993)'in de belirttiği gibi, gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir.

Eğitim kurumlarının etkililiği büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır. Uygulanan programların aksaklık ve eksiklikleri giderildikçe, toplumdaki ve bilim

alanındaki değişmelere göre yeniden düzenlendikçe, diğer bir deyişle, programlar geliştirildikçe eğitimin niteliğinin de artması beklenir.

“Programları daha etkin hale getirecek doğru kararların alınabilmesi, bu kararların dayanaklarının bilimsel çalışmalarla araştırılmasına ve uygulamaların değerlendirilmesine bağlıdır”(Erden,1993,s.1).

Türk Hava Kuvvetlerinde uzaktan eğitim yaklaşımı ile uygulanan Astsubay Oryantasyon Kursu astsubayların askeri kùltür, genel kùltür ve bireysel gelişim konularındaki eğitim ihtiyaçlarını karşılama çabasındadır. Astsubay Oryantasyon Kursu programından beklenen verimi elde etmek için, uygulanan programın sürekli gözden geçirilmesi, saptanan eksiklik ve aksaklıkların düzeltilmesi gerekmektedir.

Astsubay Oryantasyon Kursu eğitim programının aksaklık ve eksikliklerini gidermek, toplumdaki, bilim alanındaki değişmelere göre yeniden düzenlenerek programın geliştirilmesi; alınacak kararların bilimsel çalışmalarla desteklenmesini, uygulamaların değerlendirilmesini gerektirmektedir.

İşte bu nedenle; araştırmanın problemini, uzaktan eğitim yaklaşımı ile uygulanan astsubay oryantasyon kursu programının geliştirilebilmesi için, programın aksayan veya eksik yönlerini, yeniden düzenlenmesi gereken öğelerinin var olup olmadığını, varsa bunların neler olduğunu tespit edebilmek oluşturmuştur.

Araştırma probleminin daha anlaşılır kılınabilmesi için; bazı kuramsal bilgilerin açıklanmasında yarar vardır. Bu nedenle aşağıdaki alt bölümlerde; hizmet içi eğitim, uzaktan eğitim yaklaşımı ve Astsubay Oryantasyon Kursu hakkında kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

1.1.1. Hizmet İçi Eğitim

Eğitim sistemi incelendiğinde, bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde alt sistemlerden oluşturulduğu görülür. Eğitim sistemi bir bütünlük içinde, örgün eğitim ve yaygın eğitim alt sistemlerinden oluşmaktadır.

2457 sayılı yüksek öğretim kanununda örgün eğitim: “öğrencilerin eğitim öğretim süresince ders ve uygulamalara devam etme zorunluluğunda oldukları bir eğitim-öğretim türü” olarak tanımlanmıştır. “Örgün eğitim, belli bir yaş gurubundaki bireylere Milli Eğitim ve kurum amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programları ile okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir”(Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.lığı,2002,s.3). Okul öncesi öğretim, ilk öğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim örgün eğitim sistemini meydana getirmektedirler. Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesindeki; Askeri Liselerin orta öğretim, Harp Okulları ve Sınıf Okullarının, yüksek öğretim kurumu olarak Türk Silahlı Kuvvetleri örgün eğitim sistemini oluşturduklarını söylemek mümkündür.

Bireylerin örgün eğitim dönemlerinin dışında artan yoğun eğitim gereksinmelerini karşılayabilmek gereği yaygın eğitimi ön plana çıkarmıştır. “Günümüzde yaygın eğitim, örgün eğitimlerini, hangi nedenle olursa olsun tamamlayamayanlara, eğitim fırsat ve olanaklarından yararlanamayanlara, eğitimini sürdürmek isteyenlere sağlanan eğitim anlamına gelmektedir”(Varış,1988a,s.199). Taymaz (1981) yaygın eğitimi, “... örgün eğitim sistemine hiç girmemiş veya ayrılmış bireylere ilgi ve gereksinme duydukları alanlarda yapılan eğitimler...” olarak tanımlayarak, halk eğitimi, yetişkinler eğitimi, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi de yaygın eğitimin birer alt öğeleri olarak kabul etmiştir.

Yaygın eğitimin bir alt öğesi olarak kabul edilebilecek Hizmet İçi Eğitim, Özyürek (1981,s.13) tarafından, “... kişilerin göreve başladıkları andan emekli oluncaya kadar geçen zaman içinde aldıkları eğitimler...” olarak tanımlanmıştır.

Taymaz(1981,s.4) ise "... özel ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde, belirli bir maaş veya ücret karşılığında işe alınmış ve çalışmakta olan bireylere görevleri ile ilgili gerekli bilgi beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak üzere yapılan..." eğitimleri "hizmet içi eğitim" olarak tanımlamıştır.

Her iki tanımda da ortak olan nokta, hizmet içi eğitimin çalışan bireye verilmesi, verilen görevi daha iyi yapmasına yönelik planlı programlı bir eğitim olmasıdır.

Ülkemizde hizmet içi eğitim çalışmaları Cumhuriyetin ilk yıllarına dayanmaktadır. Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasıyla birlikte her sahada kalkınma girişim ve atılımları başlatılmıştır. Kalkınmış ve güçlü bir devlet olmanın yolu güçlü bir ekonomi ve sanayileşmeden geçmekte bu da çalışan insanın sürekli geliştirilmesi ile mümkün olmaktadır.

Atatürk'ün 1923 İzmir İktisat Kongresinde yaptığı konuşma yaygın eğitim dolayısı ile hizmet içi eğitim çalışmalarının başlangıç işareti sayılabilir. Atatürk'e göre, "yeni devletin, yeni hükümetin temel görüşleri, bütün programları, ekonomik programından çıkmalıdır". Bu görüş o yıllarda çalışan çalışmayan tüm fertleri ekonominin gereklerine göre yetiştirme girişimini ortaya çıkarmıştır.

Hizmet içi eğitimin bir yasa içerisinde yer alması 1938 yılında olmuştur. "1938 yılında kabul edilen 3457 sayılı yasa, yılda kullandığı işçi ve hizmetli sayısının günlük ortalaması 400 den fazla olan, Maden Ocakları ve Sınai Teşvik Yasasında tanımlanan sınai kuruluşlarında çırak, kalfa ve ustaların mesleki bilgilerinin artırılması için kurslar açılmasını öngörmektedir"(Varış,1988a,s.200). Daha o yıllarda 3457 sayılı yasa ile endüstrinin kaliteli işçi gereksinmesini karşılamak, işçinin işe uyumunu sağlamak ve verimini artırmak amacıyla tedbirler alınmış olması dikkat çekici bir durumdur. Ancak, Akkutay (1991)'a göre; kamu ve özel

sektörün o yıllarda mali darlık içerisinde bulunması bu kanunun uygulama imkanının bulunmadığını ortaya koymaktadır.

1970 yılına gelindiğinde Devlet Memurları Kanununun yedinci kısmında "Devlet Memurlarının Yetiştirilmesi" başlığı altında, kurumların memurlarını hizmet içinde yetiştirme esasları saptanmıştır. Böylece Devlet Memurlarının yetiştirilmesini sağlamak, verimliliğini artırmak ve daha ileriki görevlere hazırlamak amacıyla uygulanacak hizmet içi eğitimin, Devlet Personel Dairesi tarafından ilgili kurumlarla birlikte hazırlanacak yönetmelikler dahilinde yürütülmesi, her kurumda, yetiştirme faaliyetlerini düzenlemek, yürütmek ve değerlendirmekle görevli bir eğitim biriminin kurulması, kurumların kendi eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere eğitim merkezleri açabilecekleri hükme bağlanmıştır.

Devlet Memurları Kanunu yedinci kısmı ışığında, kamu ve özel sektör, personelinin hizmet içi eğitim ihtiyacını karşılamak üzere bir düzenlemeye gitmek, bir eğitim birimi oluşturmak durumundadırlar. Bugün gerek kamu sektörü gerekse özel sektör kanun gereği kendi bünyelerinde birer hizmet içi eğitim örgütü kurmuşlardır. Hizmet içi eğitim birimi, hizmet içi eğitim merkezi ya da hizmet içi eğitim ünitesi adı altında kurulan bu örgütler aracılığı ile personeline sürekli eğitim sağlamaktadırlar(Özyürek,1981,s.49).

1.1.1.1. Hizmet içi eğitimin gerekliliği

Varış (1988a)'ın da vurguladığı gibi sanayinin gelişmesi buna paralel olarak teknolojinin sürekli yenilenmesi; çalışanların daha iyi eğitim görmeleri gereğini ortaya çıkarmıştır. Çalışma hayatındaki kişiler, işe başladıkları günden emekli oluncaya kadar mesleklerinin gerisinde kalmamak ve etkin bir hizmet sağlamak için sürekli hizmet içi eğitim görmek ihtiyacındadırlar.

Her meslekteki kişiler sürekli bir biçimde hizmet içi eğitim gereksinimi duyarlar. Doktorlar devamlı surette yeni iyileştirme yöntemlerini izlemek, avukatlar yeni çıkan yasaları ve onları

yorumlarını bilmek, öğretmenler ise değişim içindeki dünyanın sürekli gelişmelerinden haberdar olmak durumundadırlar(Özyürek,1981,s.13).

Eğitim amaçlarından biri de eğitimin sürekliliğini sağlamaktır. Oysa hizmet öncesi eğitimini tamamlayan personel 25-30 yıllık çalışma hayatını hizmet öncesinde aldığı eğitimle sürdürmek durumundadır. Buna karşılık teknolojik, ekonomik, sosyal gelişmeler çalışma hayatını her an etkilemekte ve değişikliğe uğratmaktadır.

Büyük Önder Atatürk'ün Türk Toplumuna hedef olarak gösterdiği "çağdaş uygarlıklar seviyesine" ulaşabilmek ancak her alanda hızlı gelişme ile sağlanabilir. Örgün eğitimden geçen bireyleri çağın gereklerine uygun yetiştirmek eğitim programlarındaki hızlı yenileşme ile sağlanabilir. Oysa ki çalışan insanı geliştirebilmek ona eğitim hizmeti sunmakla gerçekleşebilecektir.

Çalışan bireye eğitim hizmetini sunulmasını gerekli kılan nedenleri şu başlıklarda toplamak mümkündür: Taymaz (1981,s.26), Küçükahmet (1992,s.16)

1. Hizmet öncesi alınan eğitimle yapılan iş arasındaki farkı ortadan kaldırmak,
2. Gelişen bilim ve teknoloji gereklerini çalışanlara kazandırmak,
3. Hizmet öncesinde alınan teorik bilgileri çalışma hayatında uygulamaya dönüştürmek,
4. Çalışanı üst görevlere hazırlamak.

Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, kurumların hızlı bir rekabet ortamında mücadele etmesi, artan nüfus ve buna paralel istihdamda arz talep dengesinin iyi

kurulamaması özel ve kamu sektörünün sayılan hizmet içi eğitim gereksinmesiyle karşı karşıya kalmasına sebep olmaktadır.

Türkiye’de eğitime dolayısıyla da hizmet içi eğitime son derece önem veren ve bu ihtiyacı sürekli hisseden ve çeşitli yollardan gidermeye çalışan kurumlardan biri de Silahlı Kuvvetlerdir. Askeri “İç Hizmet Kanunu” madde 36 ‘da; “Silahlı Kuvvetler, harp sanatını öğrenmek ve öğretmekle vazifelidir. Bu vazifenin ifası için lazım gelen tesisler ve teşkiller kurulur ve tedbirler alınır “ hükmü yer almaktadır. Silahlı Kuvvetlerde eğitime bakış bu madde hükmünden hareketle yönlenmekte, barış zamanını en iyi eğitim faaliyetleri ile doldurmak esas hedef olmaktadır. Silahlı Kuvvetlerin eğitime bu bakış açısı, Hava Kuvvetleri Komutanlığında “Barışta çok ter ve eğitim, savaşta az kan ve zaferdir” sloganı ile şekillenmiştir.

Hedefe ulaşmanın ancak eğitimle gerçekleşeceğine inanılan, Hava Kuvvetleri Komutanlığında; Subay Meslek Programları Yönergesi ve Astsubay Meslek İç Eğitim Yönergeleri ile personelin işe başladıktan emekli oluncaya dek alacağı hizmet içi eğitimler planlanmıştır. Bu yönergelerle;

- a. Bilgi ve beceri yönünden günün gelişen bilim ve teknolojisine uygun düzeyde bulunmayan ya da mesleki gelişimleri gereken subay ve astsubaylara teknik ve idari alanlarda yeni bilgiler, beceriler kazandırmak,
- b. Hava Kuvvetleri Komutanlığı’nca verilmiş olan yeni silah, araç ve gereçlerin kısa bir süre içerisinde kullanılabilir bir duruma gelmesi için, personelin gerekli bilgi ve beceri düzeyine ulaşmalarını sağlamak,
- c. Personele görevleri ile ilgili yan ve tamamlayıcı nitelikte bilgiler vermek,
- d. Açılmış bulunan ya da açılması planlanan yeni birimlere gerekli ihtisas ve sınıflarda personel yetiştirmek amaçlanmıştır. (Hv.K.K.lığı,1984,s.18)

1.1.1.2. Astsubaylara yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri

Astsubaylara yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerinin en genel amacı; "Sınıf Okullarından mezun olarak Hava Kuvvetleri Teşkilatına katılan astsubaylardan, teşkilat amaçlarına en uygun ve en etkin bir şekilde yararlanabilmek için, hazırlanan plan ve programlar çerçevesinde, bilgi, beceri ve deneyimlerini artırmaktır"(Hv.K.K.İlğı,1984,s.10).

Hava Kuvvetleri Komutanlığı Astsubay Meslek İçi Eğitim Yönergesi'ne göre astsubaylara yönelik uygulanan hizmet içi eğitimler, zorunlu ve zorunlu olmayan eğitimler olarak iki bölüme ayrılmıştır.

- a. Zorunlu Eğitim:Astsubayların, sınıf ve ihtisası ile ilgili hizmet ve görevleri, asgari düzeyde yerine getirebilmesi için, o alanda; mutlaka tabi tutulması gereken eğitimlerdir.
- b. Zorunlu Olmayan Eğitim:Astsubayların, sınıf ve ihtisası ile ilgili alanda, o sınıf ve ihtisasın görevlerini daha iyi yapabilecek nitelikleri kazanmasını sağlayan, plan ve ihtiyaçlar gereği kadar astsubayların tabi tutuldukları eğitimlerdir.(Hv.K.K.İlğı,1984,s.2-5)

Astsubay Hizmet İçi Eğitim Devreleri :

Astsubayların bilgi tecrübe ve becerilerini en yüksek seviyeye çıkarmak, önceki bölümlerde açıklanan hizmet içi eğitim faaliyetlerini daha düzenli ve sistematik bir şekilde karşılayabilmek amacıyla; astsubayların çalışma hayatları çeşitli devrelere ayrılmış ve bu devrelerde görecekleri hizmet içi eğitimlerin amaçları belirlenmiştir.

Hv.K.K.İlğı(1984)'de bu devreler ve amaçları aşağıda verilen başlıklar altında toplanmıştır.

A. Temel Mesleki Gelişim Devresi:

Astsubaylığın ilk 9 yılını kapsamaktadır. Bu devrede astsubaylar, sınıflarına ait temel askeri mesleki ve teknik bilgiler ile tecrübe, beceri ve asli ihtisas kazanmaktadırlar. Uygun görülenler Hava Kuvvetlerinin ihtiyaç duyacağı ikinci bir ihtisas dalında yetiştirilmeye başlanmaktadır. Astsubaylar, bütün meslek hayatlarına tesir edecek vasıfları, davranışları, insanları yönetme ile görev anlayışını bu devrede kazanmaya başlamakta ve geliştirmektedirler. Amacı; astsubayları ihtisaslarında tam ehil seviyeye ulaşacak şekilde yetiştirmektir. Bu devrede görevbaşı eğitimi ve diğer gerekli kurslara tabi tutulmaktadırlar.

B. İleri Mesleki Gelişme Devresi:

Astsubaylığın 10 ile 15. yılları arasındaki 5 yıllık süreyi kapsamaktadır. Bu devrenin amacı; astsubayların belirlenmiş ihtisaslarında, mesleki gelişimlerini en üst seviyeye çıkarmalarını sağlamak, subay olmaya layık görülenleri seçmek, yönetici ve öğretmen yardımcısı olabilecek nitelikte olanları tespit edebilmektir.

C. Son Devre:

Astsubaylığın 16. yılından emekli oluncaya dek geçen çalışma hayatını kapsamaktadır. Amacı; yönetici ve öğretmen yardımcısı olarak seçilenleri yetiştirmek ve kazandıkları ihtisaslardan faydalanabilmektir. Bu devrede astsubayların büyük çoğunluğu rütbe ve ihtisasları ile ilgili karargah ve kurumlarda idari ve teknik görevlere, yeterli niteliklere sahip olanlar ise, yöneticilik ve öğretmen yardımcılığı görevlerine atanmakta ve gerekli kurslara tabi tutulmaktadırlar.

Astsubayların, temel mesleki gelişim devresindeki eğitimleri zorunlu olarak görmeleri gerekirken, ileri mesleki gelişim ve son devredeki eğitimler zorunlu

olmayıp mesleğinde temayüz etmiş komutanlarınca layık görülenlere verilen eğitimler olduğu astsubay meslek içi eğitim yönergesinde yer almaktadır.

Hv.K.K.lığı Meslek İçi Eğitim Yönergesine göre astsubaylar, zorunlu olsun veya olmasın yukarıda amaçları ile birlikte sıralanan hizmet içi eğitim devrelerinde (temel, ileri ve son devre) mesleki gelişimlerinin bir parçası olarak bir dizi hizmet içi eğitimden geçmektedirler. Farklı isimlerde olabileceği gibi bu mesleki gelişim devrelerinde aldıkları en yaygın hizmet içi eğitimleri aşağıdaki başlıklarda toplamak mümkündür.

1. Temel Eğitim:

Hava Kuvvetleri Komutanlığının ihtiyaçları doğrultusunda lise ve dengi okul mezunları ile meslek yüksek okulu mezunları, Hava Astsubay Sınıf Okulları ile diğer Kuvvet Komutanlıklarının Sınıf Okullarında astsubay yetiştirilmek üzere temel eğitim ve öğretime tabi tutulmaktadır.

2. Görevbaşı Eğitimi (GBE):

Hava Kuvvetleri Görevbaşı Eğitim Yönergesine göre; GBE, bir astsubayın ihtisası ile ilgili bir görevde çalışırken, bir nezaretçi / eğiticinin sorumluluğu altında, belirli bir ihtisas ve ehliyet seviyesinde, kendi kendine çalışarak bilgi edinmesi ve işi yaparak öğrenmesi amacıyla uygulanan, planlı programlı bir eğitim olarak tanımlanmıştır.

3. İhtisas Kursları:

Komutanlık ihtiyacına göre seçilen astsubayların yeni ihtisaslar kazanabilmeleri amacı ile tabi tutuldukları kurslar olarak tanımlamak mümkündür.

4. Oryantasyon Kursları:

Astsubayların askerlik mesleğine intibaklarını artırmak, kabul edilen yeni sistem ve usullere, harp silah ve araçlarına alıştırmak veya bu konularda meydana gelen gelişmelere uyumlarını sağlayabilmek amacıyla Hava Kuvvetlerinde 4 yılını dolduran astsubaylar için düzenlenen kurslardır.

5. Tekamül Kursu

Gerekli görülen sınıfların astsubaylarına, yetki ve sorumlulukları daha yüksek olan görevleri başarı ile yerine getirebilmeleri için gerekli bilgileri kazandırmak, ihtisaslarında uzmanlaştırmak ve yeni gelişmelere intibak ettirebilmek için verilen eğitimlerdir.

Hava Kuvvetleri Komutanlığı yukarıda sıralanan veya bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler karşısında duyduğu yeni eğitim ihtiyacının büyük bir bölümünü örgün olarak; Bakım Eğitim Merkezleri, Fabrika Eğitim Merkezleri, Uçak Teknik Eğitim Merkezleri, en büyük ve önemli bir kısmını da Hava Sınıf Okulları ve Teknik Eğitim Merkezi aracılığıyla karşılamaktadır.

Ancak bazı eğitimlerin hedef kitlesi tüm ülke geneline yayılmış Hava Kuvvetleri birliklerinde çalışan personel olabilmektedir. Bu personeli yukarıda sayılan eğitim merkezlerinde toplamak hem maliyet açısından hem de birliklerin görev etkinliklerinin azalması bakımından sorun yaratmaktadır. Bu sorun Hava Kuvvetleri Komutanlığını daha 1980'li yıllarda farklı eğitim yaklaşımları arayışına yönlendirmiştir. "O yıllarda ülkemizde bile uzaktan eğitim yaklaşımı bu denli yaygın değilken Hava Kuvvetleri Komutanlığının bazı eğitimlerini uzaktan eğitim yaklaşımı ile vermeye başladığı görülmektedir"(Yazıcı,2002,s.3). Uzaktan eğitim yaklaşımı ile Hava Kuvvetlerine nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan programların en sistemli olanları;

- a. Görevbaşı Eğitimi Programı
- b. Astsubay Oryantasyon Kursu programıdır.

Bu çalışmanın da konusunu oluşturan Astsubay Oryantasyon Kursu tanıtılmadan önce Uzaktan Eğitim yaklaşımının tanıtılmasının, uzaktan eğitim yaklaşımı ile uygulanan Astsubay Oryantasyon Kursunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir.

1.1.2. Uzaktan Eğitim

İçinde bulunulan yüzyılda insan eğitiminin, doğumdan ölüme kadar devam etmesi gereken bir süreç olduğu “yaşam boyu eğitim” başlığında ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu süreç içerisinde “... tüm bireyler yetenekleri ölçüsünde eğitim olanaklarından yararlanma hakkına sahiptir. Bu görüşten hareket edildiği zaman bireylere götürülecek eğitim hizmetlerinin yer, zaman, amaç, yöntem ve benzeri yönlerden esnek olmasını gerektirmektedir”(Hızal,1983,s.19). Bu esnekliği sağlayacak olan ise; “... ilgili alanyazında “Açıköğretim” “Yaygın Eğitim”, “Duvarsız Eğitim”, “Tele Üniversite”, “Transperant Üniversite”, “Açık Üniversite”, “Yazılı Gereçlerle Eğitim”, “Uzay Üniversitesi” gibi değişik adlarla uygulanmakta olan uzaktan öğretim uygulamalarıdır”(Kaymakçioğlu,1996,s.4).

Literatür tarandığında Uzaktan eğitim kavramının çok farklı şekillerde tanımlandığı dikkat çekmektedir. Çalışmanın bu bölümünde “Uzaktan Eğitim nedir?” sorusuna bazı eğitim kurumlarının, üniversitelerin, yazarların tanımlamaları ışığında yanıt aranacaktır.

Günümüzde artan eğitim talebini karşılamak için geleneksel yaklaşımın dışına çıkılarak oluşturulmuş olan uzaktan eğitimi Alkan (1998,s.7)'de; "...geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerindeki sınırlılıklar nedeniyle sınıf içi etkinliklerin yürütülme olanağı bulunmadığı durumlarda eğitim çalışmalarını planlayanlar ve uygulayanlarla öğrenenler arasında iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemi..." olarak tanımlamıştır.

Uzaktan gerçekleşen öğrenme sürecinin sistematik olarak rehberlenmesi, yani öğretmen tarafından yapılan yüz yüze öğretimde olduğu gibi öğrenci ve öğretmenlerin gruplar, sınıflar veya seminerler biçiminde bir arada bulunmadıkları eğitim sistemidir(Hızal,1983, s.20).

Uzaktan eğitimin belki de en büyük özelliği öğrenen ve öğretene bireylerin farklı ortamlarda bulunmalarıdır. Verduin (1994,s.7) uzaktan eğitimi ; "... eğitimci ve öğrenen kişi birbirlerinden uzak mesafelerde olduğunda herhangi bir resmi öğrenme yolu..." olarak tanımlarken İşman (1998,s.18) uzaktan eğitim, "... farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretmenlerin, öğrenme-öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelini ifade eder..." diyerek farklı ortamlarda bulunan öğretmen ve öğrencilerin birbirleriyle iletişim ve etkileşimlerinde kullandıkları yöntemleri de tanım içine dahil etmiştir.

Aşağıda Sherry(1996)'nin web üzerinde yayımladığı çalışmadan yararlanılarak derlenen, bazı yurt dışı eğitim kurumlarının uzaktan eğitimle ilgili tanımları yer almaktadır.

California Uzaktan Eğitim Projesi, uzaktan eğitimi; "öğrenciyle eğitsel kaynaklar arasında bağlantı kurarak eğitimi gerçekleştiren bir sistem" olarak tanımlamaktadır.

Uzaktan Eğitim, Virginia Steiner tarafından tanımlandığı şekliyle; "öğrenciyi fiziksel olarak öğretmenin bulunduğu yerde bulunmaya mecbur etmeyen bir eğitsel dağıtım sistemidir ve tarihsel olarak, haberleşme öğrenimi anlamı taşımaktadır".

Uzaktan Öğrenim ve Eğitim Konseyi uzaktan eğitim nedir? sorusunu "öğrencilerin, kendi başlarına çalışmalarını için belli bir sırada ve mantıklı bir düzende hazırlanmış ders materyalleri sağlayan bir eğitimsel enstitüye kayıt olma ve çalışmadır. Her ders tamamlandığında, yapılan çalışmanın düzeltme, notlandırma, yorumlama ve konuyla ilgili öğüt verilmesi amacıyla faks, posta veya bilgisayar yoluyla öğrenci tarafından öğretmene, düzeltilmiş şekliyle de öğretmen tarafından öğrenciye gönderildiği bir öğretmen –öğrenci ilişkisidir." şeklinde cevaplamaktadır.

United States Distance Learning Association (USDLA) uzaktan eğitimi; "uydu, video, audio grafik, bilgisayar, multimedya teknolojisi gibi elektronik araçların yardımıyla, eğitimin uzaktaki öğrencilere ulaştırılması" olarak tanımlarken Penn State Uzaktan Eğitim Bölümü uzaktan eğitim; "eğitime sadece teknolojinin ilave edilmesi değil, daha çok öğretme-öğrenme sürecine yeni yaklaşımlar oluşturmak için teknolojiyi kullanan bir süreçtir" demektedir.

Maryland Üniversitesi uzaktan eğitimi; "fakülte üyelerinin ve bazı ya da bütün öğrencilerin fiziksel olarak ayrı olduğu eğitimsel modeller çeşidi" olarak tanımlarken, Idaho Üniversitesi "öğretmen ve öğrenci fiziksel mesafeyle ayrıldığı zaman ve genellikle yüz yüze iletişimle birleştirilmek suretiyle, aradaki eğitsel boşluğun teknoloji (örneğin: ses, görüntü, data ve print) kullanılarak köprülendirilmesi" olarak tanımlamaktadır.

Yukarıda verilen tanımlar incelendiğinde, uzaktan eğitimin iki özelliğinin belirleyici olarak tüm tanımlarda vurgulandığı dikkat çekmektedir. Bunlar;

1. Eğitimin gerçekleştirildiği zaman diliminin büyük bir kısmında öğrenci ve öğretmenin farklı fiziksel mekanlarda buldukları,
2. Farklı fiziksel mekanlarda bulunan öğrenci ve öğretmen arasında iletişimi sağlamak amacıyla eğitsel medyanın kullanıldığı (bilgisayar, telefon, faks, teyp, video vb.) ve eğitim içeriğinin bu eğitsel medya aracılığıyla öğrenciye ulaştırıldığı.

1.1.2.1. Tarihsel süreçte uzaktan eğitim

Uzaktan eğitim için tamamıyla yeni bir eğitim yaklaşımıdır demek çok doğru bir varsayım olmayacaktır. Uzaktan eğitim uygulamalarının tarihsel gelişimine baktığımız zaman, çalışmaların uzun bir geçmişi olduğu görülmektedir. Yeni olan uzaktan eğitim programlarında kullanılan iletişim teknolojisinin akıl almaz gelişiminin ürünleridir.

Uzaktan eğitimin ilk halka duyurulma tarihi tartışmalıdır. "Battenberg 20 Mart 1728, Boston gazetesinde mektupla steno dersleri verileceği ilanını hatırlatır. 1833 tarihli bir İsveç gazetesi mektupla kompozisyon dersleri verileceği ilanından bahseder, bu ilk ilanların hiçbiri iki yönlü iletişim ya da notlardan bahsetmez"(Verduin, 1994, s. 15). "Uzaktan öğretim konusunda ilk örgütlü girişim ise 1856'da C. Toussaint ve G. Langecheidt'in Berlin'de uzaktan öğretim dil okulunu kurmaları ile başlamıştır"(Karayalçın, 1976, s.13).

Uzaktan eğitimin bugünkü şekliyle sistemli bir biçimde ilk kez 19. yüzyılda uygulanmaya başlanmıştır. Bu yüzyılda gerek ABD'de gerekse İngiltere'de kimi kuruluşlar yazışmalı öğretim gereci kullanarak uzaktan eğitim yapmışlardır. 20.yüzyılın başlarında, Avustralya'daki Queensland Üniversitesi ile New England üniversitesi gibi birkaç büyük üniversite de aynı biçimde uzaktan eğitim hizmeti sunmaya başlamıştır(Özer, 1989a, s.4).

Ancak konu ile ilgili literatür tarandığında uzaktan eğitimin gelişmesinin 19.yüzyıl ve 20 yüzyılın ilk yarısında oldukça yavaş olduğu dikkat çekmektedir. “Uzaktan eğitimin ilk dönemlerinde kullanılan tek ileti yolu posta yoluyla basılı ve yazılı haberleşme idi”(Verduin,1994,s.7).

2. Dünya Savaşını izleyen ilk yıllarda uzaktan eğitimde belirli bir gelişme görülmüşse de hızlı tırmanış ancak 1960'da başlamıştır. İngiliz Açık Üniversitesi projesinin uygulanmaya konması ile yaklaşık aynı zamanda, Avrupa ülkelerinde, Kuzey Amerika'da ve Avustralya'da uzaktan eğitim kurumsal düzeyde hızlı bir gelişme sürecine girmiştir. Daha sonra uzaktan eğitim, Asya, Afrika ve Güney Amerika Ülkelerinde de büyük bir gelişme göstermiştir(Özer,1989a,s.5).

Dünyadaki uygulamaları 19.yüzyıla kadar uzanan uzaktan eğitimin Türkiye'deki uygulamalarının, “... konunun düşünce düzeyinde tartışılıp öneriler geliştirilmesi, ortaöğretim düzeyinde uygulanması ve yükseköğretim düzeyinde geliştirme girişimleri olmak üzere üç aşamalı bir gelişim...”(Alkan,1981,s.160) izlediği dikkat çekmektedir.

Türkiye'nin, eğitim alanındaki bu yeni yaklaşımla tanışmasının Cumhuriyetle birlikte başladığı söylenebilir. “Türkiye'deki ilk uzaktan eğitim çalışmaları 1924 yılında Dewey'in sunduğu ‘Öğretmen Eğitimi Raporu’ ile gündeme girmiş, 1927 yılında kavram olarak oluşmaya başlamıştır”(Alkan,1998,s.8). “Daha sonra çalışmalar durma noktasına gelmiştir. Fakat 1950 yılından sonra çalışmalar hızlanmış ve bu konudaki uygulama çalışmalarının hazırlıkları başlamıştır”(İşman,1997,s.38).

Türkiye'de uzaktan eğitim alanındaki uygulamalar incelendiğinde çalışmaları mektupla öğretim süreci ve iletişim teknolojilerinin kullanım süreci olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. 1983 öncesindeki dönemde mektupla öğretimin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu dönemde Mektupla Öğretim Merkezi (1961),

Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi (1974), Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (1975) gibi uzaktan eğitim yapacak merkezlerin kurulduğu dikkat çekmektedir.

1983 sonrası dönemde daha örgütsel biçimde uzaktan eğitim çabalarıyla karşılaşmaktadır. Alkan (1998,s.10)'a göre 1983 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasasında; Anadolu Üniversitesi bünyesinde bir Açık Öğretim Fakültesi'nin açılması bu alandaki son girişimdir. Bu girişimin en önemli özelliği daha önceki uygulamalarda bütün görev ve sorumluluklar Milli Eğitim Bakanlığı'nda iken, son uygulamalarda bu görev ve sorumlulukların artık üniversiteler tarafından üslenilmiş olmasıdır.

Bugün hala bu fakülte uzaktan eğitim konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde öğretim, araştırma, yayın hizmetleri vermektedir. Yine 1983 sonrası dönemde orta öğretim düzeyindeki çalışmalar "... 1980 ve 1990'lı yıllarda M.E.B.'na bağlı olarak hizmet veren TV. Okulu, Açık Öğretim Lisesi ve Açık İlköğretim Okulu uygulamalarıdır"(Alkan,1998,s.10).

Günümüzde Türkiye'de ve diğer ülkelerde "... uzaktan eğitim, önemli boyutlarda gelişmiş ve yaygın biçimde uygulanır düzeye ulaşmıştır"(Özer,1989b,s.12). Alkan (1998,s.9)'a göre mektuplaşma ve dışarıdan sınava girme gibi tek boyutuyla başlayıp zamanla geliştirilerek çok boyutlu teknolojik sistemler şekline dönüşen uzaktan eğitim, bugün çeşitli ülkelerde benzer değişik uygulamalara sahipse de, sistem, evrenselleşme süreci doğrultusunda gelişmektedir.

Türkiye'de verdiği uzaktan eğitimle "uluslararası" bir nitelik kazanan Anadolu Üniversitesi 1982 yılından bugüne Türkiye'deki uzaktan eğitim çalışmalarına rehberlik ve önderlik etmektedir. Anadolu Üniversitesi "Açıköğretim programlarının, örgün programlardan farkı yoktur. Bu yüzden Açıköğretim Fakültesinden alınan

diploma ile diğer fakültelerden alınan diploma arasında sağladığı haklar yönünden herhangi bir fark bulunmamaktadır”(Hakan,1996,s.14).

Bugün Türkiye'deki uzaktan eğitim çalışmalarına model oluşturan Açıköğretim Fakültesinin öğretim programlarını oluşturan temel unsurları Hakan(1996,s.14)de aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

- Basılı ders malzemeleri
- Televizyon ve radyo programları
- Akademik danışmanlık hizmetleri
- Bilgisayar destekli eğitim
- Ölçme ve değerlendirme sistemi

Son on yıl içinde Türkiye de uzaktan eğitim uygulamaları çok hızlı bir gelişme göstermiştir. Devlet ve özel üniversiteler, uzaktan eğitimle lisans hatta yüksek lisans programları, özel ve kamu kurumları sertifikalı dil ve meslek kazandırma kursları yürütmeye başlamıştır. Bugün üniversiteye hazırlıktan yüksek lisans eğitimine kadar uzaktan eğitim yöntemiyle eğitim veren bir kuruma ulaşmak oldukça kolaydır. Ek 1’de uzaktan eğitimde kaynak sitelerin bir listesi verilmiştir.

1.1.2.2. Uzaktan eğitime duyulan ihtiyaç

Son yıllardaki toplumsal, ekonomik ve teknolojik alanlardaki hızlı gelişmeler, toplumları büyük bir eğitim gereksinmesiyle karşı karşıya bırakmıştır. Alkan’ın da belirttiği gibi “uzaktan eğitim ve açık eğitim kavram ve uygulamaları bazı gereksinimler ve çeşitli alanlardaki gelişmelerin sonucudur”(Alkan,1997,s.195).

Dünya, eğitim sistemlerini zorlayan bir nüfus patlamasına uğramıştır. 1970 ile 1980 yılları arasında, dünya nüfusu, % 20 oranında artarak 3.68 milyardan 4.41 milyara yükselmiştir. 5-19

yaşlarını kapsayan okul çağı nüfusu yaklaşık % 19 oranında artış göstererek 1.21 milyardan 1.44 milyara çıkmıştır. Her yıl en az % 2 orasında artan okul çağı nüfusu, eğitim hizmeti beklemektedir(Özer,1989b,s.2).

Bugün, “dünyada; okuma yazması olmayan 1 milyara yakın insan, okullarını terk etmiş ya da devam edemeyecek 150 milyon insan, okul çağında olup da okula gidemeyen 135 milyon çocuk bulunmaktadır”(Göçmenler,2002,s.1)

Tablo 1. Türkiye'deki Okul Öğrenci Öğretmen Sayılarındaki Gelişmeler

EĞİTİM DÜZEYİ	1927	1978	1997
İLKÖĞRETİM			
Okul sayısı	6.043	43.221	56.183
Öğrenci sayısı	461.985	5.454.566	9.462.787
Öğretmen sayısı	15.194	184.129	284.577
ORTAÖĞRETİM			
Okul sayısı	141	5.862	5.641
Öğrenci sayısı	31.395	2.032.645	2.225.342
Öğretmen sayısı	2.063	89.208	141.431
YÜKSEK ÖĞRETİM			
Okul sayısı	18(yüksekokul)	349(yüksekokul)	72(üniversite)
Öğrenci sayısı	3.918	346.476	1.133.219
Öğretmen sayısı	451	17.465	50.743

Göçmenler,2002,s.3

Tablo 1'de de görüleceği gibi Türkiye'de de artan eğitim çağı nüfusuna geleneksel eğitim yöntemleriyle eğitim hizmeti sunma işi her geçen gün zorlaşmaktadır. Bu noktada büyük kitlelere kitlesel öğretim hizmeti sunma becerisine sahip uzaktan eğitim yaklaşımı bir çözüm gibi görünmektedir.

Demografik, ekonomik, bilimsel, teknolojik ve sosyal alanlarda meydana gelen hızlı değişim ve gelişmeler, geleneksel eğitim sistemlerinin tekrar gözden geçirilmesini gerekli kılmıştır. Uzaktan eğitim, geleneksel eğitimi tümüyle değiştirecek veya sorunların kesin çözümünü sağlayabilecek bir yöntem olarak değil, sistemde çözülemeyen sorunlara yeni bir alternatif getirerek varolan sorunların üstesinden gelinmesinde seçenek olarak görülmektedir(Alkan,1987,s.26).

Alkan (1998)'ın uzaktan eğitime duyulan ihtiyaçları dayandırdığı varsayımına göre; bireyler farklı eğitim gereksinimi içindedirler. Geleneksel eğitim bunu karşılayamadığından yeni olanaklar geliştirilmeli, bireysel, bağımsız öğrenme ile kitle eğitimini sağlamak gerekmektedir. Ayrıca mevcut eğitimin dışında kalan bireylere eğitim olanağı sunulmalı ve tüm bireylerin eğitimden eşit yararlanmaları sağlanmalıdır.

Uzaktan eğitim uygulamaları ile eğitimi tüm yaş gruplarında ve değişik koşullarda bulunan bireyler arasında yaygınlaştırmak amaçlanmıştır. Bu uygulama bireylere kendi kendilerine öğrenme olanağı sağlamaktadır.

Uzaktan öğretim ile kapalı ve katı kuralları olan geleneksel eğitim uygulamaları dışında daha esnek, birey koşullarına uyarlanabilir bir eğitim etkinliği söz konusudur. Bu uygulama eğitim hizmeti götürmekteki sınırlılıkları kısmen veya tümüyle ortadan kaldırarak ve eğitim olanaklarından yararlanmayı belirli sosyal grupların tekelinden kurtararak, değişik koşullarda bulunan bireyleri de eğitmeyi amaçlamaktadır(Hızal,1983 s.19).

Bugün, sosyal adalet ve fırsat eşitliği yönünden hangi alan ve hangi düzeyde olursa olsun, öğretim imkanlarının hızla yayılmasını gerektiren durumlarda daha çabuk, daha etkin, daha ekonomik ve kalkınma bakımından daha etkili bir eğitim sağlamak amacıyla uzaktan eğitimden yaygın bir biçimde yararlanılmaktadır(Özdil,1982,s.43).

Bir başka açıdan bakıldığında, uzaktan eğitime duyulan ihtiyacın örgün (geleneksel) eğitim sistemlerinin karşılayamadığı; yani uzaktan eğitimin örgün

eğitime göre üstün yönlerinin ağdaş eğitim sistemlerinde vazgeçilmez unsurlar olmasından kaynaklanmasıdır. Bazı yazarların uzaktan eğitimin örgün eğitime göre üstün yönleriyle ilgili görüşlerinin ortak unsurlarını araştırmacının da yorumuyla birlikte aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

- ⇒ özel gereksinim gruplarına oldukça etkili
- ⇒ Yeni eğitim olanakları ve ortamları yaratmaya elverişli
- ⇒ İş ile ğretimi btnleştirebilir
- ⇒ Eğitimde demokratizasyonu sağlar
- ⇒ Eğitimde standardizasyonu sağlar
- ⇒ Yaşam boyu eğitim sağlamaya elverişlidir
- ⇒ Eğitim teknolojisindeki gelişmelerle kolayca bütünleşebilir
- ⇒ Eğitime çok boyutluluk kazandırır
- ⇒ Bireysel ve kitlesel eğitime açıktır
- ⇒ Eğitimde etkililik sağlar
- ⇒ Ucuz maliyete yönelik seçeneklere açıktır
- ⇒ Büyük kitlelere kaliteli eğitim sunar
- ⇒ çoklu öğrenme ortamlarına dayalıdır
- ⇒ Bireye ğrenme zamanı açısından serbestlik sağlar
- ⇒ Bireye alışma yeri açısından esneklik sağlar
- ⇒ öğrenenin öğrenme hızı ve kapasitesi açısından esneklik sağlar
- ⇒ Bu yolla her tür eğitim yapmak mümkündür
- ⇒ öğrenenin kendi kendine karar verme ve girişimcilik yönlerinin gelişmesine olanak sağlar. Alkan (1997) Alkan (1998), Demiray (1998), zer (1998)

Uzaktan eğitim ile; zer (1989a)'in de vurguladığı gibi geleneksel eğitim yapısındaki katılık büyük ölçüde giderilerek, eğitime esneklik özelliği kazandırılmıştır. Uzaktan eğitimin; kendine özgü özellikleri ile öğrenimin bireylerin

kendi buldukları çevrede ve bireysel öğrenme yeteneklerine uygun olarak oluşmasını sağlayan bir yapıya sahip, çağdaş eğitim hizmeti sunma kapısını açtığını söylemek abartılı bir ifade olmayacaktır.

Yakın zamana kadar, uzaktan eğitim öğrencilerinin gerçekten uzakta düşünüldüğünü söylemek mümkündür. Oysa bugün e-posta ve internet ortamının elektronik mucizeleri, uzaktan eğitimden faydalanan öğrencilerin, öğretmenleri ve birbirleriyle olan iletişimini tamamen değiştirdiği görülmektedir. Uzaktan eğitim alan öğrenciler cevaplar için günlerce beklemek zorunda kalmadıkları gibi eş zamanlı iletişimde bulunabilmektedirler. İhtiyaçları olan kaynaklara internet aracılığı ile ve çoğu zaman uzaktan eğitim kurumunun kampüsünde bulunan kütüphanesine bağlanarak büyük miktarda bilgiye ulaşabilme imkanına da sahip olabilmektedirler.

Bu nedenlerle, ülkeler, geleneksel eğitim oluşumlarının dışına çıkarak, daha çok, daha iyi ve daha ucuz eğitim yollarını tercih etmektedirler. Bunlardan biri olan uzaktan eğitim, “ 20.yüzyılın son yarısında gerek gelişmekte olan ve gerekse gelişmiş birçok ülkede işe koşulan ve hızla yaygınlık kazanan, alışılmışın dışında etkili bir yol olarak başta gelmektedir”(Özer,1989a,s.4).

“Uzaktan Eğitimin geniş halk kitlelerinin eğitilmesinden, üretimde ara insan gücü yetiştirilmesine kadar yaygın eğitimin çeşitli uygulamalarında da çeşitli ülkelerde kullanıldığı görülmektedir”(Üstünoğlu,1987,s.53). “... Japonya, Bağımsız Devletler Topluluğu, Fransa, İtalya... ”(Alkan,1981,s.133). “... Avustralya, Hindistan, Pakistan, Endonezya, Filipinler, Yeni Zelanda, Sri Lanka, Bangladeş, Tayland ve Moldives Cumhuriyeti... ”(Üstünoğlu,1987,s.53), uzaktan eğitim yöntemini, değişik branşlarda ve özellikle öğretmenlerin yetiştirilmesinde ve niteliklerinin yükseltilmesinde başarı ile kullanmaktadırlar.

Örneğin, “Japonya’da ilk ve ortaokul öğretmenlerinin, yeni öğretmenlik sertifika yasası ölçütlerine göre yetiştirilmesi görevini, ulusal üniversitelerin eğitim

bölümleri üstlenmiş ve 1952 yılına kadar 120.000 uzaktan öğretim kursu açılmıştır”(Alkan,1981, s.133).

Üniversite olarak “uzaktan öğretimin” yaygın olarak uygulandığı ülkeler; İngiltere’de (The Open University-UK), Pakistan’da (Allama Iqbal Open. University - AIOU), Kanada’da (Athabasca University -AU), İsrail’de (Everyman’s University -EU), Almanya’da (Fernuniversitat -FU), Sri Lanka’da (The Sri Lanka of Distance Education -SLIDE), Kosta Rica’da Universidad Estatala UNED),Venezuela’da (Universidad Nacional Abierta-UNA), İspanya’da (Universidad Nacional de Educacion a Distancia -UNED) dır(Kesim,1985, s.14).

1.1.2.3. Uzaktan eğitim modelleri

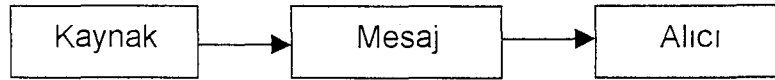
“Eğitimci ve öğrenen kişi birbirlerinden uzak mesafelerde olduğunda herhangi bir resmi öğrenme yolu... ”(Verduin,1994,s.4) olarak ta ifade edilebilecek uzaktan eğitimi farklı biçimlerde uygulamak mümkündür. Bu çalışmada uzaktan eğitimin farklı uygulama yolları “ uzaktan eğitim modelleri” olarak adlandırılmıştır.

Uzaktan eğitim modelleri incelendiğinde; iletişim teknolojilerinin farklı olarak kullanılarak uzaktan eğitim hizmeti verilebildiği dikkat çekmektedir. Uzaktan eğitim hizmeti veren kurumların yapıları bakımından da farklı uygulamaların olduğu görülmektedir. Fakat bu çalışmada, kullanılan iletişim teknolojileri bakımından uzaktan eğitim modelleri üzerinde durulacaktır.

İletişim teknolojilerinin kullanımı bakımından birbirinden çok farklı uzaktan eğitim modeli bulunmaktadır. Çalışmada uzaktan eğitim modelleri; “tek yönlü iletişimin olduğu” ve “çift yönlü iletişimin olduğu” modeller olmak üzere iki başlık altında incelenecektir.

1. Tek yönlü iletişimin olduğu modeller :

Tek yönlü iletişim, kaynağın, fikir ve düşüncelerini karşısındakinin beynine geçirme işlemi olarak tanımlanabilir. "Bu yaklaşımda iletişim, kaynağın alıcıyı yönlendirmesi şeklinde tek istikametli olarak kabul edilir. Tek yönlü iletişimin en zayıf noktası, bütün alıcıların mesajı aynı biçimde alabileceği sayılına dayanmasıdır"(Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.İlği,2001b,s.7).

Şekil 1. Tek Yönlü İletişim Modeli

Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.İlği,2001b,s.7

Tek yönlü iletişimin olduğu uzaktan eğitim modellerinde; "... öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci grupları arasındaki iletişim tek yönlüdür. Öğrenciler ve öğretmenler kendi aralarında soru sormazlar veya sorularına anında cevap alamazlar"(İşman,1998,s.19). Uzaktan eğitimde farklı biçimlerde kullanılabilir. Bunlar;

a. Mektupla Dağıtım Sistemi: " Uzaktan eğitim ilkelerine göre hazırlanmış olan basılı öğretim materyalleri ile yapılan öğretim biçimidir"(Özer,1998,s.129). Mektupla dağıtım sisteminde, eğitim kurumu tarafından hazırlanan; "... ders kitapları, görsel işitsel bantlar ve kasetler, optik ve manyetik diskler ve ödevler posta aracılığı ile öğrenciye ulaştırılmaktadır"(Alkan,1997,s.195). Bu model; "... öğrencilerin öğretmenlerinin sesini duymadığı, yüzünü hiç göremediği ve karşılıklı olarak iletişim kuramadığı bir model olarak bilinmektedir"(İşman,1998,s.19).

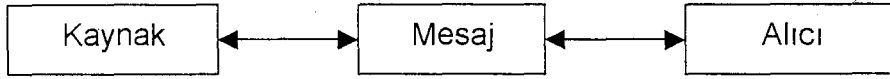
b. Tek Yönlü Radyo ile Dağıtım Modeli : Bu model, yine iletişimin tek yönlü olduğu fakat iletişim aracı olarak radyonun kullanıldığı bir uygulama biçimidir. Öğrenciler derslerini evlerinde, iş yerlerinde, arabalarında veya tatilde radyodan dinleyebilmektedirler. “Öğretmenler ve öğrenciler arasında çift yönlü sözlü ve görsel bir iletişim kurma imkanının bulunmadığı bir modeldir”(İşman,1998,s.19).

c. Tek Yönlü Televizyon ile Dağıtım Modeli : Verduin (1994)'in tanımladığı gibi televizyon uzaktan iletişim biçiminde büyük potansiyele sahip video ortamlı bir araçtır. Bu modelde öğrenciler derslerini televizyondan seyrederek öğrenmektedirler. Öğretmenlerin bilgileri televizyon aracılığıyla öğrencilerine ilettiği yine tek yönlü iletişimin söz konusu olduğu bir model olarak bilinmektedir. Bu modelin tek yönlü iletişimin olduğu diğer modellerden farkı “... öğrencilerin öğretmenlerinin yüzünü görebilmesi, öğretmenin öğretme ortamında değişik materyalleri kullanabilme ve kullandığı materyalleri öğrencilerine gösterebilme imkanının bulunmasıdır”(İşman,1998,s.20).

d. Tek Yönlü Bilgisayar ile Dağıtım Modeli : Son yıllarda iletişim teknolojilerinin en gözde ürünü olan internetin kullanıldığı bir dağıtım modelidir. Öğretmenlerin internette bulunan sayfalarına yükledikleri bilgileri öğrencileri bilgisayarlar aracılığıyla internet sistemine girerek öğrenebilmektedirler. İşman(1998)'in da belirttiği gibi bu dağıtım modelinde de tek yönlü iletişim söz konusudur.

2. Çift Yönlü İletişimin Olduğu Modeller :

“Çift yönlü iletişim kaynağın yarattığı bir uyarıcıya alıcının karşı tepkide bulunmasıdır”(Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.ığı,2001b,s.8).

Şekil 2. Çift Yönlü İletişim Modeli

Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.İlği,2001b,s.8

İşman(1998) çift yönlü iletişimin olduğu uzaktan eğitim modellerini “... öğretmenlerin ve öğrencilerin, öğrenme-öğretme ortamlarında çift yönlü iletişim (sesle veya görüntülü olarak) kurdukları sistemler bütünü...” olarak tanımlamaktadır. Uzaktan eğitimde farklı biçimlerde kullanılabilir. Bunlar;

a. Çift Yönlü Etkileşimli Radyolu-Konferans Dağıtım Modeli : Bu model İşman (1998)'in da açıkladığı gibi, farklı mekanlarda bulunan öğrencilerin genellikle aynı anda öğretmenleri ve arkadaşlarıyla telefon ile bağlantı kurarak derslerini öğrendiği bir modeldir. Bu modelde öğrenciler öğretmenleri ile çift yönlü iletişim kurabilmekte fakat yüz yüze gelememektedirler.

b. Çift Yönlü Etkileşimli Televizyonlu Konferans Dağıtım Modeli : “Farklı mekanlarda bulunan öğrenciler genellikle aynı anda öğretmenleri ve arkadaşlarıyla tele konferans sistemini kullanarak yüz yüze etkileşim yolu ile derslerini öğretmenlerinden öğrendiği modeldir”(İşman,1998,s.22). Bu model de canlı bilgi alış verişini yapabilmek, karşılıklı soru-cevap tekniği kullanabilmek mümkündür.

c. Çift Yönlü Etkileşimli Bilgisayarlı Konferans Dağıtım Modeli : “Farklı mekanlarda bulunan öğrencilerin, derslerini aynı anda öğretmenleri ve arkadaşlarıyla bilgisayarların internet sistemi kullanarak yüz yüze tele konferans yaparak öğrendikleri bir modeldir”(İşman,1998,s.23). Geliştirilen çeşitli yazılım programlarının kullanıldığı öğretmen ve öğrenciler arasında çift yönlü etkileşime imkan tanıyan bu model son yıllarda üzerinde en çok tartışılan ve araştırmalar yapılan bir model olarak tanınmaktadır.

1.1.2.4. Uzaktan eğitim süreci

Eğitim süreci, “planlanmış olan eğitimin yürütülmesinde, belirli eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik öğretim etkinliklerinin yapıldığı aşamadır”(Özer,1998,s.132). Öğretim sürecinin etkili biçimde uygulanması örgün eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitimde de amaçların gerçekleştirilmesinde en önemli aşamalardan birisi olarak kabul edilmektedir. Alkan (1997)’in da vurguladığı gibi uzaktan öğretim sistemlerinde uygulanan öğretim süreçlerinin, sisteme özgü bir nitelik taşıdığı araştırmaların ortaya koyduğu verilerden anlaşılmaktadır.

Çeşitli kaynaklarda uzaktan eğitim süreci farklı boyutlarda ele alınmaktadır. Burada Özer (1998)’in de ele aldığı gibi uzaktan öğretim süreci yazışmalı öğretim ve çok ortamlı öğretim olmak üzere iki ayrı biçimde ele alınmıştır.

1.1.2.4.1. Yazışmalı öğretim

Yazışmalı öğretim, “uzaktan eğitim ilkelerine göre hazırlanmış olan basılı öğretim materyalleri ile yapılan öğretim biçimidir”(Özer,1998,s.133). Yazışmalı öğretim sürecinde, eğitim kurumu tarafından hazırlanan; “... ders kitapları, görsel işitsel bantlar ve kasetler, optik ve manyetik diskler ve ödevler...”(Alkan,1997,s.195) posta aracılığı ile öğrenciye ulaştırıldığı için yazışmalı öğretim veya Verduin(1994)’in de belirttiği gibi mektupla öğretim olarak adlandırılabilir.

Uzaktan eğitim ile ilgili yapılan birçok araştırma, “... yazılı malzemenin şimdiye kadar en çok kullanılan ortam olduğunu ve uzaktan eğitimciler tarafından öğrenme malzemelerinin tanıtımında en önemli ortam olarak düşünüldüğünü göstermiştir”(Verduin,1994,s.86).

Yazışmalı öğretimle öğrencilere esnek çalışma zamanları ve öğrenme hızlarına uygun çalışma koşulları yaratılabileceğinden, uzaktan eğitim sürecinin önemli bir unsurunu yazılı malzeme oluşturmaktadır. Verduin(1994)'e göre yazılı malzeme kullanmayan uzaktan eğitim kurumlarının çoğu düşük okur-yazarlık oranındaki dinleyicilere ulaşmak için radyoyu kullanmak durumundadırlar.

Yazılı malzeme ile öğretim yapma her zaman her yerde ilave bir malzeme olmadan yapılabileceği için oldukça yaygındır. Yazışmalı öğretimin; ucuz ve taşınabilir olması, öğrenci durumundaki bireyin herhangi bir zaman süresinde, herhangi bir düzende, herhangi bir bölüme başlamasına olanak tanınması vb. nedenlerden dolayı gelişmiş bir posta dağıtım düzenine sahip ülkeler için oldukça kullanışlı bir uzaktan eğitim biçimi olabilmektedir.

Yazışmalı öğretim sürecinde, Özer (1998)'in de açıkladığı gibi; her öğrenci, aldığı basılı ders gerecini kendi kendine çalışarak konuyla ilgili ödevlerini yapar. Öğrenci yaptığı bu ödevleri kurum merkezine ya da bağlı olduğu yerel merkezdeki öğreticisine yollar. İlgili öğretici, öğrencinin ödevlerini değerlendirerek puanlar ve öğrenciye yollar. Böylece, belirli bir ünitenin öğretimi tamamlanmış olur. Bazı uygulamalarda da belirlenen öğretim süresi sonunda öğrenciler sorumlu oldukları kitaplardan sınav olarak performansları değerlendirilir.

Alkan(1996)'ın yaptığı araştırma sonuçlarına göre, yazışmalı öğretimin temel unsuru basılı materyaller başlıca şu işlevleri yerine getirmektedirler:

- ✓ Temel öğrenme kaynağı olma
- ✓ Bilgi verme
- ✓ Bağımsız öğrenme yeteneğini geliştirme
- ✓ İnceleme yapma
- ✓ Soru yanıtlama
- ✓ Problem çözme
- ✓ Problem çözmeye yöneltme

Görüldüğü gibi, "... basılı materyallerin yüz yüze öğretimdeki temel olma özelliği, uzaktan eğitimde daha da bir önem kazanmış ve sistemin başarısı büyük ölçüde basılı materyallere dayandırılmıştır"(Gökdağ,1986,s.14)

Yazışmalı öğretime başlangıcından bu yana yapılan eleştirilerden birisi "... gerçek hayatın tam yansıtılmamasıdır"(Verduin,1994,s.87). Öte yandan basılı malzemenin hazırlayıcısının iyi yazma becerisinin olmaması, önemli bilgiyi önemsizden ayıramaması gibi durumlarda yazışmalı öğretimin sakıncalı yönleri olarak gösterilebilir. Aynı şekilde öğrencinin de kendine sunulan tartışmaları ya da somut örnekleri anlamak için gerekli deneyimlere sahip olamaması gibi durumlarda öğrenmede zorluk çekmesine neden olabilecektir.

Yazışmalı öğretime yapılan bir başka eleştiri ise;

Yüz yüze etkileşimi olmayan bir eğitimin etkili olamayacağı ve özellikle uygulama gerektiren konuların yalnız ders notları ile öğretilemeyeceği üzerinde olmuştur. Bu nedenle, yazışmalı öğretim yapan uzaktan öğretim kurumları, öğrencilerin öğreticilerle karşı karşıya gelmelerini sağlamak ve işlik, deneylik ve uygulama gerektiren ders konularını daha etkili biçimde öğretmek amacıyla gündüz ve gece okulları, yaz okulları ve tatil kursları düzenleme yoluna gitmiştir(Özer,1998,s.133).

1.1.2.4.2. Çok ortamlı öğretim

Uzaktan eğitimde modern bir öğretim biçimi olan çok ortamlı öğretimi, basılı gereçlerin öğretimin öteki ortamları olan ses kasetleri, telefon, radyo, televizyon, video, bilgisayar ortamları ile bütünleştirilmesi olarak tanımlayabilmek mümkündür. Veya Özer(1998)'in söyleyişi ile "... belirli amaçlara yönelik içeriğin bireylere kazandırılmasında canlı ve cansız değişik kaynakların birbirini bütünleyecek biçimde işe koşulmasıdır".

Çok ortamlı öğretim sürecini; Özer (1998) İngiliz Açık Üniversitesinde uygulanan biçimiyle şöyle açıklamaktadır.

Her bir ders için özel olarak hazırlanmış basılı ders gereci, 3 ya da 4 ayrı zamanda olmak üzere posta ile öğrencilere yollanmaktadır. Öğrencilerin her bir üniteyi 1 haftalık süre içinde çalışmaları öngörülmektedir. Her öğrenci kendisine gönderilen basılı materyalleri okurken bir yandan da konu ile ilgili TV ve radyo programlarını izlemektedir. Öğrenciler, öğrenme etkinliklerini kendilerine yollanan TV ve radyo programları ile ilgili notlar, deneylerin yapılmasını ilişkin yönergeler ve çeşitli yönetim duyuruları doğrultusunda yerine getirmektedirler. Bundan sonra, her öğrenci hazırladığı ödevini değerlendirilmek üzere önceden belirlenmiş olan öğreticisine yollamaktadır. Çoktan seçmeli sorulardan oluşan ödevler bilgisayarla, öteki yazılı ödevler ise öğretici tarafından okunmaktadır. Değerlendirme sonuçları, öğreticinin eleştirileri ve önerileriyle öğrencilere bildirilmektedir. Öğrenciler yaz okullarıyla yerel merkezlerde yüz yüze yapılan öğretim ve danışmanlık etkinliklerine de katılmaktadırlar.

Özetle söylemek gerekirse; çok ortamlı öğretim, Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi uygulamalarında da görüldüğü gibi öğrencilere ulaştırılmış olan yazılı öğretim malzemelerinin, radyo, televizyon hatta internet gibi görsel-işitsel iletişim araçlarıyla desteklenmesidir. Uzaktan eğitimde çok ortamlı öğretim modern bir eğitim yaklaşımı olarak kabul edilebilir.

1.1.2.5. Öğrenci destek hizmetleri

Uzaktan eğitim öğrencisi en başta okul, öğretmen, arkadaş üçgeniyle bir arada bulunmadığı için örgün eğitim öğrencisinden ayrılmaktadır. Buna bir de uzaktan eğitim öğrencisinin farklı amaç ve öğrenim tarzı gibi kişisel nedenleri eklendiğinde karşımıza örgün eğitim öğrenci gereksinimlerinden çok daha farklı gereksinimleri olan bir uzaktan eğitim öğrencisi profili çıkmaktadır.

Bugün örgün eğitim sürecinin bile en önemli çalışma alanlarından birisi olan rehberlik ve danışmanlık uzaktan eğitimde sistemin ve öğrencilerin özelliklerinden dolayı üzerinde mutlaka durulması gereken alanlardan birisi olma özelliği taşımaktadır. Genellikle uzaktan eğitim literatüründe öğrenciye sağlanan danışmanlık ve akademik destek öğrenci destek hizmetleri adı altında toplanmaktadır.

Uzaktan eğitimde öğrenci destek hizmetleri çözülmesi gereken önemli konuların başında gelmektedir. Çünkü uzaktan eğitim uygulamalarının önceki bölümlerde üzerinde ayrıntılı olarak durulan avantajlarının yanı sıra, sistemden kaynaklanan bir takım sınırlılıkları da olabilmektedir. Hızal (1983, s.24) ve Üstünoğlu (1987, s.52) bu sınırlılıkları şu şekilde sıralamaktadır.

- ✓ Öğrenme sürecinde önemli bir öge olan doğrudan, yüz yüze ilişkiler sağlanmasında güçlükler söz konusudur. Öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arası doğrudan ilişkiler azdır. Bu da bireylerin sosyalleşmeleri ve kişiliklerinin gelişmesinde olumsuz rol oynamaktadır.
- ✓ Yalnız çalışma alışkanlığı, öğrenme güdüsü, çalışma disiplini ve yeterli düzeyde okuma yeteneği olmayanlar için istenilen ölçüde etkili olamamaktadır.
- ✓ Bir işte çalışanlar öğrenme etkinliklerini iş saatleri dışında sürdürecekleri için bunların dinlenmeleri, boş zaman etkinlikleri sınırlanmaktadır.
- ✓ Özellikle uygulamaya dönük disiplinlerin öğretiminde güçlükler doğurmaktadır. Bilişsel düzeydeki davranışların kazandırılmasında etkili olmakla birlikte, uygulamalı eğitimlerde sınırlıdır.
- ✓ Öğrenci ile merkez ve öğretim kadrosu arasında anında bir iletişim imkanı bulunmadığından, anında soru sorma, bilgi isteme, konunun anlaşılıp, anlaşılmadığını anında denetleme ve pekiştirme imkanı da bulunmamaktadır.
- ✓ Ulaşım ve haberleşme (alt yapı) imkanlarına bağımlı kalmaktadır.

- ✓ Geleneksel öğretimdeki gibi, günlük ve haftalık ders programlarının gerektirdiği düzenli yapıdan yoksundur.

Bütün bu olumsuz nedenlerden ötürü uzaktan eğitim öğrencileri; "... zamanlarını planlı ve verimli kullanmada, düşüncelerini ödev olarak yazıya dökmeye, uygun okuma ve anlama becerileri geliştirmede, geleneksel öğretim öğrencilerine oranla daha çok sorunla karşılaşmaktadırlar"(Gökdağ,1986,s.18).

"Uzaktan öğretim öğrencisi, bir dersin öğrenilmesinden kaynaklanan sorunlara ek olarak, öğretimin uzaktan oluşunun yarattığı sorunlarla da yüz yüzedir"(Serter, 1986,s.2). "Uzak bulunmanın yarattığı sorunlardan öğretmen ile dolaysız iletişimin olmayışı, bir ilişki ihtiyacını doğurmaktadır"(Kaymakçıoğlu,1996,s.29)

Pek çok geleneksel kurumda öğrenci, herhangi bir yardım, öneri ya da bilgi için arkadaşlarına, öğretim elemanlarına veya kurum içindeki bir başkasına kolayca ulaşabilmektedir. Kimi durumlarda, öğrenci ve öğretmenin yakın ilişkileri nedeni ile öğrencinin bu tür sorunları bilinmekte ve öğrencinin dile getirmesine bile gerek kalmadan çözümlenebilmektedir. En azından aynı sorunla karşı karşıya olan arkadaşlarını gözleme, izleme olanakları vardır(Serter, 1986, s.16).

Uzaktan öğretim öğrencisi, öğretim kurumundan bir bakıma mesafe ile soyutlanmıştır. "Benzer durumdaki öğrenciler ya birbirlerinden çok uzaktadırlar ya da çok yakın ama birbirlerinin varlıklarından habersizdirler. Dahası bu öğrenciler içinde buldukları sistemin nasıl işlediğini herhangi bir sorunlarını çözmek için kime ve nasıl başvuracaklarını bile bilmeyebilirler"(Serter, 1986, s.16).

Basılı Materyaller, örgün eğitimde olduğu gibi pek çok uzaktan öğretim sisteminde de temel öğrenme ve bilgi kaynağı olarak kabul edilmektedir. Fakat basılı materyallerin uzaktan öğretim yönteminde önemli bir yer tutmasına rağmen bu yöntemin daha üst düzeyde başarısı, basılı materyallerle birlikte verilecek olan danışmanlık hizmetlerine de bağlı olduğunu belirtmekte fayda olacaktır. Uzaktan

öğretimde kullanılan tüm öğretme-öğrenme materyalinin öğrenme ilkelerine uygun olarak hazırlanması halinde bile, öğrencinin soru soracağı ve tartışacağı kimselere ihtiyacı olacaktır. O nedenle uzaktan eğitim öğrencisinin herhangi bir bilgi, öneri ya da yardıma ihtiyacı olduğunda, başvurabileceği birilerinin olması başarıyı artıracaktır.

Yukarda ki paragraflar da değinildiği gibi uzaktan eğitim öğrencisinin destek hizmetine ihtiyaç duymasını gerektiren bir çok neden bulunmaktadır. Uzaktan eğitim sisteminin etkili bir biçimde işleyebilmesi için, öğrencilerin uzaktan öğretme ve öğrenmenin doğasıyla rahat başa çıkabilir hale gelmesi gerekmektedir. Uzaktan eğitim öğrencisinin uzaktan eğitim sisteminden kaynaklanan ihtiyaçlarını karşılama noktasında sistemi yönlendirenlerin bazı stratejileri göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Bu stratejiler Sherry(1996)'e göre aşağıdaki şekilde sıralandırılabilir.

- ✓ Öğrenciler derslerde kullanılacak haberleşmenin yeni modellerine karşı bilgili ve kullanmada rahat hale getirilmelidir.
- ✓ Öğrencilerin öz geçmişleri ve tecrübeleri sistem tarafından bilinmeli ve sürekli takip edilmelidir.
- ✓ Farklı iletişim biçimlerine ve farklı kültürel özgeçmişlere karşı duyarlı olunmalıdır. Öğrencilerin farklı dil hünerleri olabileceği düşünülerek öğretim sürecinde kullanılacak dilin herkes tarafından aynı şekilde algılanamayacağı göz önünde bulundurulmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin uzak mesafeden dağıtılan derslerde öğrenimleri için bağımsızca sorumluluk alarak faal bir rol üstlenmeleri gerektiğine dikkat edilmelidir.
- ✓ Dağıtım teknolojisiyle tanışık ve rahat olmaları konusunda öğrencilere yardım edilmeli ve ileride çıkabilecek teknik sorunları giderme konusunda hazır hale getirilmelidirler.
- ✓ Geri kalma süresinin genellikle kırsal alandaki posta dağıtımıyla ilgili olmasına rağmen, öğrencilerin standart üniversite ihtiyaçlarının karşılanmasına özen gösterilmelidir.

Uzaktan eğitim öğrencilerine sağlanacak destek hizmeti öğrenme-öğretme sürecinin de bir gereği olan etkileşimi ve dönütü geliştirmeye yönelik olmalıdır.

Tesirli etkileşim ve dönüt stratejileri kullanmak, ders gelişimi önermek için bir forum sağlarken, öğretmenin bireysel öğrenci ihtiyaçlarını tanımlamaya ve karşılamasına da imkan verecektir. Uzaktan Eğitim öğrencisine yönelik etkileşimi ve dönütü geliştirmek için yine Sherry(1996)'nin sıraladığı aşağıdaki stratejileri dikkate almak faydalı olabilecektir.

- ✓ Etkileşim ve dönüt için birebir ve konferans görüşmelerini, faks, elektronik posta, video ve bilgisayar konferansını kapsayan bir dağıtım sistemleri çeşidi kullanılmalıdır. Tatbik edilebilir hallerde, kişisel ihtiyaçlarda göz önünde bulundurulmalıdır.
- ✓ Eğer mümkünse özellikle eğitimin başlarında her konuyla (veya öğrenciyle) her hafta irtibat kurulmalıdır.
- ✓ Yazılı ödevler hakkında detaylı yorumlarda bulunulmalı, ek bilgi için ilave kaynaklara değinilmelidir. Ödevler gecikmeye sebep olmayacak süratte geri (öğrencilere) iade edilmeli, gerektiğinde hızlandırmak için faks yada elektronik posta kullanılabilir.
- ✓ Ücretsiz aranabilecek bir numarayla, telefonla ofis saatleri (rehberlik hizmeti saatleri) ayarlanmalıdır. Çalışan öğrencilerde dikkate alınarak, bu saatlerin akşamüstüne gelecek şekilde ayarlanmasına özen gösterilmelidir.
- ✓ Eğitimin başlarında, öğretim süreciyle ilgili rahatlık kazanmaları için, öğrencilerden elektronik posta yoluyla sizinle temas kurmalarını ve birbirleri arasında etkileşim ortamı yaratmaları sağlanmalıdır. Elektronik jurnal kayıtları oluşturmak ve bunları paylaşmak, bu konuda çok etkili olabilecektir.
- ✓ Bütün öğrencilerin eleştirel düşünme ve bilgilendirilmiş katılım özelliklerini teşvik etmek için, ders öncesi çalışma soruları ve ileri düzeyde kullanılanlar kullanılmalıdır. Zayıf iletişim kalıplarını geliştirmenin zaman alacağına farkına varılmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin, bireysel ilerlemeleri ve diğer kaygılarıyla beraber, eğitimin içeriğiyle düşünce ve fikirlerini içeren bir günlük tutmalarını sağlanabilir.
- ✓ Kursun içeriği, uygunluğu, dağıtım problemleri ve eğitsel kaygılar hakkında dönüt için damgalı ve adresli kartpostallar ve sınıf dışı telefon konferansları kullanılmalıdır.

Yukarıdaki stratejilerde dikkate alındığında uzaktan eğitim öğrencisinin ihtiyaç duyabileceği konuları öngörerek tedbirler alabilmek, sonradan ortaya çıkabilecek ihtiyaçları da anında giderebilecek bir uzaktan eğitim sistemi yapılandırabilmek sistemin başarısının en büyük göstergesi olarak kabul edilebilir.

Uzaktan eğitimin teorik altyapısını böylece ortaya koyduktan sonra bundan sonraki alt bölümlerde tanıtılacak olan, uzaktan eğitim yaklaşımıyla uygulanan "Astsubay Oryantasyon Kursu"nun daha iyi anlaşılabilmesi değerlendirilmektedir.

1.1.3. Astsubay Oryantasyon Kursu Programı

"Hava Kuvveleri Komutanlığında uzaktan eğitim uygulamalarının ilk olarak 1970'li yıllara kadar uzandığı görülmektedir. İlk uygulamalarda Hava Harp Okulu Mezunu (1974, 1975, 1976, 1977 ve 1978) subaylara uzaktan eğitim yoluyla genel kültür kazandırılmaya çalışılmıştır"(Yazıcı,2002,s.2). Ancak "... bu uygulamalarda eğitimin kursiyerler tarafından etkinlikle takip edilmesini sağlayacak motive edici tedbirler alınmadığından ve birliklerde yeterli iletişim olanağı sağlanamadığından eğitimlerden yeterli verim elde edilememiş ve daha sonraki dönemlerde bu eğitim uygulamasına son verilmiştir"(Targan,1993).

1980'li yıllara gelindiğinde daha önce subaylar için duyulan eğitim ihtiyacı astsubaylara yönelik olarak da duyulmuştur. Çünkü; astsubay aday temel eğitimi ilgili mevzuat gereği bir yıl ile sınırlıdır. Bu bir yıllık süre zarfında verilen eğitim, öncelikli ve zorunlu olarak (mesleğe yönelik) Teknik Eğitim ve Temel Askerlik Eğitimi ağırlıklı olmaktadır. Bu durumda askeri kültür, genel kültür ve bireysel gelişim konuları bir astsubayın sahip olması gereken seviyede verilememektedir. Söz konusu eğitim ihtiyacını gidermek amacıyla, Hava Sınıf Okulları ve Teknik Eğitim Merkezi (Hv.Snf.Ok. ve Tek.Eğt.Mrk.) Komutanlığından mezun olan

astsubayların anılan konularda eğitimleri gündeme gelmiş ve 1981 yılından itibaren Astsubay Oryantasyon Kursu örgün eğitim yoluyla verilmeye başlanmıştır.

Kıt'alarda örgün eğitim yöntemi ile yürütülen Astsubay Oryantasyon Kursunun sorumluluğu kursun açıldığı birlik Komutanlığına verilmiştir. Ama uygulamalar sonucunda kursun örgün eğitim yöntemiyle verilmesinin aşağıdaki sorunların ortaya çıkmasına neden olduğu görülmüştür.

1. Kıtalarda kursun verilebilmesi için gerekli eğitim ortamları sağlanamamıştır.
2. Kursun yürütülmesi sırasında hiçbir eğitim yardımcılardan (Tepegöz, slayt, Yazı tahtası, vb.) yararlanılamamıştır.
3. Birliklerde eğitime alınacak personelin, kurs süresince iskan ve iâşe sorunları ortaya çıkmıştır (personelin kurs süresince barınak, yer problemi büyük sorun yaratmıştır).
4. Birlikler, kursiyerleri görev birliklerinde tutarak kursa katılmalarını engellemişlerdir.
5. Kurslarla ilgili idari faaliyetler aksamıştır (Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.lığı,1993,s.8).

Yukarıda sıralanan sorunların yanı sıra kursiyer sayısının çok fazla olması kurumu farklı arayışlara yönlendirmiştir.

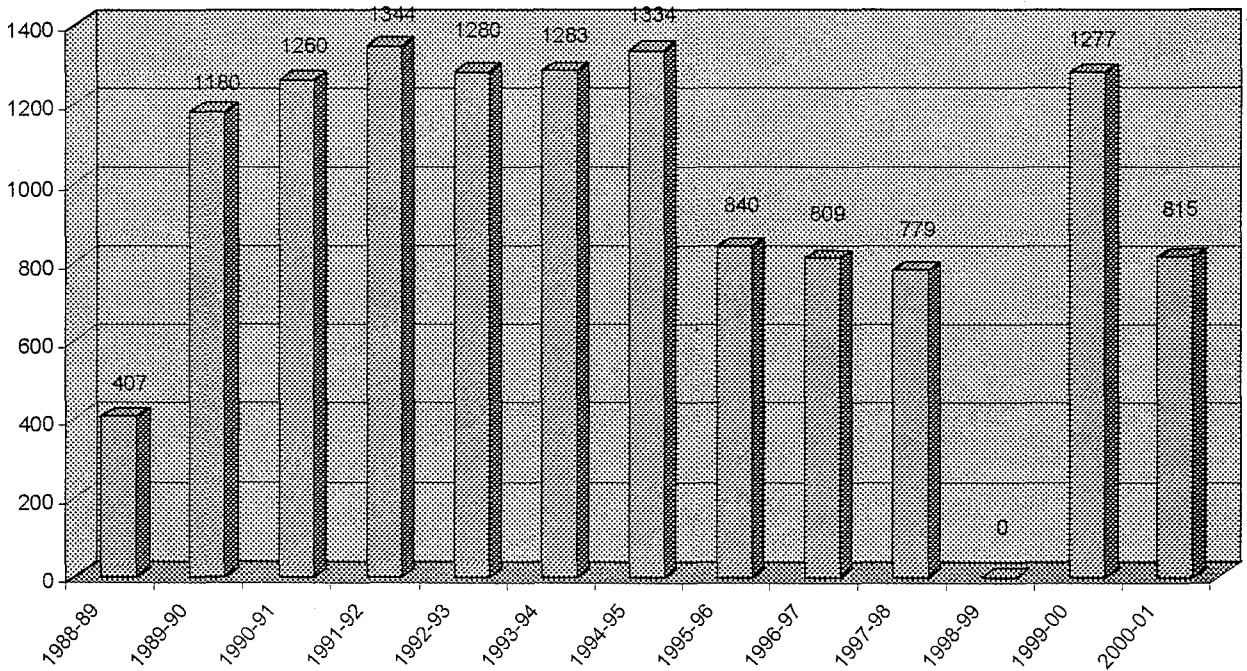
Hava Kuvvetleri Komutanlığı temsilcilerinin de katılımı ile 13 Mayıs 1987 tarihinde, Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.lığında yapılan eğitim koordinasyon toplantısında bazı akademik konuların uzaktan öğretim kapsamında verilmesi kararlaştırılmıştır. Takiben ilgili emir gereği, Astsubay Oryantasyon Kurs Programı uzaktan öğretim kapsamına alınarak çalışmalar başlatılmış ve anılan kursun eğitim direktifi yayımlanarak ilk defa astsubayların eğitime alınması ile yapılmıştır (Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.lığı,1989,s.4)

30 Mart 1989 tarihinde 511 kursiyerle başlayan 5 Ekim 1989 tarihinde sona eren Astsubay Oryantasyon Kursu'nda; 1984 devresinden 449, 1985 devresinden erken terfi etmiş 47 astsubay, uzaktan öğretim yöntemiyle yürütülen Astsubay Oryantasyon Kursunu başarıyla tamamlamışlardır(Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.lığı,1992,s.14).

Bu kursu daha sistemli hale getirebilmek amacıyla 1990 yılında Harekat İdari Lojistik Yönetim Okul Komutanlığının (HİLYOK) teşkil edilmesi ile bu okul içerisinde

Uzaktan Öğretim Amirliği açılmış ve Astsubay Oryantasyon Eğitimi faaliyeti bu amirlik tarafından yürütülmeye başlanmıştır.

Astsubay Oryantasyon Kursu, ilgili yönerge gereği kıtada asgari 4 yıl görev yapmış, görevbaşı eğitimini tamamlayarak 7 ehliyet seviyesine ulaşmış astsubaylara uygulanmaktadır. "Bu eğitimin uygulanabilmesi için en az 100 personelin eğitime katılması şartı aranmaktadır. Aksi halde kurs programı açılmamakta, kursiyerlerin bir sonraki eğitim-öğretim döneminde eğitime alınması yoluna gidilmektedir"(Hv.K.K.İği,1997,s.1-2). Astsubay oryantasyon kursu eğitiminden geçen kursiyerlerin yıllara göre dağılımı Şekil 3'de görüldüğü gibidir.

Şekil 3: Yıllara Göre Kursiyer Dağılımı(1988-2001)

Uzaktan Öğretim Amirliğinden elde edilen verilerden derlenmiştir.

2001-2002 Eğitim-Öğretim yılında astsubay oryantasyon kursuna devam eden kursiyerlerin birliklerinin bulunduğu illere göre dağılımı da Ek 2'de verilmiştir.

Ek 1'de de görüleceği gibi 2001-2002 Eğitim Öğretim yılında Astsubay Oryantasyon Kursuna 22 farklı birlikten toplam 939 astsubay katılmıştır.

1.1.3.1. Programın amaçları

Çeşitli sınıf ve branşlardaki genç astsubayların Hava Kuvvetlerinin teşkilat ve hizmet özellikleri ile görev sistemini daha iyi tanımalarına ve mesleki gelişimlerini sürdürmelerine, askeri ve genel kültürlerini artırmalarına katkıda bulunmak ve okuduğunu anlayan, modern ve Atatürkçü düşünce yapısına sahip astsubaylar yetiştirilmesi amaçlanmaktadır(Targan,1993,s.60).

Temelde Astsubayların askeri kültür, genel kültür ve bireysel gelişim konularındaki eğitim ihtiyaçlarını gidermeye yönelik uygulanan Astsubay Oryantasyon Kursunun özel amaçları Hava Kuvvetleri Yönergesine göre aşağıdaki başlıklarda toplanmıştır.

- a. Birliklerin görev etkinliklerini kaybetmeden geniş bir kitleye ekonomik yoldan eğitim vermek.
- b. Örgün eğitim kuruluşlarında verilemeyen konularda eğitim vererek eğitimi geniş kitlelere yaygınlaştırmak ve mesleki gelişimlerini sağlamak.
- c. Astsubayların örgün eğitim kanalıyla sahip olduğu bilgi ve becerilerinin kaybolmasına fırsat vermeden kıtada, görevbaşında pekiştirilmesini sağlamak.
- d. Astsubaylara okuma alışkanlığı kazandırarak; onları araştırmaya ve incelemeye yöneltmek.
- e. Astsubayların, askeri ve genel kültür seviyelerini arttırmalarına, bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak ve Hava Kuvvetlerinin daha nitelikli insan gücüne sahip olmasını temin etmek.
- f. Astsubaydan subay olmak isteyenlerin seçme sınavlarına hazırlanmaları için bilgi seviyelerini yükseltmektir(Hv.K.K.İğİ,1997,s.2-1).

1.1.3.2. Programın içeriği

Astsubay Oryantasyon Kursunun uygulama süresi 26 haftadır. Kurs süresi saptanırken öğrencinin kendi kendine çalışarak konuları öğrenebilmesi için sınıfta geçen sürenin iki katı zamana ihtiyacı olduğu ve her gün bir saat çalışacağı varsayılmıştır. Bu varsayımlar göz önüne alınarak Astsubay Oryantasyon Kursu 180 Akademik gün olarak planlanmıştır.(Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.lığı,2001a,s.15)

Astsubay Oryantasyon Kursu programında yer alan dersler, üniteler ve her ünite için varsayılan süre Ek 3'de gösterilmiştir.

Ek 3'den de görüleceği gibi Astsubay Oryantasyon Kursunda 4 ders vardır. Bu dersler; Bireysel Gelişim, Askeri Yasa ve Yönetmelikler, Askeri Konular, Genel Konular'dır.

Bireysel Gelişim Dersi; üç kitap ve 6 üniteden, Yasa ve Yönetmelikler; üç kitap ve 6 üniteden, Askeri Konular; üç kitap ve 11 üniteden, Genel Konular iki kitap ve 6 üniteden oluşmaktadır.

1.1.3.3. Öğretim malzemesi

Astsubay Oryantasyon Kursu, Türk Hava Kuvvetlerinin çeşitli birliklerinde bulunan astsubayların basılı materyallerle eğitimini amaçlamaktadır. Kursiyerlere gönderilen ders kitapları temel öğrenme ve bilgi kaynağını oluşturmaktadır.

Ders kitapları her birlikte bulunan irtibat subaylarında mevcut olup irtibat subayları her öğretim yılı başında ders kitaplarını birliklerinde bulunan kursiyerlere senet karşılığı teslim etmekte, eğitim sonunda kitaplar geri alınmaktadır. Kitaplar öğrencilere sürekli olarak verilmemekte ama sürekli olarak kalması için çalışmalar yürütölmektedir.

Hava Kuvvetleri Temel Eğitim ve Kurslar planında belirtilen tarihlerden 30 gün önce Hava Kuvvetleri Harekat Başkanlığı tarafından "Astsubay Oryantasyon Kursu" uygulama direktifinde kursa kimlerin katılacağı da belirtilmektedir. İrtibat subayları ellerindeki mevcut kitap setleri ile birliklerinden kursa tertip edilen personel miktarını karşılaştırarak varsa ihtiyaç duyacakları kitap setlerini Hv.Snf.Ok ve Tek.Eğt.Mrk.K.İği HİLYOK'dan temin etmektedirler.

2001-2002 eğitim-öğretim yılı başında yapılan eğitim koordinasyon toplantısı sonucuna göre "Astsubay Oryantasyon Kursu"nda kitapların yanında öğretim malzemesi olarak CD'lerin hazırlanması kararlaştırılmış olup halen çalışmalar devam etmektedir.

Astsubay Oryantasyon Kursunda öğretim malzemesi olarak öğrenciye gönderilen kurs kitapları rehber dahil on iki adet olup, kitap isimleri ve basım tarihleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Astsubay Oryantasyon Kursu Kitapları ve Basım Tarihleri

Kitap Adı	Basım Tarihi
Bireysel Gelişim 1	1998
Bireysel Gelişim 2	1998
Bireysel Gelişim 3	1999
Yasa ve Yönetmelikler 1	2000
Yasa ve Yönetmelikler 2	1998
Yasa ve Yönetmelikler 3	1999
Askeri Konular 1	1999
Askeri Konular 2	1998
Askeri Konular 3	1999
Genel Konular 1	1999
Genel Konular 2	1999
Rehber	2001

Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.İği,2001a,s.16

1.1.3.4. Öğretim süreci

Hava Kuvvetleri Harekat Başkanlığı tarafından "Astsubay Oryantasyon Kursu" uygulama direktifi eğitimin başlangıcından 30 gün önce yayımlanmaktadır. Öğretim bu uygulama direktifinde yer alan akademik takvime göre yürütülmektedir.

Kursiyerler, uzaktan öğretim yaklaşımına göre hazırlanmış ders kitaplarını okuyarak çalışmaktadırlar. Targan(1993)'a göre eğitim programı, her kursiyerin derslere günde asgari bir saat zaman ayıracağı farz ve kabul edilerek düzenlenmiştir.

Astsubay Oryantasyon Kursunun akademik takvimi örnek olması bakımından 2001-2002 öğretim yılı için Ek 4'de verilmiştir.

1.1.3.5. Ölçme değerlendirme

Astsubay Oryantasyon Kursunda Tablo 3'de gösterilen kitaplardan iki ara ve bir bitirme sınavı yapılmaktadır. Bitirme, bütünleme ve ikisinin engel sınavlarına ise tüm konular dahil edilmektedir.

Tablo 3: Astsubay Oryantasyon Kursu Kitaplarının Sınavlara Dağılımı

KİTABIN ADI	SINAVLAR		
	1 NCİ ARA	2 NCİ ARA	BİTİRME/ BÜTÜNLEME
Bireysel Gelişim-1	X		X
Bireysel Gelişim-2	X		X
Bireysel Gelişim-3		X	X
Yasa ve Yönetmelikler-1		X	X
Yasa ve Yönetmelikler-2		X	X
Yasa ve Yönetmelikler-3		X	X
Askeri Konular-1	X		X
Askeri Konular-2	X		X
Askeri Konular-3		X	X
Genel Konular-1	X		X
Genel Konular-2		X	X

Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.lığı,2001a,s.17

Sınavlar, Astsubay Oryantasyon Kursu Uygulama Direktifinde belirtilen tarih ve sınav merkezlerinde, Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.lığınca ve/veya sınavın uygulanacağı merkezde bulunan birlik ve kurumca oluşturulacak komisyonlar aracılığıyla uygulanmaktadır. Sınavlar bütün merkezlerde aynı zamanda gerçekleştirilmektedir.

Ara, bitirme, engel ve bütünleme sınavlarında, test ya da klasik türü sorular veya her iki türün karışımı kullanılabilir. Sınavlarda kullanılacak her türlü soru kitapçığı, cevap kağıdı ve cevap anahtarları, gözlemcilerin sınav anındaki hareket tarzlarıyla ilgili açıklamalar, sınav başlamadan önce kursiyerlere okunacak talimatlar, sınav tutanakları eğitimi uygulamaktan sorumlu kurum tarafından hazırlanmaktadır. Tüm sınavların değerlendirilmesi de yine Hv.Snf.Ok.ve

Tek.Eğt.Mrk.K.lığı HİLYOK Uzaktan Öğretim Amirliği tarafından yapılarak ilgili birliklere yayımlanmaktadır.

Ara sınavlar birliğin irtibat subayı ve birlikçe oluşturulacak komisyon gözetiminde yapılırken bitirme sınavı HİLYOK Uzaktan Öğretim Amirliğinin belirleyeceği merkezlerde HİLYOK tarafından görevlendirilen personel gözetiminde yapılmaktadır.

Sınavlara geğerli mazeretleri dışında her ne sebeple olursa olsun katılmayan personel başarısız kabul edilmekte ve sınav notu olarak sıfır verilmektedir. Geğerli mazeretleri sebebiyle sınavlara katılamayanlara engel sınavı uygulanmaktadır.

Kursiyerler sınav sonuğlarının kendilerine ağıklanmasından sonra onbeş gün içinde dilekçe ile sonuca itiraz edebilmektedirler.

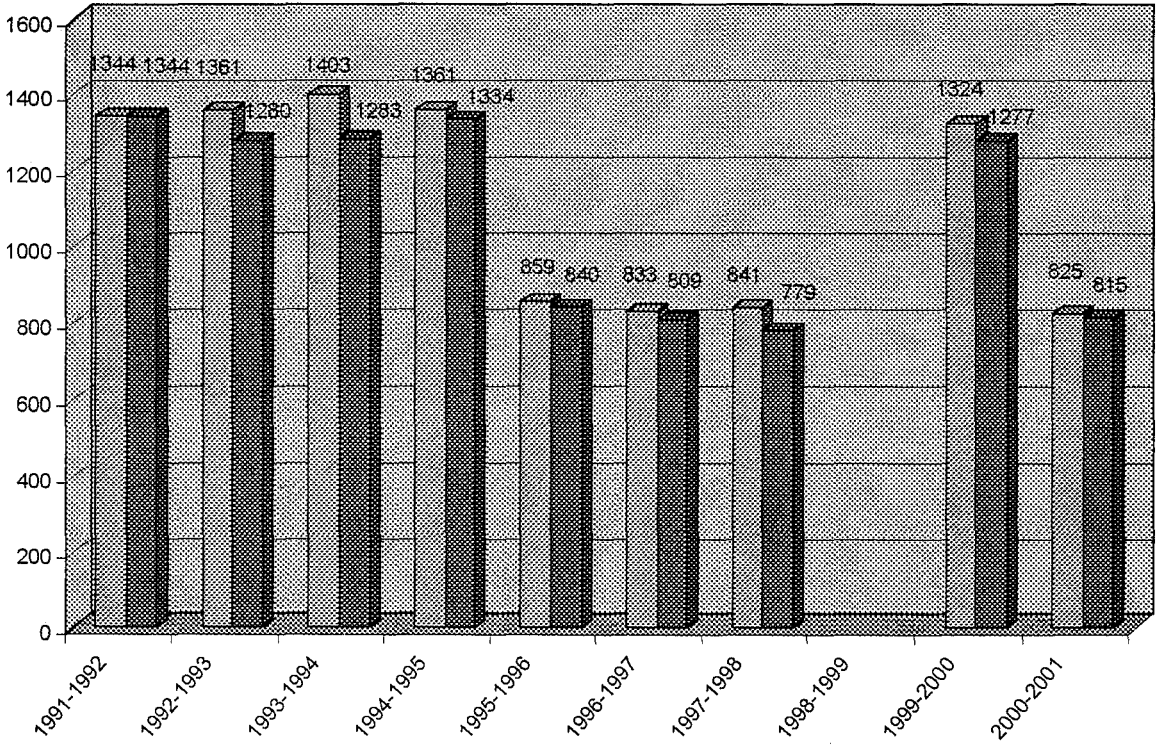
Sınav sonucuna itiraz eden personelin sınav kağıdı, eğitimi veren okulda oluşturulacak üç kişilik bir kurulca tekrar incelenir ve sonuç ilgili personele bildirir. Bildirilen bu sonuç kesin olup, tekrar itiraz hakkı yoktur. Sınav kağıtları, eğitimi veren okul tarafından bir yıl saklandıktan sonra tutanakla imha edilir(Hv.K.K.lığı,1997,s.3-2).

Hava Kuvvetleri Komutanlığı Astsubay Oryantasyon Kursu yönergesi ve Astsubay Oryantasyon Kursu Rehberine göre uzaktan eğitim yaklaşımı ile verilen kursun not verme ve değerlendirme kriterleri ise aşağıdaki maddelerde olduğu gibi uygulanmaktadır.

- 1) Tüm sınavlar ayrı ayrı 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- 2) Her iki ara sınav notunun aritmetik ortalaması alınarak ara sınav notu tespit edilir ara sınavlarda baraj not sistemi uygulanmaz.
- 3) Bitirme sınavı baraj notu 60 olup, kursiyer, ara sınav not ortalaması kaç olursa olsun bitirme sınavında 60 puan altında aldığında başarısız kabul edilir.
- 4) Başarı (Mezuniyet) notu ara sınav not ortalaması ile bitirme sınav notunun aritmetik ortalamasıdır. Kursiyerin başarılı olması için bu ortalamanın en az 60 olması gerekir.

- 5) Ara sınav not ortalaması kaç olursa olsun bitirme sınav notu 80 ve üzerinde ise kursiyer başarılı sayılır.
- 6) Başarı derecesi doğrudan geçenler için aşağıdaki puan aralıklarına göre yapılmakta olup bütünlemeye kalan kursiyerin aldığı not 60'ın üzerinde olsa bile başarı derecesi orta'dır.
- 0-59 Zayıf
 - 60-69 Orta
 - 70-85 İyi
 - 86-100 Çok İyi (Hv.K.K.İği,1997,s.3-4)

Astsubay oryantasyon kursunun 1991-1992 eğitim-öğretim yılından 2000-2001 eğitim-öğretim yılları arasındaki başarı durumu Şekil 4'de verilmiştir.

Şekil 4. Kursiyer Başarı Durumu (1991-2001)

Hava Sınıf Okulları ve Teknik Eğitim Merkezi Komutanlığı Uzaktan Öğretim Amirliğinden elde edilen verilerden derlenmiştir.

1.1.3.6. Kursiyer destek hizmetleri

Akademik Danışmanlık :

Astsubay Oryantasyon Kursunda kursiyerlere sistemli bir akademik danışmanlık hizmeti sunulduğu söylenemez. Ancak Astsubay Oryantasyon Kursu Yönergesine göre kursiyerlerin kurs kapsamındaki anlaşılmayan konularla ilgili sorunların çözümü için, HİLYOK Yaygın Öğretim Ders Grup A.liği tarafından akademik danışmanlık hizmetinin verileceği belirtilmektedir.

Danışmanlık hizmetine gereksinim duyan personel, doğrudan telefon ya da mektupla kurs veren kuruma başvurur. Çok sayıda personelin aynı konularda danışmanlık hizmeti istemesi durumunda, kursu veren kurum tarafından bu konuları açıklayan yeni bir ders notu, kitap, teksir veya yazı hazırlanarak kursa alınan tüm personele yayımlanır ve bu husus, daha sonraki dönemlerde açılacak kursta göz önünde bulundurulur.(Hv.K.K.lığı,1997,s.2-3)

Öğrenci Hizmetleri

Astsubay Oryantasyon Kursu Hava Kuvvetleri Astsubay Mesleki Gelişim Yönergesine göre astsubayların mesleki gelişimlerinin bir parçası olduğundan bu kursta başarılı olma ve kurs faaliyetlerine katılım aynı zamanda görev ve sorumluluklarının bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu duruma rağmen bu kursa devam eden kursiyerlerin komutanları bu durumdaki personelleri için çalışma zamanı yaratmaya özen göstermeleri gerektiği, geçici görev, intikal vb. görevlendirmelerin dışında tutmaya çalışmaları gerektiği Hava Kuvvetleri Astsubay Oryantasyon Kursu Yönergesinde ilke olarak yer almaktadır.

“Bünyelerinde kursiyer personel bulunduran birlik ve kurumlar, kursiyerlerin eğitimden azami yararı sağlamaları amacıyla, kurs kapsamındaki konuları görevbaşında uygulamaları için fırsatlar yaratırlar“(Hv.K.K.lığı,1987,s.2-2)

Astsubay Oryantasyon Kursuna devam eden personele kimlik kartı, öğrenci belgesi gibi belgeler, kursu tamamlayan personele diploma, not durum belgesi (transkript) gibi belgeler verilmemektedir.

Başarılı ve Başarısız Personele Uygulanan İşlemler

Astsubay Oryantasyon Kursu Yönergesine göre kursta başarılı ve başarısız personele uygulanacak işlemler aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- a. Kursa katılan personelden başarılı olanlar, aldıkları notlara göre başarı sırasına dizilirler. Eşit not alanların sıralanmasında rütbe ve kıdemce büyük olan öne geçilir. Bütünlemeye kalarak kursu bitirenler, aldıkları not kaç olursa olsun doğrudan geçenlerden sonra sıralandırılır.
- b. Başarı sıralaması sonunda ilk üç dereceye girenler HKY 53-6 Hava Kuvvetleri Ödül Yönergesine göre ödüllendirilirler. Ödüller, ödül sahiplerine birlik komutanlığınca, tüm birlik personeli önünde törenle verilir. Ayrıca, bu personelin yurt dışında açılan kurslara gönderilmelerinde öncelik tanınır.
- c. Eğitim sonunda başarılı olamayan personel, bir sonraki dönemde uygulanacak kurs planlamasına alınır. Yine başarısız olduğu takdirde eğitime devam ettirilmez. Bu durum sicil vermede, astsubaydan subaylığa geçiş için müracaat edildiğinde, yurt içi ve yurt dışı kurs ile atama başvurularında dikkate alınır.
- d. Kurstaki başarı durumu, sicillerin verilmesinde ve özellikle astsubaydan subay olmak isteyenlerin nitelik belgelerinin doldurulmasında dikkate alınır.(Hv.K.K.lığı,1997,s.3-4)

1.2.Amaç

Araştırmanın amacı, probleme çözüm olabilecek şekilde, Hava Kuvvetleri Komutanlığında uzaktan eğitim yaklaşımı ile uygulanan Astsubay Oryantasyon Kursu Programını değerlendirmektir.

Bu amaçla araştırma süresince cevap aranan sorular şunlar olmuştur.

1. Kursiyerlerin kişisel özellikleri nedir?
2. Program değerlendirme puanı nedir?
3. Program değerlendirme puanı, kursiyerlerin kişisel özelliklerine göre değişmekte midir?
4. Kursiyerlerin; programın öğelerine (amaçları, içeriği, öğretim süreçleri, öğrenci destek hizmetleri, ölçme değerlendirme süreci) ilişkin görüşleri nedir?
5. Kursiyerlerin; programın, beğendikleri ve beğenmedikleri yönlerine ilişkin görüşleri nedir?

1.3.Önem

Araştırma ile toplanacak verilerin, özellikle;

1. Varolan Astsubay Oryantasyon Kursu Programı hakkında daha etkin ve verimli değerlendirmelerin yapılmasına,

2. Hava Kuvvetleri Komutanlığı Astsubay Oryantasyon Programında görevli personelin, eğitimin etkinliğini artırmaya yönelik çalışmalarına veri sağlamasına,
3. Akademisyenlere, uygulayıcılara ve bu alanda eğitim gören öğrencilere farklı bir bakış açısı getireceğine,
4. Hava Kuvvetleri Komutanlığında Uzaktan Eğitim yaklaşımı ile uygulanması tasarlanan diğer çalışmalara rehberlik edeceği ve katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.4.Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıda verilen temel varsayımlardan hareket edilmiştir.

1. 2001-2002 Eğitim Öğretim yılı kursiyerlerinden elde edilecek verilerin daha önce programdan geçmiş kursiyerleri de temsil edeceği,
2. Astsubay oryantasyon kursunu bitiren astsubayların görüşleri programın değerlendirilmesinin önemli bir göstergesi olduğu,
3. Kursiyer astsubaylar resmi kanalla kendilerine gönderilen anket formlarına etki altında kalmadan içten yanıtlar verdikleri varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma; her eğitim-öğretim yılındaki uygulamanın bir önceki uygulamadan daha iyi olduğu düşüncesinden hareketle en son uygulama olan 2001-2002 öğretim yılında Astsubay Oryantasyon Kursuna katılan kursiyerlerin, program öğelerine ilişkin görüşleri ile sınırlıdır. Program öğeleri ise, amaç, içerik, öğretim süreci, öğrenci destek hizmetleri, ölçme değerlendirme süreci ile sınırlı tutulmuştur.

1.6. Tanımlar

Araştırmada sıkça kullanılan ve Silahlı Kuvvetlere özgü olan bazı terimlerin tanımları şöyledir:

Andiç: Türk Silahlı Kuvvetlerinde belirli bir konu üzerinde hazırlanmış inceleme yazısıdır.

Astsubay : Özel kanuna göre Silahlı Kuvvetlere giren astsubay çavuştan kıdemli başçavuşa kadar olan rütbedeki askerdir.

Astsubay Oryantasyon Kursu Uygulama Direktifi: Hava Kuvvetleri Komutanlığı Harekat Başkanlığı'nca kursun başlangıcından önce yayımlanan, kursa kimlerin katılacağını, özel uygulama yöntemlerine, sınav merkezlerini belirten direktiftir.

Birlik: Teşkilat, personel ve malzeme kadrosu ile belirtilmiş ve bir komuta altına konmuş taktik ve idari bir bütün olan askeri topluluktur.

Danışmanlık: Kursiyerler tarafından açıklanmasına ihtiyaç duyulan konular ile uygulamada karşılaşılan sorunların çözülmesi amacıyla, eğitimi yürütmekten

sorumlu eğitim kurumunca, telefon ya da yazışmayla (mektupla) sunulan eğitim hizmetidir.

Hava Teknik Okullar Komutanlığı : Türk Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın teknik eğitim gereksinimini karşılamak üzere subay, astsubay, sivil memur, işçi ve erlerin çeşitli uzmanlık alanlarına göre yetiştirilmesini sağlamak amacıyla Sınıf Okulları ile Eğitim Yöneticisi ve Öğretmen Yetiştirme Okul Komutanlığı'ndan (EYÖYOK) ve Harekat İdari ve Lojistik Yönetim Okul Komutanlığı'ndan (HİLYOK) oluşan bir eğitim örgütüdür.

İntikal: Bir birlik (Kara, Deniz, Hava) veya karışımlarının planlanmış ve programlanmış hedef bölgesine, kara, deniz, demir ve hava yolu ile sevk edilmesi, yürüyüş veya hareketidir.

Karargah Etüdü: Karargahın komuta katını oluşturan makama, kararları alınmak üzere sunulan inceleme yazıdır.

Kıta: Görevin yapılması için taktik ve idari birlikleri kapsayan ve bir komuta altında toplanan askeri teşkillerdir.

Kurs İrtibat Astsubayı: Astsubay Oryantasyon Kursu'nun birlik içinde yürütülmesini sağlayan kurs irtibat subaylarına yardımcı olan astsubay çavuş kıdemli başçavuş rütbesindeki asker.

Kurs İrtibat Subayı: Astsubay Oryantasyon Kursu'nun birlik içinde yürütülmesini ve sınavların yapılmasını sağlayan birlik/kurum tarafından görevlendirilen Teğmen-Binbaşı rütbesindeki koordinatör subaydır.

Kurum : Kıta ve karargah anlamı dışında kalan askeri hastahane, okul, orduevi, askerlik şubesi gibi askeri tesis ve teşkillerdir.

Sınıf: Hizmetlerin yapılması için bilgi, eğitim, tecrübe ve diğer yeteneklerin benzerlikleri yönünden yakın ilişkili ihtisaslar veya branşlardan meydana gelen gruplardan biridir.

Subay: Özel kanuna göre Silahlı Kuvvetlere giren Asteğmenden maresşale (Büyükamirale) kadar olan rütbelerdeki askerdir.

Yaygın Öğretim: Çağdaş eğitim teknolojisinin olanakları işe koşularak, öğretmen ve öğrencinin belli zamanlarda, belli mekanlarda bulunmasına gerek kalmadan, öğretme öğrenme etkinliklerinin yürütülmesidir.

Yaygın Öğretim Ders Grup Amiri: Uzaktan öğretim uygulamasından sorumlu yönetici subay

Yönerge: Barış ve sefer görevlerinin yürütülmesi için o göreve ilişkin ilke ve yöntemler koyan yazılı bir yayındır.

1.7. Kısaltmalar:

Araştırmada geçen bazı kısaltmaların açık yazılışları şöyledir:

Astsb.	: Astsubay
Astsb.Or.Krs.	: Astsubay Oryantasyon Kursu
Brnş.	: Branş
Ehl.	: Ehliyet
Gnkur.	: Genelkurmay

Hv.K.K.lığı	: Hava Kuvvetleri Komutanlığı
Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.lığı	: Hava Sınıf Okulları ve Teknik Eğitim Merkezi Komutanlığı
HKY	: Hava Kuvvetleri Yönergesi
HİLYOK	: Harekat İdari Yönetim Okul Komutanlığı
KEP	: Kurs eğitim programı
KES	: Kurs eğitim standardı
Kt.	: Kit'a
Sb.	: Subay

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma için gerekli verileri toplamak amacıyla izlenen yöntemi somutlaştırmak üzere; araştırma modeli, evren ve örneklem, veriler ve toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanması gibi temel konular hakkında açıklamalarda bulunulmuştur.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma, Hava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde uzaktan eğitim yaklaşımı ile uygulanan Astsubay Oryantasyon Kursu programını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu amaca ulaşabilmek amacıyla, araştırma; literatür taraması ve betimleyici alan araştırması olmak üzere iki alanda yürütülmüştür.

Literatür taramasına yönelik olarak 50'nin üzerinde kitap, makale ve süreli yayın incelenmiş yorumlanmış bazı eserlerden alıntılar yapılmıştır. Öte yandan son yıllarda bilgiye erişimde önemli boyutlarda gelişme gösteren internetten yoğun şekilde faydalanılarak yerli ve yabancı yayınlara ulaşılmıştır.

Alan araştırmasına yönelik olarak anket formu hazırlanarak Astsubay Oryantasyon Kursundan geçen kursiyerlerin kursa ilişkin görüşleri taranmaya çalışılmıştır. Böylece Astsubay Oryantasyon Kursu programı uygulanan şekliyle betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın, uygulanan programı herhangi bir şekilde değiştirme ya da etkileme çabası olmamıştır. Bilinmek istenen şeyler uygun bir biçimde gözlenip belirlenmiştir.

Böylece araştırma amaçları doğrultusunda literatürdeki bilgiler taranıp yorumlanmış ve uzmanların görüşleri de alınarak programı değerlendirmeye yönelik örneği Ek 4'de verilen anket formu geliştirilmiştir. Hazırlanan anket formları Ek 5'de bazı örnekleri verilen resmi yazışmalarla birliklere gönderilmiş yine resmi kanalla doldurulan anketler araştırmacıya ulaşmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda yeni bilgi ve bulgulara ulaşılarak literatüre katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini; 1989 yılında başlayan ve halen devam eden Astsubay Oryantasyon Kursundan geçmiş astsubaylar oluşturmaktadır. Yani araştırma evrenini devam eden bir süreçte mezun olan kursiyerler oluşturmaktadır. Bu nedenle araştırmanın sonsuz bir evrene sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmanın örneklemini ise; bu süreçte sürekli artarak devam eden sonsuz evren içerisinden alınan bir kesit oluşturmuştur. Araştırma için örneklem olarak alınan kesit ise; 2001-2002 Eğitim-Öğretim yılında Astsubay Oryantasyon Kursuna alınmış ve Mayıs 2002 tarihinde kursu tamamlamış 936 astsubaydır.

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırma için gerekli kuramsal verilerin toplanması amacıyla geniş bir literatür taraması yapılmış özellikle Anadolu Üniversitesi kütüphanesinde mevcut olan uzaktan eğitimle ilgili eserlerden faydalanılmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılmak üzere resmi askeri yayınlar; karargah etüdü, andıç, yönerge gibi özel yazılı çalışmalardan faydalanma yoluna gidilmiştir.

İkinci aşamada ise literatür taraması ve uzman görüşlerinden yararlanılarak bir anket formu hazırlanmıştır. Anketin hazırlanmasına Hakan(1991 ve 1996), Sağlam(1994), Özyürek(1981)in program değerlendirme ile ilgili eserleri kaynaklık etmiştir. Veri toplama aracı üç bölümden meydana gelmiştir.

Birinci bölümde; ankete katılan astsubaylara ilişkin kişisel bilgiler, ikinci bölümde; Astsubay Oryantasyon Kursu Programının beş ögesine ilişkin görüşleri belirlemeyi amaçlayan toplam otuz beş(35) soru, üçüncü bölümde ise, katılımcıların programın beğendikleri ve beğenmedikleri yönlerine ilişkin özgün fikirlerini öğrenmeye yönelik olarak açık uçlu sorular yer almıştır.

Anketin ikinci bölümünde astsubayların programın öğelerine ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla; "Kesinlikle Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum", "Kesinlikle Katılmıyorum" şeklinde 5'li derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak hazırlanan anketin güvenilirlik ve ayırtediciliğini gösteren alpha değerleri Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Veri Toplama Aracı Alpha Değerleri

	Amaçlar	Program içeriği	Yöntem, Teknik ve Ders Materyalleri	Kursiyer Destek Hizmetleri	Ölçme Değerlendirme	Toplam
Alpha	0.85	0.78	0.79	0.87	0.81	0.92

Tablo 5'de görüldüğü gibi anket formları araştırmanın örneklemini oluşturan 936 astsubaya posta ile gönderilmiştir. 174 anket kursiyerlerin izin, istirahat, tayin vb. nedenlerle birliklere anket doldurmak için verilen süre içerisinde doldurulamadığı için geri dönmemiştir. Posta ile geri dönen 762 ankette 156 anket eksik bilgi nedeniyle değerlendirme dışı tutulmuş olup, 606 anket değerlendirmeye alınmış ve araştırmaya veri sağlamıştır.

Tablo 5: Değerlendirmeye Alınan Anket Sayısı

Gönderilen Anket Sayısı	Geri Dönen Anket Sayısı	Değerlendirmeye Alınan Anket Sayısı
936	762	606

2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Değerlendirmeye alınan 606 anket SPSS (10.0) programına işlenmiştir. Daha sonra işlenen bu veriler üzerinde istatistiksel işlemler yapılmıştır.

Anketin birinci bölümünde yer alan kişisel bilgiler; ankete katılanların; ihtisasları başlığında Hava Kuvvetleri Komutanlığındaki üç temel ihtisas üzerinden, yaşanılan il ise ilin sahip olduğu sosyal olanaklar bakımından üç kategoride, askeri olanaklar bakımından iki temel kategoride değerlendirilmiştir. Kişisel özellikler üzerinde frekans ve yüzde işlemleri yapılmıştır.

Program değerlendirme puanı; ankete katılanların program öğelerine ilişkin görüşleri; olumlu yargılarda "kesinlikle katılıyorum" 5, "katılıyorum" 4, "kararsızım" 3 "katılmıyorum" 2, "kesinlikle katılmıyorum" 1 şeklinde, olumsuz sorularda ise tam tersi şekilde puanlanarak bulunmuştur. Bulunan program değerlendirme puanı; minimum, maksimum aritmetik ortalama, yüz üzerinden puan ve aritmetik ortalamanın standart sapması şeklinde tablolandırılmıştır. Dereceleme Orta (60-69 arası), İyi (70-84 arası), Çok İyi (85-100 arası) şeklinde yapılmıştır.

Ölçek toplamı ve alt boyutlarından hesaplanan puanların kişisel özellikler bölümündeki değişkenlere göre analizinde tek yönlü varyans analizi (grup sayısı>2) yapılmıştır. Ölçek toplamıyla kişisel değişkenler arasındaki ilişkinin varlığı "P" değeriyle bulunmaya çalışılmış olup $P>0.05$ ilişkinin olmadığını göstergesi olarak kabul edilmiştir. Varyans analizinde gruplar arasında fark anlamlı bulunduğu ($P<0.05$) ikili analizler Duncan yöntemine göre yapılmıştır. Grup sayısının <2 olduğu durumlarda ise "t" testi uygulanmıştır.

Ankete katılanların program öğelerine yönelik olarak verilen yargılara katılma durumları frekans ve yüzdeler şeklinde tablolaştırılmıştır. Tabloların yanında yorumu daha anlamlı kılması bakımından 5'li dereceleme ölçeği "katılanlar" "kararsızlar" ve "katılmayanlar" olarak 3'lü derecelenmiş ve dilim grafik üzerinde yüzdeleriyle birlikte verilmiştir.

Anket formunun üçüncü bölümünde yer alan açık uçlu sorulara verilen yanıtlar listelenmiş farklı ifade edilmiş ama aynı anlamı taşıyan yanıtlar bir araya getirilerek frekans tablosu çıkarılmıştır. Ancak açık uçlu sorulardan programa ilişkin ankete katılanların özgün görüşleri beklenirken, hem katılım az olmuş hem de özgün yanıtlar yerine anketin ikinci bölümünde programın öğelerine ilişkin verilen yargıların yanıt olarak yazıldığı görülmüştür. Açık uçlu sorulardan beklenen amaca ulaşamadığı için üzerlerinde başkaca bir istatistiksel işlem yapılmamış yorumlama yoluna gidilmemiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın yöntem bölümünde belirtilen kaynaklardan elde edilen bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Araştırma bulguları, ankete katılan kursiyerlerin kişisel özellikleri, program değerlendirme puanı, program değerlendirme puanının katılımcıların kişisel özellikleri ile ilişkisi, katılımcıların program öğelerine ilişkin yönelimleri ve programa ilişkin önerileri olmak üzere beş(5) başlık olarak ele alınmış, gerektiğinde bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Kursiyerlerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular

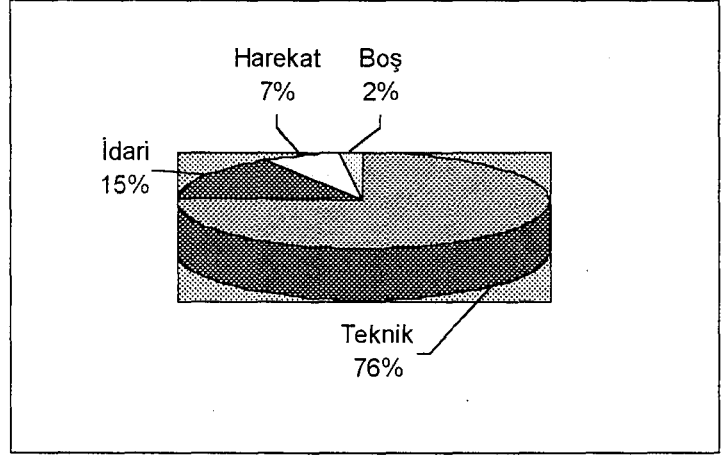
Bu alt bölümde, "Astsubay Oryantasyon Kursu" hedef kitlesinin özelliklerini temsil eden örneklem grubunun; ihtisası, yaşı, görev yeri, yaşadığı il, mezun olduğu eğitim kurumu ve öğrencisi olduğu eğitim kurumuna ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1.1. İhtisaslara Göre Dağılım

Değerlendirmeye alınan 606 astsubayın yaptıkları işin özelliğini belirleyen ihtisaslara göre dağılımı Tablo 6'de görülmektedir. Bu dağılıma göre anketi yanıtlayan kursiyerlerin, %76'sı teknik ihtisaslarda, %15'i idari ihtisaslarda, %7'si ise hareket ihtisaslarda görev yapmaktadırlar. Ankete katılanların %2'si ihtisasını belirtmekten kaçınmıştır. Dağılımdan da görüleceği gibi Astsubay Oryantasyon Kursunun hedef kitlesinin çok büyük çoğunluğunu (%76) teknik ihtisaslara mensup astsubaylar oluşturmaktadır.

Tablo 6: Kursiyerlerin İhtisaslarına Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Teknik	461	76,1
İdari	91	15,0
Harekat	42	7,1
Boş	12	2,0
Toplam	606	100

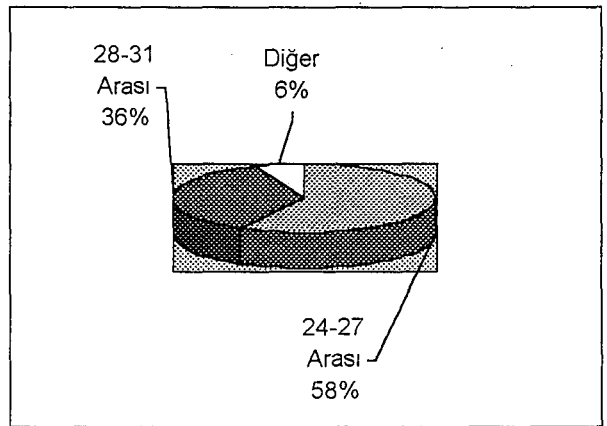

3.1.2. Yaş Gruplarına Göre Dağılım

Ankete katılanların yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Yaş Gruplarına Göre Dağılım

	Sayı	Yüzde
23 ve daha küçük	12	2,0
24-27 arası	351	57,9
28-31 arası	218	36,0
32 ve daha büyük	17	2,8
Boş	8	1,3
Toplam	606	100

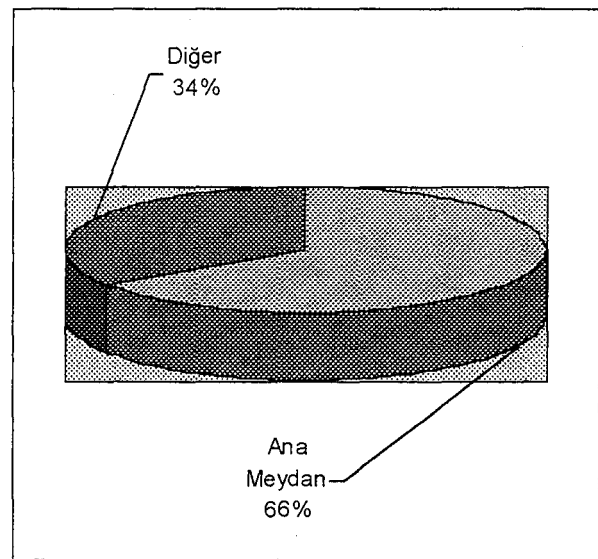
Tablo 7’de de görüldüğü gibi ankete katılan kursiyerlerin, %2’si 23 ve daha küçük yaşta, %58’i 24-27 yaş aralığında, %36’sı 28-31 yaş aralığında, %3’ü ise 32 ve daha büyük yaş grubu içerisinde yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; Astsubay Oryantasyon Kursu hedef kitlesi yaş grubu; 24-31 arasında toplanmaktadır denilebilir. Bu yaş grubunda ankete katılan kursiyerlerin %94’ü yer almaktadır.

3.1.3. Görev Yerlerine Göre Dağılımı

Ankete katılan kursiyerlerin görev yerlerine göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir. Dağılımda dikkati çeken durum kursiyerlerin büyük çoğunluğunun (%66) Ana Meydanlarda çalışıyor olduğudur. Diğer görev yerlerindeki kursiyer dağılımı yaklaşık olarak birbirine eşit orandadır.

Tablo 8: Kursiyerlerin Görev Yerlerine Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Karargah	56	9,2
Eğitim Birliği	46	7,6
İkmal Merkezi	9	1,5
Ana Meydan	397	65,5
Yedek Meydan	28	4,6
Radar Mevzii	40	6,6
Diğer	30	5,0
Toplam	606	100

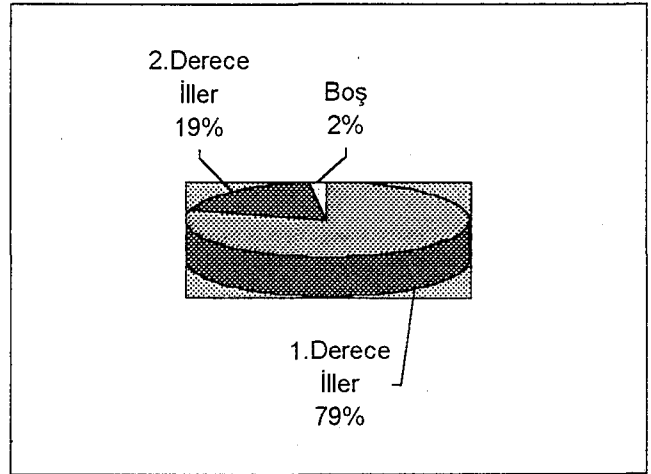
3.1.4. Yaşadıkları İllere Göre Dağılımı

Kursiyerlerin yaşadıkları iller; ilin sahip olduğu askeri olanaklar ve ilin sahip olduğu sosyal olanaklar olmak üzere iki grupta ele alınmış ve imkanların büyüklüğüne göre derecelendirilmiştir.

Ankete katılan kursiyerlerin yaşadıkları ilin askeri olanakları bakımından dağılımı Tablo 9'da verilmiş olup, kursiyerlerin %79'unun Askeri olanakları araştırmacı tarafından iyi olarak sınıflandırılan 1. Derece illerde yaşadığı, %19'unun ise sınırlı askeri olanaklara sahip 2. Derece illerde yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 9: Kursiyerlerin Yaşadıkları İllere Göre Dağılımı (İlin Sahip Olduğu Askeri Olanaklara)

	Sayı	Yüzde
1.Derece İller	479	79,0
2.Derece İller	116	19,1
Boş	11	1,8
Toplam	606	100

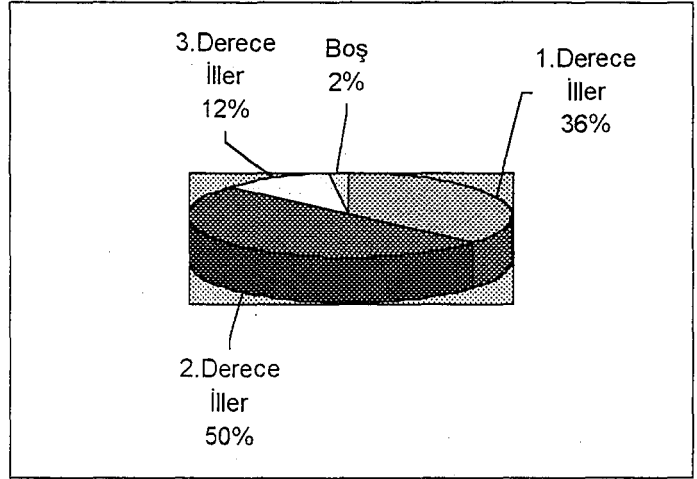

Ankete katılan kursiyerlerin yaşadıkları iller sahip oldukları sosyal olanaklar bakımından araştırmacı tarafından 3 derecede sınıflandırılmış olup, dağılım Tablo 10'da yer almaktadır. Dağılım incelendiğinde; ankete katılanların yaşadıkları ilin sahip olduğu sosyal olanaklar bakımından, %36'sı 1.Derece, %50'si 2.Derece, %12'si ise 3. Derece illerde yaşamakta ve görev yapmaktadırlar. Bu dağılımda da

dikkat çeken durum kursiyerlerin %86'sının sosyal olanaklar bakımından "iyi" kategorisinde yer alan 1 ve 2. Derece illerde yaşıyor olmalarıdır.

Tablo 10: Kursiyerlerin Yaşadıkları İllere Göre Dağılımı (İlin Sahip Olduğu Sosyal Olanaklar)

	Sayı	Yüzde
1.Derece İller	220	36,3
2.Derece İller	305	50,3
3.Derece İller	70	11,6
Boş	11	1,8
Toplam	606	100

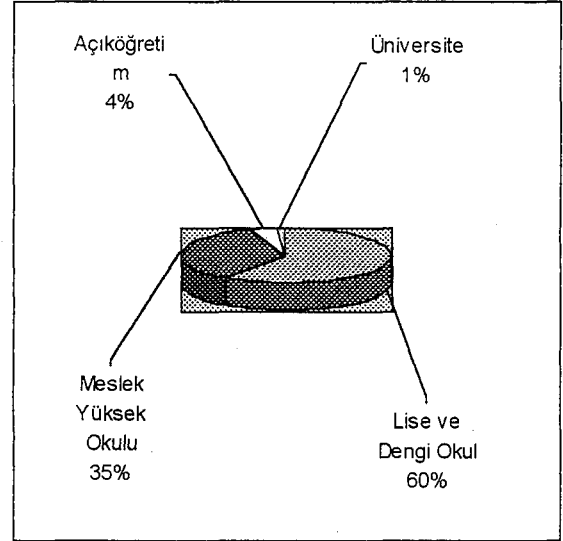
3.1.5. Mezun Olunan Eğitim Kurumuna Göre Dağılım

Ankete katılanların mezun oldukları eğitim kurumuna göre dağılımı Tablo 11'de verilmiştir. Dağılıma göre; kursiyerlerin %35'i meslek yüksek okulu, %20'si endüstri meslek lisesi, %16'sı teknik lise, %13'ü genel lise, %10'u Astsubay Hazırlama, %4'ü açıköğretim fakültesi ve %2'si diğer fakülte mezunudur.

Başka bir deyişle; ankete katılan kursiyerlerin, %60'ı lise ve dengi bir okuldan, %35'i meslek yüksek okulundan, %4'ü Açıköğretimden, %1'i ise diğer fakültelerden mezundur.

Tablo 11: Kursiyerlerin Mezun Oldukları Eğitim Kurumlarına Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Astsubay Hazırlama Okulu	60	9,9
Genel Lise	80	13,2
Endüstri Meslek Lisesi	123	20,3
Teknik Lise	97	16,0
Meslek Yüksek Okulu	214	35,3
Açıköğretim	23	3,8
Üniversite	9	1,5
Toplam	606	100

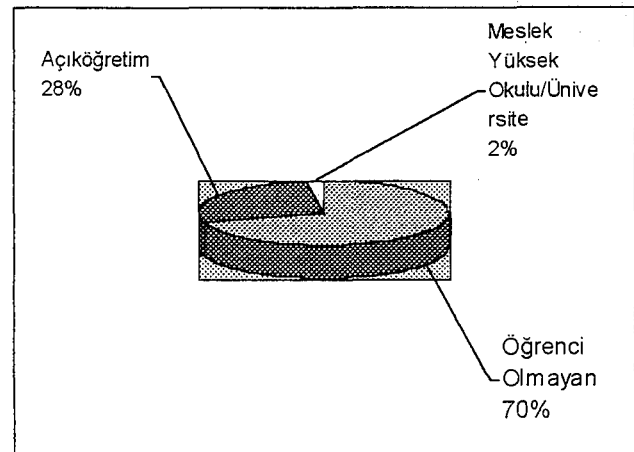

3.1.6. Halen Öğrencisi Olunan Eğitim Kurumuna Göre Dağılım

Ankete katılan kursiyerlerin halen devam ettikleri eğitim kurumlarına göre dağılımları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Kursiyerlerin Halen Öğrencisi Oldukları Eğitim Kurumlarına Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Öğrenci Olmayan	425	70,1
Açıköğretim	168	27,7
Meslek Yüksek Okulu/Üniversite	13	2,1
Toplam	606	100

Dağılım incelendiğinde ankete katılan kursiyerlerin büyük çoğunluğunun herhangi bir eğitim kurumuna devam etmediği görülmektedir(%70). Yine %28'inin açıköğretim programlarına, %2'sinin ise meslek yüksek okulu ya da diğer fakültelere devam ettiği Tablo 12'de görülmektedir. Dikkate değer bir başka durum ise mezun olunan eğitim kurumları arasında açıköğretimin oranı %4 iken halen devam edilen eğitim kurumlarında bu oranın %28'e çıkmış olmasıdır.

Ankete katılan Astsubay Oryantasyon Kursu kursiyerlerinin kişisel özelliklerine bir bütün olarak bakıldığında hedef kitlenin homojen bir dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür. Bu durumun eğitim programının geliştirilmesi için avantajlı bir durum yaratacağı değerlendirilmektedir.

Hedef kitlenin dikkat çeken özellikleri; %76'sı teknik ihtisaslarda çalışmakta, %94'ü 24-31 yaş grubunda yer almakta, %66'sı ana meydanlarda görev yapmakta, %79'u askeri imkanların iyi olduğu, %87'si sosyal imkanların iyi olduğu illerde yaşamakta, %60'ının lise ve dengi okul mezunu olduğu, %70'inin herhangi bir eğitim kurumuna devam etmediği, %28'inin halen açıköğretim programlarında kayıtlı öğrenci oldukları şeklinde sıralanabilir.

3.2. Program Değerlendirme Puanı

Ankete katılan kursiyerlerin programın öğelerine ilişkin görüşlerinin puanlanmasıyla elde edilen Program Değerlendirme Puanı Tablo 16'de verilmiştir.

Tablo 13: Program Değerlendirme Puanı

	Minumum Puan	Maksimum Puan	Alınan Puanların Aritmetik Ortalaması	Yüz Üzerinden Puan	Derece	Standart Sapma
Amaçlar	10	50	36.64	73.2	İyi	6.8
Program İçeriği	5	25	18.03	72.1	İyi	3.3
Yöntem, Teknik ve Ders Materyalleri	6	30	20.78	69.2	Orta	3.2
Kursiyer Destek Hizmetleri	7	35	23.13	66	Orta	5.8
Ölçme Değerlendirme	7	35	27.90	79	İyi	4.2
Toplam	35	175	126.76	72.4	İyi	18.65

Tablo 13 incelendiğinde ankete katılan kursiyerlerin; en yüksek puanı yüz üzerinden 79 puanla "ölçme değerlendirme" sürecine verdikleri daha sonra sırasıyla, "amaçlar" 73.2, "program içeriği" 72.1, "yöntem, teknik ve ders materyalleri" 69.2 ve "kursiyer destek hizmetleri"nin 66 puanla değerlendirildiği görülmektedir. Astsubay Oryantasyon Kursu genel değerlendirme puanı ise 72.4'dür.

Program değerlendirme genel puanın yüz üzerinden 72.4'le "iyi", alt öğelerden, "yöntem, teknik ve ders materyalleri" ile "kursiyer destek hizmetleri"nin "orta" derecede bir puanla değerlendirildiği dikkat çekmektedir. Orta ile değerlendirilen bu iki alt öğe, program değerlendirme genel puanını da düşürmektedir.

3.3. Program Değerlendirme Puanının Kişisel Özelliklerle İlişkisi

Bu alt bölümde program değerlendirme puanıyla ankete katılan kursiyerlerin kişisel özellikleri arasında bir ilişkinin var olup olmadığı varsa bu ilişkinin değerlendirme puanını nasıl etkilediğine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

3.3.1. İhtisaslarla ilişkisi

Program değerlendirme puanının, ankete katılan kursiyerlerin ihtisaslarına göre dağılımı Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14: Değerlendirme Puanı, İhtisas İlişkisi

	Sayı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Harekat	42	129.45	19.68
İdari	91	129.04	18.95
Teknik	461	126.04	18.53
Toplam	594	126.74	18.69

P=0.235

Tablo incelendiğinde, değerlendirme puanı ile ihtisaslar arasındaki ilişkiyi gösteren (P) puanının $P>0.05$ olduğu görülmektedir. Bu durumda ihtisaslarla

program değerlendirme puanı arasında anlamlı bir fark bulunmadığını söylemek mümkündür.

3.3.2. Yaş Gruplarıyla İlişkisi

Program değerlendirme puanının, ankete katılan kursiyerlerin yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 15: Değerlendirme Puanı, Yaş Grupları İlişkisi

	Sayı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
23 ve altı	12	126.66	11.70
24-27 arası	351	126.28	18.08
28-31 arası	218	128.04	18.94
32 ve üstü	17	125.70	27.09
Toplam	598	126.91	18.57

P=0.733

Tablo incelendiğinde, değerlendirme puanı ile yaş grupları arasındaki ilişkiyi gösteren (P) puanının $P>0.05$ olduğu görülmektedir. Bu durumda yaş gruplarıyla program değerlendirme puanı arasında anlamlı bir fark bulunmadığını söylemek mümkündür.

3.3.3. Görev Yerleriyle İlişkisi

Program değerlendirme puanının, ankete katılan kursiyerlerin görev yerlerine göre dağılımı Tablo 16'da verilmiştir. Tablo incelendiğinde program değerlendirme puanı ile görev yerleri arasındaki ilişkiyi gösteren (P) puanının; $P<0.05$ olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum program değerlendirme puanı ile görev yerleri arasında anlamlı bir fark olduğunun göstergesidir.

Tablo 16: Değerlendirme Puanı, Görev Yerleri İlişkisi

	Sayı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Karargah	56	130.16	20.27
Eğitim Birliği	46	123.15	18.86
İkmal Bakım Merkezi	9	115.55	20.14
Ana Meydan	397	125.90	18.60
Yedek Meydan	28	130.67	14.85
Radar Mevzii	40	133.52	18.54
Diğer	30	128.03	15.70
Toplam	606	126.76	18.65

P=0.026

Değerlendirme puanı ile görev yerleri arasında çıkan anlamlı farkın hangi görev yerinden veya yerlerinden kaynaklandığını tespit edebilmek üzere uygulanan Duncan testi sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo17: Değerlendirme Puanı, Görev Yerleri İlişkisi Duncan Testi Sonucu

	Sayı	1	2
İkmal Bakım Merkezi	9	115.55	
Eğitim Birliği	46	123.15	
Ana Meydan	397		125.90
Diğer	30		128.03
Karargah	56		130.16
Yedek Meydan	28		130.67
Radar Mevzii	40		133.52
Sigma		0.123	0.065

Tablo 17’de verilen duncan testi sonucuna göre; programı; 115.55’le değerlendiren İkmal Bakım Merkezi çalışanları ile 123.15’le değerlendiren Eğitim Birliği çalışanlarının diğer görev yerlerinde çalışanlardan ayrıldığı görülmektedir.

3.3.4. Yaşanılan İllerle İlişkisi

Program değerlendirme puanının, ankete katılan kursiyerlerin yaşadıkları illere (sosyal olanaklar bakımından) dağılımı Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: Değerlendirme Puanı, Sosyal Olanaklar Bakımından Yaşanılan İl İlişkisi

	Sayı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1.Derece İller	220	128.66	18.40
2.Derece İller	305	124.93	19.57
3.Derece İller	70	127.91	15.73
Toplam	595	126.66	18.78

P=0.067

Tablo 18 incelendiğinde, değerlendirme puanı ile sosyal olanakları bakımından yaşanılan il grupları arasındaki ilişkiyi gösteren (P) puanının $P>0.05$ olduğu görülmektedir. Bu durumda sosyal olanakları bakımından yaşanılan il gruplarıyla, program değerlendirme puanı arasında anlamlı bir fark bulunmadığını söylemek mümkündür.

Program değerlendirme puanının, ankete katılan kursiyerlerin askeri olanaklar bakımından yaşadıkları illere göre dağılımı da Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19: Değerlendirme Puanı, Askeri Olanakları Bakımından Yaşanılan İl İlişkisi

	Sayı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1.Derece	479	126.14	19.20
2.Derece	116	128.81	16.87

P=0.170

Tablo 19 incelendiğinde; sosyal olanaklı illerde olduğu gibi askeri olanaklı illerde de $P>0.05$ olduğu dikkat çekmektedir. Bu durumda program değerlendirme

puanı ile askeri olanaklar bakımından yaşanan iller arasında anlamlı bir fark bulunmadığını söylemek mümkündür.

3.3.5. Mezun Olunan Eğitim Kurumuyla İlişkisi

Program değerlendirme puanının, ankete katılan kursiyerlerin mezun oldukları eğitim kurumlarına dağılımı Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20: Değerlendirme Puanı, Mezun Olunan Eğitim Kurumu İlişkisi

	Sayı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Genel Lise	80	129.60	19.10
Endüstri Meslek Lisesi	123	125.60	19.62
Teknik Lise	97	127.30	18.00
Meslek Yüksek Okulu	214	126.33	19.01
Üniversite	9	133.55	16.93
Açıköğretim	23	126.78	16.00
Astsubay hazırlama Okulu	60	125.00	17.04
Toplam	606	126.76	18.65

P=0.644

Tablo 20 incelendiğinde, değerlendirme puanı ile mezun olunan eğitim kurumu arasındaki ilişkiyi gösteren (P) puanının $P>0.05$ olduğu görülmektedir. Bu durumda mezun olunan eğitim kurumlarıyla, program değerlendirme puanı arasında anlamlı bir fark bulunmadığını söylemek mümkündür.

3.3.6. Halen Devam Edilen Eğitim Kurumuyla İlişkisi

Program değerlendirme puanının, ankete katılan kursiyerlerin halen devam ettikleri eğitim kurumlarına dağılımı Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21: Değerlendirme Puanı, Halen Devam Edilen Eğitim Kurumu İlişkisi

	Sayı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	
Öğrenci Olmayan	425	126.19	17.71	
Açıköğretim	168	128.39	20.70	
Meslek Yüksek Okulu/Üniversite	13	124.46	20.76	
Toplam	606	126.76	18.65	P=0.391

Tablo 21 incelendiğinde, değerlendirme puanı ile halen devam edilen eğitim kurumu arasındaki ilişkiyi gösteren (P) puanının $P>0.05$ olduğu görülmektedir. Bu durumda mezun olunan eğitim kurumlarıyla, program değerlendirme puanı arasında anlamlı bir fark bulunmadığını söylemek mümkündür.

Ankete katılan kursiyerlerin kişisel özellikleri ile program değerlendirme puanlarına genel olarak bakıldığında görev yerleri hariç herhangi bir ilişkiye rastlanmadığı görülmektedir. Bu sonucun ankete katılan kursiyerlerin kişisel özelliklerinin birbirine yakın homojen bir dağılım göstermesinden ve hemen hepsinin sahip olması gereken ve araştırmacı tarafından sahip olduğu varsayılan ortak askeri kültür, anlayış ve terbiyeden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

3.4. Programın Öğelerine Yönelik Görüşlere İlişkin Bulgular

Bu alt bölümde; kursiyerlerin, Astsubay Oryantasyon Kursu Programının öğelerinden, amaç, içerik, yöntem, teknik ve ders materyalleri, kursiyer destek hizmetleri ve ölçme değerlendirme sürecine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

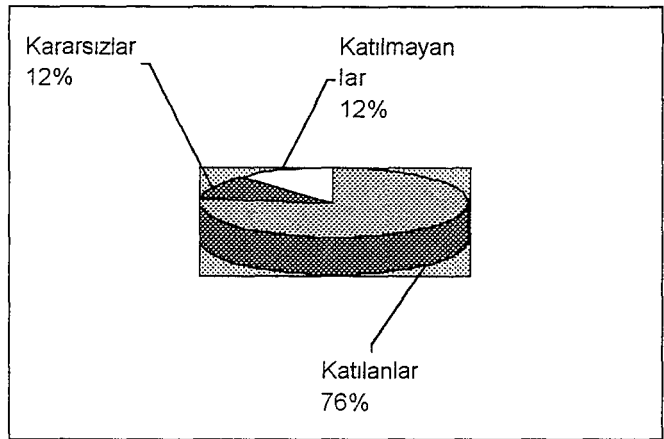
3.4.1. Programın Amaçlarına İlişkin Görüşler

Astsubay Oryantasyon Kursu Programının amaçlarına ilişkin, ankette yer alan 10 yargı hakkında katılımcıların görüşleri aşağıda her bir yargı için ayrı ayrı verilmiştir.

Astsubay Oryantasyon Kursu; **“geniş bir kitleye ekonomik yoldan eğitim verilmesini sağlamaktadır”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22: “Geniş Bir Kitleye Ekonomik Yoldan Eğitim Verilmesini Sağlamaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	143	23,6
Katılıyorum	320	52,8
Kararsızım	71	11,7
Katılmıyorum	57	9,4
Kesinlikle Katılmıyorum	15	2,5
Toplam	606	100

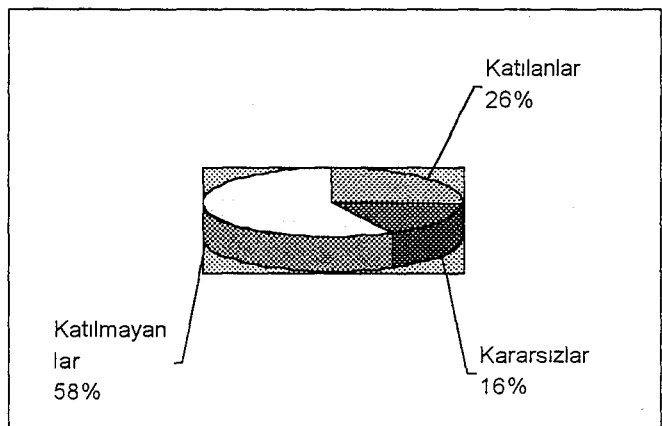
Dağılım incelendiğinde ankete katılanların %76’sının yargıya katılan grupta yer alırken, %12’sinin kararsız, %12’sinin ise katılmayanlar grubunda yer aldığı

görülmektedir. Bu dağılıma göre ankete katılanların büyük çoğunluğunun (%76) uzaktan eğitim yaklaşımına karşı olumlu bir tutum içinde oldukları yargısına varılabilir.

Astsubay Oryantasyon Kursu; **“Birliklerin görev etkinliklerini azaltmaktadır”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23: Birliklerin Görev Etkinliklerini Azaltmaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	39	6,4
Katılıyorum	119	19,6
Kararsızım	98	16,2
Katılmıyorum	287	47,4
Kesinlikle Katılmıyorum	63	10,4
Toplam	606	100

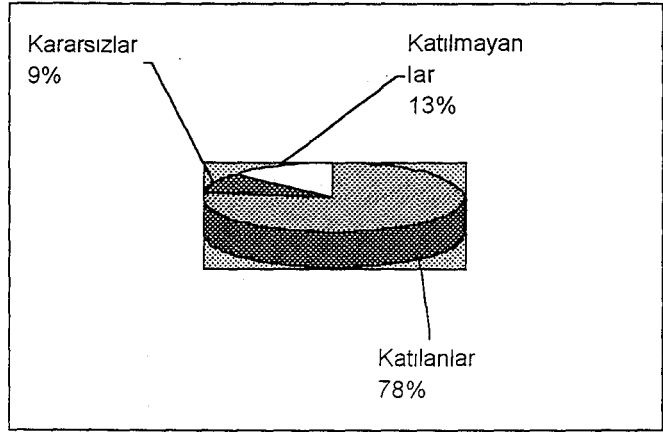

Astsubay Oryantasyon Kursunun amaçlarından biriside birliklerin görev etkinliklerini azaltmadan eğitim verebilmektir. Ankette olumsuz olarak sunulan bu amaca ilişkin; ankete katılanların %16’sı kararsız kalırken, %58’i bu kursla görev etkinliğinin düşmediği görüşünde, %26’sı ise olumsuz yargıyı destekler nitelikte görev etkinliğinin düştüğü görüşünde birleşmektedir.

Astsubay Oryantasyon Kursunda **“örgün eğitim kuruluşlarında verilmeyen konularda eğitim verilmektedir”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 24’de verilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere bu yargı karşısında ankete katılanların %9’u kararsız kalırken, %13’ü katılmadığını, %78 gibi büyük bir oranı da kurs kapsamındaki konuları daha önce herhangi bir eğitim kurumunda almadığını belirtmektedir.

Tablo 24: "Örgün Eğitim Kuruluşlarında Verilmeyen Konularda Eğitim Verilmektedir" Yargısına İlişkin Görüşler

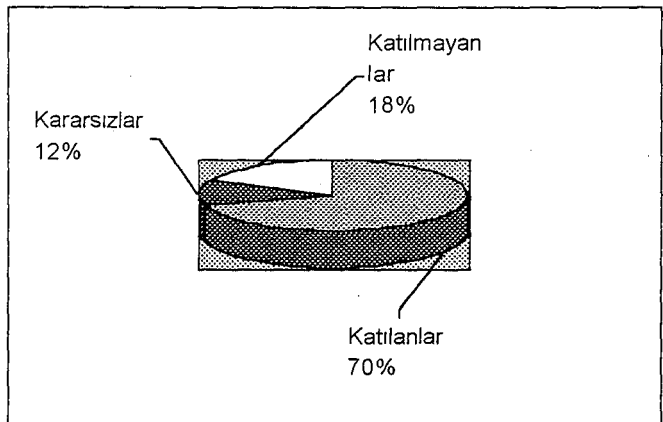
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	127	21,0
Katılıyorum	342	56,4
Kararsızım	57	9,4
Katılmıyorum	71	11,7
Kesinlikle Katılmıyorum	9	1,5
Toplam	606	100

Astsubay Oryantasyon Kursu "**Astsubayların Mesleki Gelişimlerine Katkı Sağlamaktadır**" yargısına ilişkin görüşler Tablo 25'de verilmiştir.

Tablo 25: "Astsubayların Mesleki Gelişimlerine Katkı Sağlamaktadır" Yargısına İlişkin Görüşler

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	134	22,1
Katılıyorum	291	48,0
Kararsızım	71	11,7
Katılmıyorum	91	15,0
Kesinlikle Katılmıyorum	19	3,1
Toplam	606	100

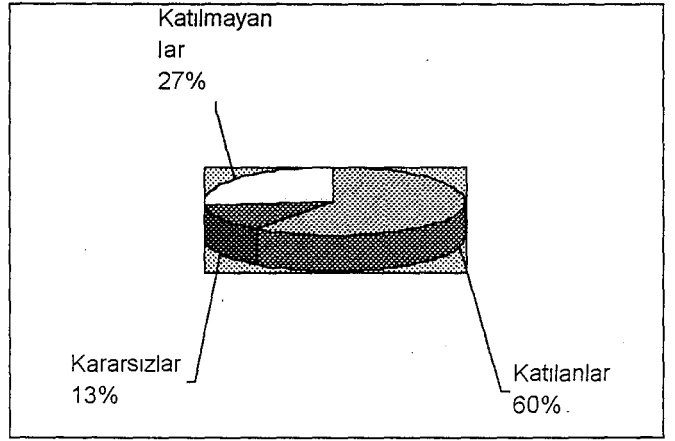

Bu yargıyla ilgili, ankete katılanların %70'i, Astsubay Oryantasyon Kursunun mesleki gelişimlerine katkı sağladığını düşünürken, %18'i aynı fikirde değildir. %12'si ise herhangi bir görüş bildirmeyerek kararsız kalmıştır.

Astsubay Oryantasyon Kursu “**Astsubayların Sahip Olduğu Bilgi ve Becerilerin Görevbaşında Pekiştirilmesini Sağlamaktadır**” yargısına ilişkin görüşler Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26: “Astsubayların Sahip Olduğu Bilgi ve Becerilerin Görevbaşında Pekiştirilmesini Sağlamaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	75	12,4
Katılıyorum	289	47,7
Kararsızım	81	13,4
Katılmıyorum	141	23,3
Kesinlikle Katılmıyorum	20	3,3
Toplam	606	100

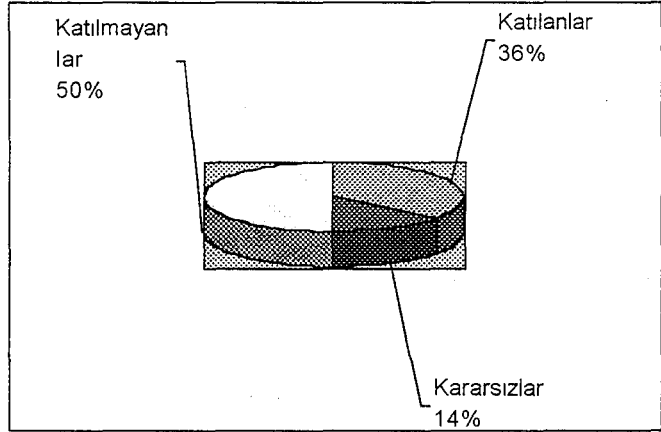
Tablo 26’da da görüldüğü gibi ankete katılanların %60’ı sahip oldukları bilgi ve becerilerini bu kurs yoluyla görevbaşında pekiştirebildiklerini düşünürken %27’si aynı görüşte değildir. %13’ü ise kararsızdır.

Astsubay Oryantasyon Kursu “**Astsubaylara Okuma Alışkanlığı Kazandırmaktadır**” yargısına ilişkin görüşler Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27’den de görüleceği gibi %50 gibi büyük bir oran bu yargıya katılmazken, %36’sı katılmakta %14’ü ise kararsız kalmaktadır. Burada dikkat çeken ankete katılanların yarısının Astsubay Oryantasyon Kursunun astsubaylara okuma alışkanlığı kazandırma gibi bir amacı yerine getiremediği görüşünü paylaşıyor olmalarıdır.

Tablo 27: "Astsubaylara Okuma Alışkanlığı Kazandırmaktadır" Yargısına İlişkin Görüşler

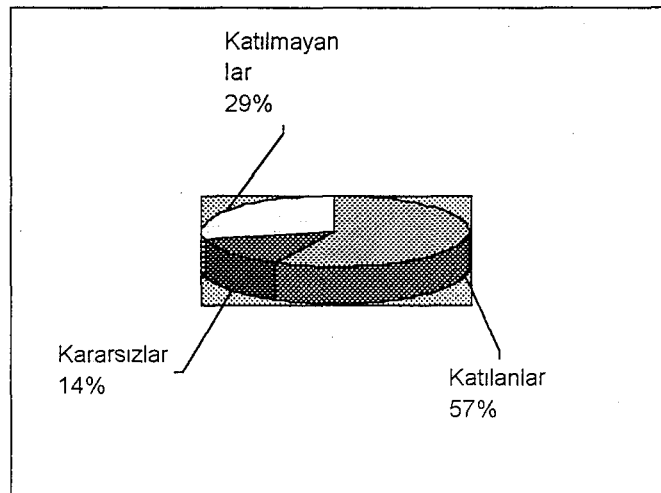
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	92	15,2
Katılıyorum	140	38,6
Kararsızım	94	15,5
Katılmıyorum	234	23,1
Kesinlikle Katılmıyorum	92	7,6
Toplam	606	100

Astsubay Oryantasyon Kursu "**Astsubayları Araştırma ve İncelemeye Yöneltilmektedir**" yargısına ilişkin görüşler Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28: "Astsubayları Araştırma ve İncelemeye Yöneltilmektedir" Yargısına İlişkin Görüşler

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	87	14,4
Katılıyorum	259	42,7
Kararsızım	84	13,9
Katılmıyorum	149	24,6
Kesinlikle Katılmıyorum	27	4,5
Toplam	606	100

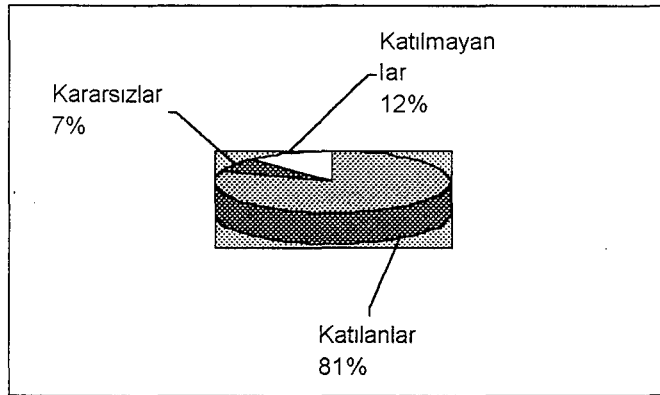

Tablo incelendiğinde bu yargıya katılanların %57 gibi düşük bir oranda kaldığı, %29'unun katılmadığı, %14'ünün ise kararsız kaldığı görülmektedir.

Astsubay Oryantasyon Kursu; **“Astsubayların Askeri ve Genel Kültür Seviyelerini Artırarak Bireysel Gelişimlerine Katkıda Bulunmaktadır”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29: “Astsubayların Askeri ve Genel Kültür Seviyelerini Artırarak Bireysel Gelişimlerine Katkıda Bulunmaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	170	28,1
Katılıyorum	319	52,6
Kararsızım	44	7,3
Katılmıyorum	60	9,9
Kesinlikle Katılmıyorum	13	2,1
Toplam	606	100

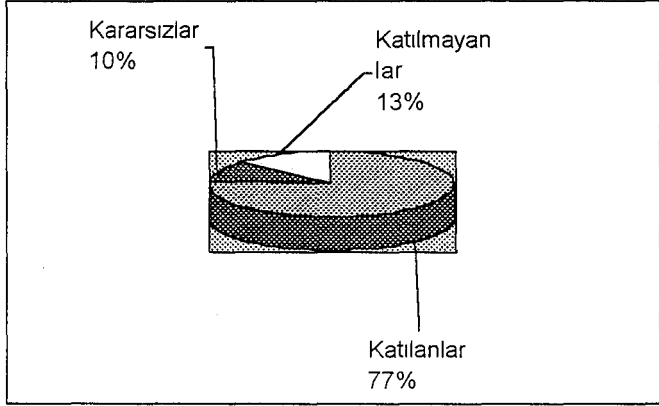
Tablo incelendiğinde ankete katılanlar, önceki iki yargıda olduğunun aksine bu yargıya %81 gibi yüksek bir oranda katılmaktadırlar. Bu sonuç ankete katılanların; Astsubay Oryantasyon Kursunun kendilerine, okuma alışkanlığı, araştırma geliştirme gibi bireysel kazanımlar sağlamazken, askeri ve genel kültür seviyelerini yükselterek bireysel gelişimlerini sağladığını düşündükleri yargısını doğurmaktadır.

Astsubay Oryantasyon Kursu; **“Hava Kuvvetleri Komutanlığının Daha Nitelikli İnsan Gücüne Sahip Olmasına Katkıda Bulunmaktadır”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30 incelendiğinde ankete katılanların büyük çoğunluğunun (%77) kursun, Hava Kuvvetlerinin nitelikli insan profiline katkıda bulunduğunu düşündüklerini göstermektedir. Öte yandan %13 bu yargıya katılmamakta %10’da kararsız kalmaktadır.

Tablo 30: "Hava Kuvvetleri Komutanlığının Daha Nitelikli İnsan Gücüne Sahip Olmasına Katkıda Bulunmaktadır" Yargısına İlişkin Görüşler.

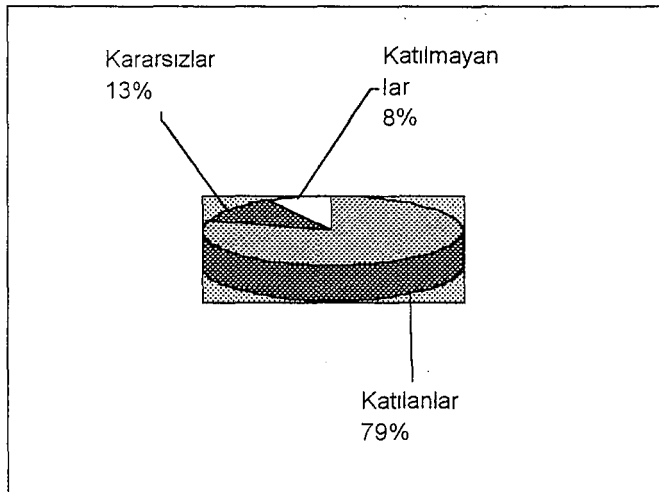
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	141	23,3
Katılıyorum	322	53,1
Kararsızım	62	10,2
Katılmıyorum	67	11,1
Kesinlikle Katılmıyorum	14	2,3
Toplam	606	100

Astsubay Oryantasyon Kursu; "Subay Olmak İsteyen Astsubayların Sınavlara Yönelik Bilgi Düzeylerini Yükseltmektedir" yargısına ilişkin görüşler Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31: "Subay Olmak İsteyen Astsubayların Sınavlara Yönelik Bilgi Düzeylerini Yükseltmektedir" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	182	30,0
Katılıyorum	299	49,3
Kararsızım	77	12,7
Katılmıyorum	30	5,0
Kesinlikle Katılmıyorum	18	3,0
Toplam	606	100

Tablo incelendiğinde verilen yargıya %79 gibi bir katılma oranı görülmektedir. %13 kararsız %8’de verilen yargıya katılmamaktadır.

Astsubay Oryantasyon Kursu programının amaçları ile ilgili 10 yargıyla ilgili görüşlere toplu olarak bakıldığında; iki yargı hariç ankete katılanların %70 ile 80 arasında programın amaçları hakkında olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir. Bir programın başarısı amaçları ile hedef kitle beklentileri arasındaki oranın yüksekliğiyle doğrudan ilişkilidir. Bu durum astsubay oryantasyon kursunun hedeflerine ulaşabilmesi açısından olumlu bir göstergedir. Ancak program amaçları içinde yer alan; “astsubaylara okuma alışkanlığı kazandırmak” ve “astsubayları araştırma geliştirmeye yöneltmek” hedeflerinin tekrar gözden geçirilmesinin gerektiği değerlendirilmektedir.

3.4.2. Programın İçeriğine İlişkin Görüşler

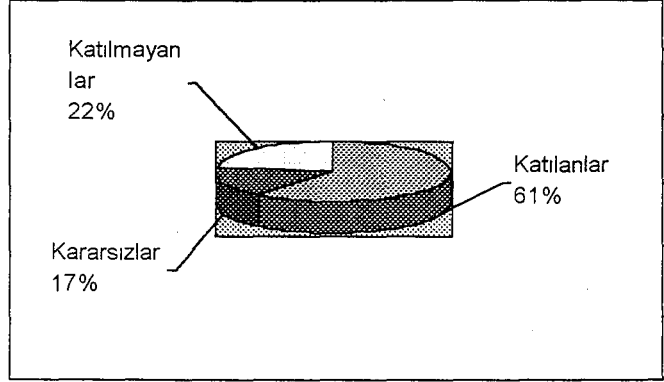
Astsubay Oryantasyon Kursu Programının içeriğine ilişkin, ankette yer alan 5 yargı hakkında katılımcıların görüşleri aşağıda her bir yargı için ayrı ayrı verilmiştir.

Astsubay Oryantasyon Kursu; **“Kitaplarında Yer Alan Bilgiler Daha Önce Herhangi Bir Eğitim Kurumunda Alınmamış Yeni Bilgilerden Oluşmaktadır”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32 incelendiğinde ankete katılanların %61’inin bu kursta aldıkları bilgileri daha önce herhangi bir eğitim kurumunda almadıkları görüşünde olduklarını göstermektedir. %22’si ise kursta aldıkları bilgileri daha önce başka eğitim kurumlarında da gördüklerini düşünmektedir. Ankete katılanların %17’sinin ise yargıya ilişkin herhangi bir görüşleri yoktur.

Tablo 32: "Kitaplarda Yer Alan Bilgiler Daha Önce Herhangi Bir Eğitim Kurumunda Alınmamış Yeni Bilgilerden Oluşmaktadır" Yargısına İlişkin Görüşler

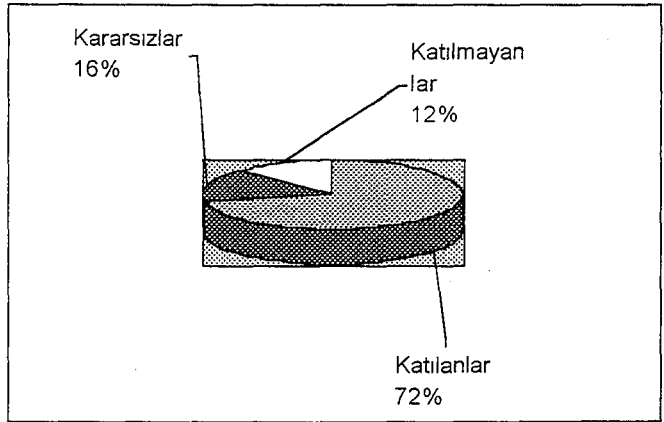
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	66	10,9
Katılıyorum	302	49,8
Kararsızım	104	17,2
Katılmıyorum	111	18,3
Kesinlikle Katılmıyorum	23	3,8
Toplam	606	100

Astsubay Oryantasyon Kursu; "**Programında Yer Alan Dersler ve İçerikleri Amaçlarda yer Alan Eğitim İhtiyaçlarını Giderecek Niteliktedir**" yargısına ilişkin görüşler Tablo 33'de verilmiştir.

Tablo 33: "Programda Yer Alan Dersler ve İçerikleri Amaçlarda yer Alan Eğitim İhtiyaçlarını Giderecek Niteliktedir" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	64	10,6
Katılıyorum	370	61,1
Kararsızım	98	16,2
Katılmıyorum	65	10,7
Kesinlikle Katılmıyorum	9	1,5
Toplam	606	100

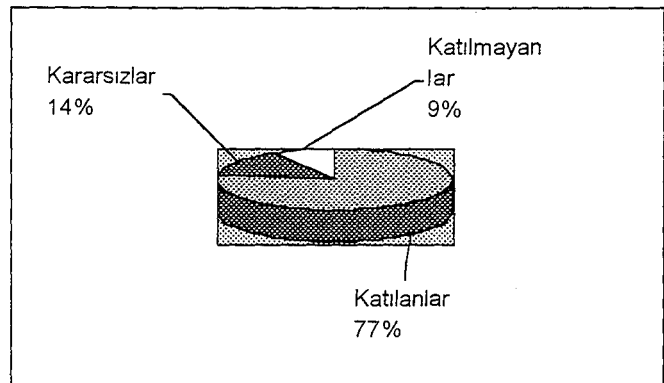
Görüşler incelendiğinde ankete katılanların %72'sinin amaçlar ile içerik arasında bir tutarlılık olduğunu düşündükleri görülmektedir. %12'lik bir oranda ise amaçlarla içerik arasında bir tutarlılık olmadığını düşünmektedir. Ankete

katılanların %16'sının ise verilen yargıya ilişkin olumlu yada olumsuz bir fikri olmadığı görülmektedir.

Astsubay Oryantasyon Kursu; **“Programında Yer Alan Dersler ve Üniteler Birbirini Tamamlar ve Bir Bütün Oluşturur Niteliktedir”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 34’de verilmiştir.

Tablo 34: “Programda Yer Alan Dersler ve Üniteler Birbirini Tamamlar ve Bir Bütün Oluşturur Niteliktedir” Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	72	11,9
Katılıyorum	397	65,5
Kararsızım	84	13,9
Katılmıyorum	44	7,3
Kesinlikle Katılmıyorum	9	1,5
Toplam	606	100

Tablo incelendiğinde ankete katılanların %77'sinin derslerle üniteler arasında bir bütünlük olduğunu düşündükleri görülmektedir. Ankete katılanların %9'u bu yargıya katılmazken %14'ünün herhangi bir fikrinin olmadığı ortaya çıkmaktadır.

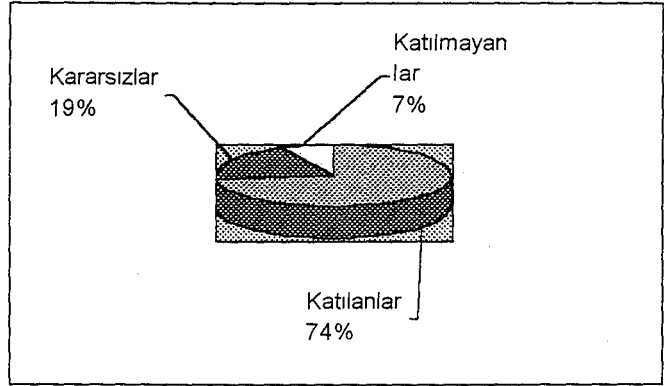
Astsubay Oryantasyon Kursu; **“Programında Yer Alan Dersler, Programın Amaçlarını Gerçekleştirecek Niteliktedir”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 35’de verilmiştir.

Daha önce Tablo 33’de verilen yargının bir sınavcısı olarak Tablo 35’de verilen bu yargıya ilişkin görüşler arasındaki benzerlik dikkat çekicidir. Bu yargıda da ankete katılanların %74’ü program amaçları ile içerik arasında tutarlılık olduğu

görüşünde birleşmektedirler. Bu yargıya ilişkin ankete katılanların %19'u kararsız kalırken %7'sinin olumsuz bir görüş içerisinde olduğu görülmektedir.

Tablo 35: "Programda Yer Alan Dersler, Programın Amaçlarını Gerçekleştirecek Niteliktedir" Yargısına İlişkin Görüşler.

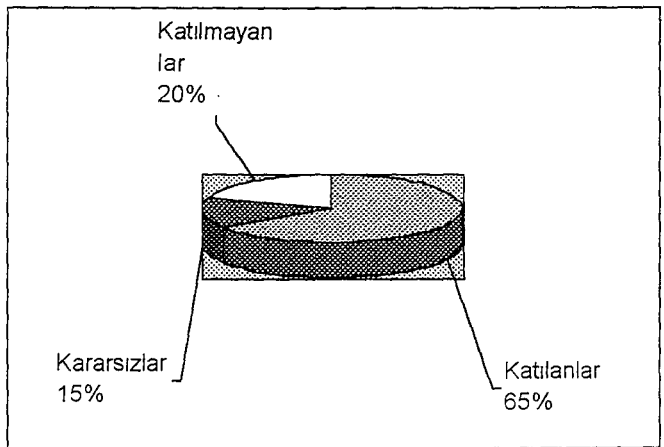
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	78	12,9
Katılıyorum	368	60,7
Kararsızım	115	19,0
Katılmıyorum	36	5,9
Kesinlikle Katılmıyorum	9	1,5
Toplam	606	100

Astsubay Oryantasyon Kursu; "Programında Yer Alan Dersler Meslek Hayatında Kullanılabilecek Niteliktedir" yargısına ilişkin görüşler Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36: "Programda Yer Alan Dersler Meslek Hayatında Kullanılabilecek Niteliktedir" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	98	16,2
Katılıyorum	300	49,5
Kararsızım	88	14,5
Katılmıyorum	103	17,0
Kesinlikle Katılmıyorum	17	2,8
Toplam	606	100

Tablo incelendiğinde ankete katılanların %65'inin bu kursta aldığı bilgileri meslek hayatında da kullanabileceğini düşündüğü görülmektedir. %20'si ise verilen bilgilerin meslek hayatları için kullanışsız olduğunu düşünmektedir. %15'inin ise olumlu yada olumsuz herhangi bir fikri yoktur.

Astsubay Oryantasyon Kursu Programının içeriğiyle ilgili ankette yer alan 5 yargıya ilişkin görüşler toplu olarak incelendiğinde; ankete katılanların çoğunluğunun kurs içeriğiyle ilgili olumlu bir görüş içerisinde olduğu dikkat çekmektedir.

3.4.3. Yöntem, Teknik ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşler

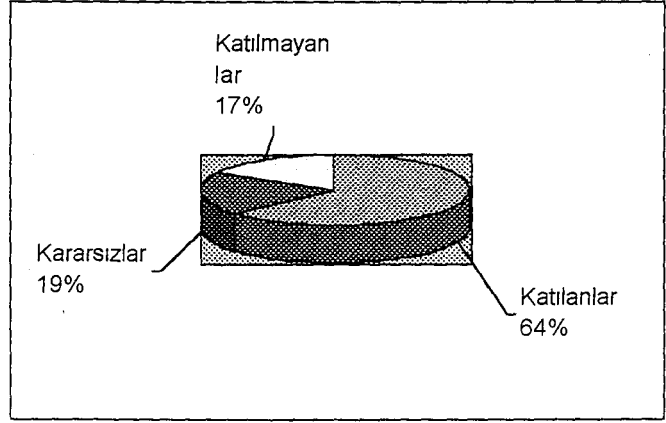
Astsubay Oryantasyon Kursu Programının öğretim sürecinde diyebileceğimiz yöntem, teknik ve ders materyallerine ilişkin, ankette yer alan 6 yargı hakkında katılımcıların görüşleri aşağıda her bir yargı için ayrı ayrı verilmiştir.

Astsubay Oryantasyon Kursunun; **“Uzaktan Eğitim Yaklaşımı İle Uygulanması En Uygun ve Çağdaş Bir Yoldur”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37 incelendiğinde ankete katılanların %64'ünün bu kursun uzaktan eğitim yaklaşımı ile verilmesini olumlu olarak karşıladıkları %17'sinin olumlu olarak karşılamadıkları, %19'unun ise yöntem konusunda kararsız olduğu görülmektedir. Bu tablo sonuçları daha önce amaçlar başlığında verilen yargıda olduğu gibi ankete katılanların uzaktan eğitim yaklaşımına karşı olumlu bir tutum içerisinde olduğu izlenimini doğurmaktadır.

Tablo 37: "Astsubay Oryantasyon Kursunun Uzaktan Eğitim Yaklaşımı İle Uygulanması En Uygun ve Çağdaş Bir Yoldur" Yargısına İlişkin Görüşler.

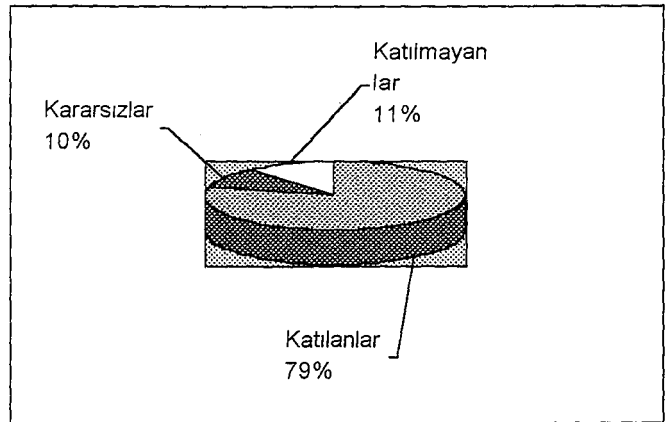
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	91	15,0
Katılıyorum	294	48,5
Kararsızım	116	19,1
Katılmıyorum	72	11,9
Kesinlikle Katılmıyorum	33	5,4
Toplam	606	100

Astsubay Oryantasyon Kursu; **"Kitapların Dışında Diğer Eğitim Yardımcıları İle Desteklenmelidir"** yargısına ilişkin görüşler Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38: "Astsubay Oryantasyon Kursu, Kitapların Dışında Diğer Eğitim Yardımcıları İle Desteklenmelidir" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	209	34,5
Katılıyorum	269	44,4
Kararsızım	61	10,1
Katılmıyorum	58	9,6
Kesinlikle Katılmıyorum	9	1,5
Toplam	606	100

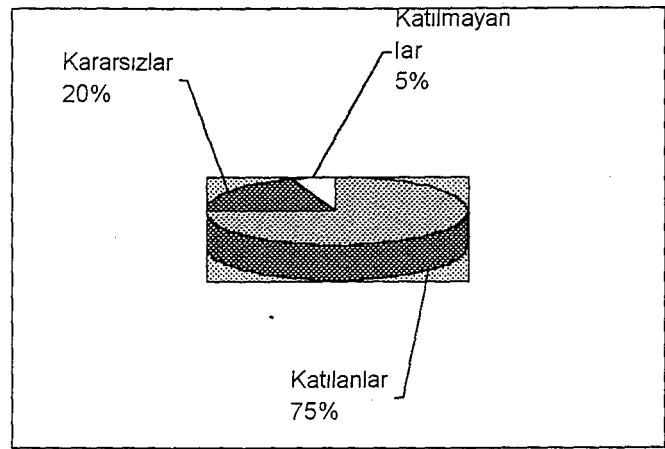
Program hakkında olumsuz olarak verilen bu yargıya ankete katılanların %79'unun katılması, %11'inin katılmaması, %10'unun ise kararsız kalması kursun

kitaplar dışında eğitim yardımcıları ile desteklenmesinin kursiyerler tarafından beklenen bir durum olduğunu ortaya koymaktadır.

Astsubay Oryantasyon Kursu kitaplarında yer alan; **“Ünitelerin Yapısı Uzaktan Eğitim Tekniğine Göre Yazılmıştır”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39: “Ünitelerin Yapısı Uzaktan Eğitim Tekniğine Göre Yazılmıştır” Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	73	12,0
Katılıyorum	381	62,9
Kararsızım	119	19,6
Katılmıyorum	26	4,3
Kesinlikle Katılmıyorum	7	1,2
Toplam	606	100

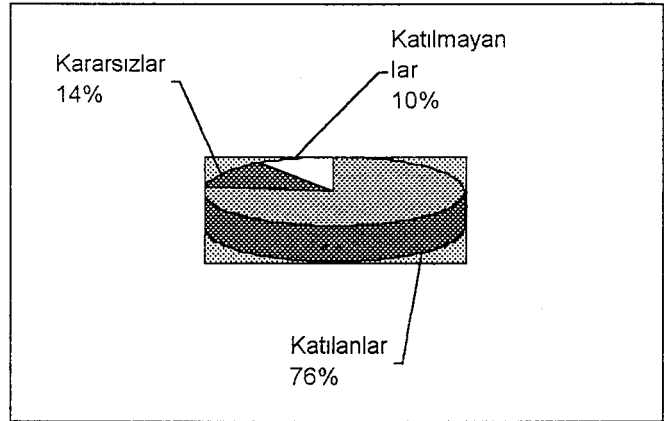

Tablo incelendiğinde yargıya ilişkin %75’lik bir katılım, %20’lik bir kararsızlık, %5’likte katılmama söz konusudur. Katılmama oranının düşük kalması program açısından olumlu bir durumdur. Kararsızların oranının yüksek çıkması ankete katılanların uzaktan eğitim tekniğini bilmiyor olmalarından veya mukayese edecek bir eğitim geçmişlerinin olmadığı bir göstergesi olabilir.

Astsubay Oryantasyon Kursu; **“Kitaplarındaki Sayfa Düzeni ve Baskısı Öğrenmeyi Kolaylaştıracak Biçimde Kolay Okunabilir Şekilde Tasarlanmıştır”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 40’da verilmiştir.

Tablo 40: "Kitapların Sayfa Düzeni ve Baskısı Öğrenmeyi Kolaylaştıracak Biçimde Kolay Okunabilir Şekilde Tasarımlanmışır" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	110	18,2
Katılıyorum	355	58,6
Kararsızım	82	13,5
Katılmıyorum	47	7,8
Kesinlikle Katılmıyorum	12	2,0
Toplam	606	100

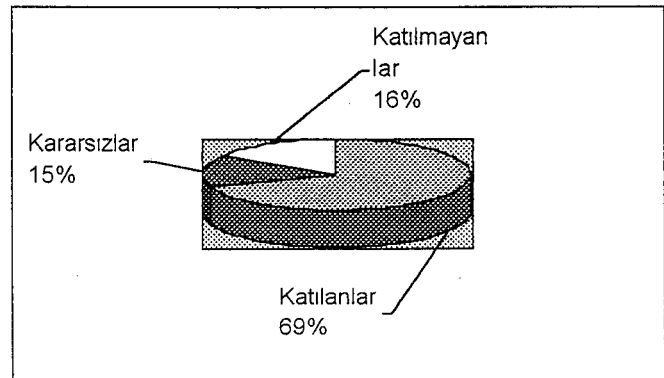

Ankete katılanların %76'sının bu yargıya katılması, %14'ünün kararsız kalması, %10'ununda katılmamasının program açısından olumlu bir durum olduğu söylenebilir.

Astsubay Oryantasyon Kursu; "**Kitaplardaki Şekiller, Grafikler, Resimler ve Fotoğraflar Konuların Daha Kolay Anlaşılmasını Sağlar Niteliktedir**" yargısına ilişkin görüşler Tablo 41'de verilmiştir.

Tablo 41: "Kitaplardaki Şekiller, Grafikler, Resimler ve Fotoğraflar Konuların Daha Kolay Anlaşılmasını Sağlar Niteliktedir" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	87	14,4
Katılıyorum	334	55,1
Kararsızım	89	14,7
Katılmıyorum	83	13,7
Kesinlikle Katılmıyorum	13	2,1
Toplam	606	100

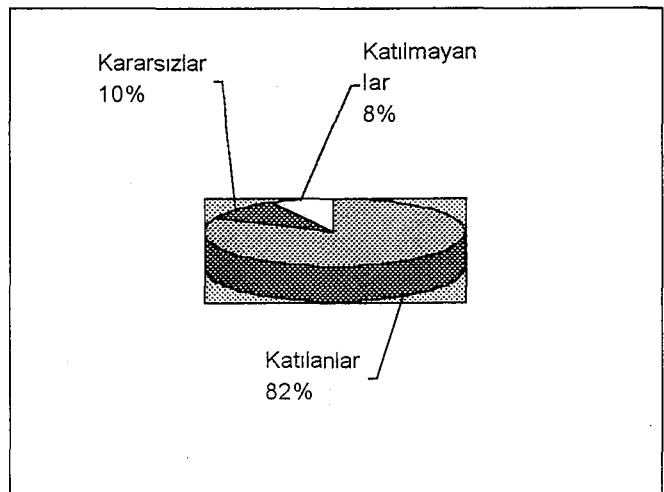

Tablo 41 incelendiğinde, ankete katılanların %69'unun verilen yargıya katılması, %16'sının katılmaması, %15'inde kararsız kalması Astsubay Oryantasyon Kursu kitaplarının görsel tasarım bakımından uzaktan eğitim tekniğine uygun olduğunun bir göstergesi kabul edilebilir.

Astsubay Oryantasyon Kursu kitaplarının “**Ünitelerde Yer Alan Amaçlar, İşaretler, Uyarılar, Özet ve Değerlendirme Soruları Ünitelerin Kavranmasını Kolaylaştırmaktadır**” yargısına ilişkin görüşler Tablo 42’de verilmiştir.

Tablo 42: “Ünitelerde Yer Alan Amaçlar, İşaretler, Uyarılar, Özet ve Değerlendirme Soruları Ünitelerin Kavranmasını Kolaylaştırmaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	131	21,6
Katılıyorum	364	60,1
Kararsızım	63	10,4
Katılmıyorum	41	6,8
Kesinlikle Katılmıyorum	7	1,2
Toplam	606	100

Tablo incelendiğinde ankete katılanların %82'sinin verilen yargıya katılması, %10'unun kararsız kalması, %8 gibi düşük bir oranının da katılmaması Astsubay Oryantasyon Kursu kitaplarının öğretim tasarımı bakımında uzaktan eğitim tekniğine uygun olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Öğretim süreci ile ilgili ankette yer alan 6 yargıya ilişkin görüşler toplu olarak incelendiğinde; Astsubay Oryantasyon Kursunda kullanılan kitapların; görsel ve öğretim tasarımlarının uzaktan eğitim tekniğine uygun olarak hazırlandığı ancak

öğretim sürecinin sadece kitaplarla yürütülmesinin de beklentilere cevap vermediği yargılarına ulaşılabilir.

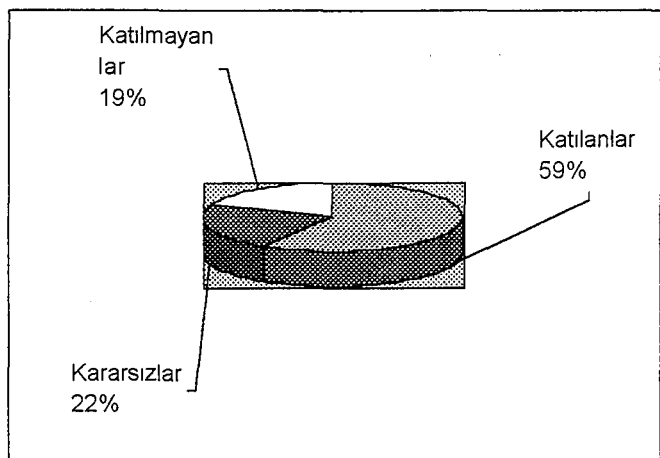
3.4.4. Kursiyer Destek Hizmetlerine İlişkin Görüşler

Uzaktan eğitim yaklaşımının önemli ayaklarından birisini oluşturan öğrenci veya araştırmadaki söylemiyle kursiyer destek hizmetlerine ilişkin, ankette yer alan 7 yargı hakkında katılımcıların görüşleri aşağıda her bir yargı için ayrı ayrı verilmiştir.

Astsubay Oryantasyon Kursunda; **“Kursiyerler Anlaşılamayan Konularla İlgili Sorunlarını HİLYOK Yaygın Öğretim Ders Grup Amirliğine Kolayca İletabilmekte ve Gerekli Akademik Desteği Alabilmektedirler”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 43’de verilmiştir.

Tablo 43: “Kursiyerler Anlaşılamayan Konularla İlgili Sorunlarını HİLYOK Yaygın Öğretim Ders Grup Amirliğine Kolayca İletabilmekte ve Gerekli Akademik Desteği Alabilmektedirler” Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	64	10,6
Katılıyorum	293	48,3
Kararsızım	133	21,9
Katılmıyorum	85	14,0
Kesinlikle Katılmıyorum	31	5,1
Toplam	606	100

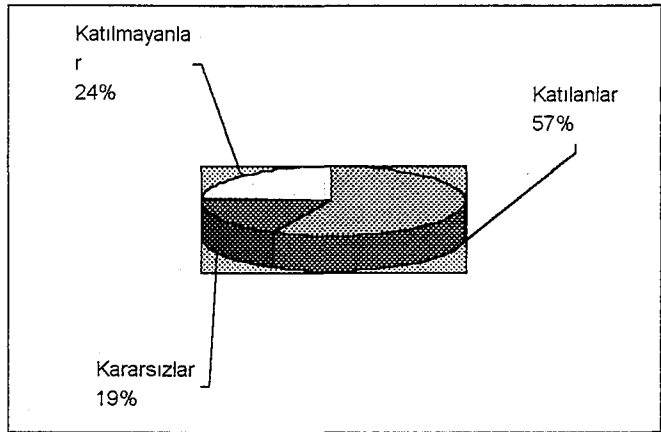

Tablo 43 incelendiğinde verilen yargıya ilişkin ankete katılanların; %59'unun katıldığı, %19'unun katılmadığı, %22'sinin ise kararsız olduğu görülmektedir.

Astsubay Oryantasyon Kursunda; **“Kursiyerler Anlayamadıkları Konularda Birliklerinden de Gerekli Yardımı Alabilmektedirler”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 44’de verilmiştir.

Tablo 44: “Kursiyerler Anlayamadıkları Konularda Birliklerinden de Gerekli Yardımı Alabilmektedirler” Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	51	8,4
Katılıyorum	298	49,2
Kararsızım	114	18,8
Katılmıyorum	97	16,0
Kesinlikle Katılmıyorum	46	7,6
Toplam	606	100

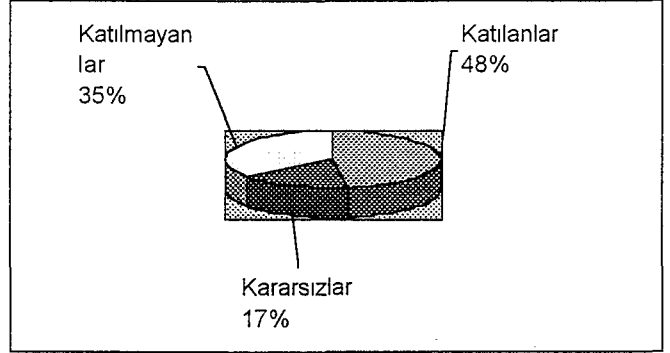

Tablo 44 incelendiğinde verilen yargıya ankete katılanların %57'sinin katıldığı, %24'ünün katılmadığı, %19'unun ise kararsız olduğu dikkat çekmektedir. Tablo 29’da olduğu gibi tablo 30’da da yargıya katılanların oranının düşmesi katılmayan oranın yükselmesi kursiyerlerin kursla ilgili yardım alabilmeleri gereken yerlerde ilgili bazı sıkıntılarının olduğunun da bir göstergesi olabilir.

Astsubay Oryantasyon Kursunda; **“Yönetici Personel Kursiyerlerin Çalışması İçin Zaman Yaratmaya Özen Göstermektedirler”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 45’de verilmiştir.

Tablo 45: "Yönetici Personel Kursiyerlerin Çalışması İçin Zaman Yaratmaya Özen Göstermektedirler" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	57	9,4
Katılıyorum	231	38,1
Kararsızım	104	17,2
Katılmıyorum	124	20,5
Kesinlikle Katılmıyorum	90	14,9
Toplam	606	100

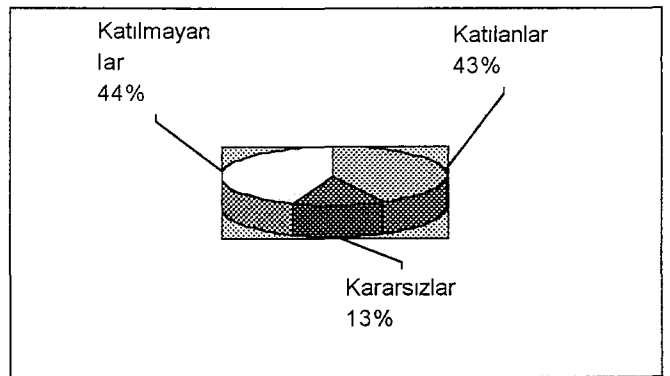

Tablo 45'de de görüldüğü gibi verilen yargıya ankete katılanların %48'i katılırken %35'i katılmamakta %17'si ise kararsız kalmaktadır. Oranlar çalışma zamanı ile ilgili bazı sıkıntılarının olduğunun göstergesi kabul edilebilir.

Astsubay Oryantasyon Kursu; **"Kursiyerleri Mecbur Kalınmadıkça Görev, İntikal vb. Görevlendirmelerin Dışında Tutulmaktadır"** yargısına ilişkin görüşler Tablo 46'da verilmiştir.

Tablo 46: "Astsubay Oryantasyon Kursiyerleri Mecbur Kalınmadıkça Görev, İntikal vb. Görevlendirmelerin Dışında Tutulmaktadır" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	55	9,1
Katılıyorum	205	33,8
Kararsızım	80	13,2
Katılmıyorum	163	26,9
Kesinlikle Katılmıyorum	103	17,0
Toplam	606	100

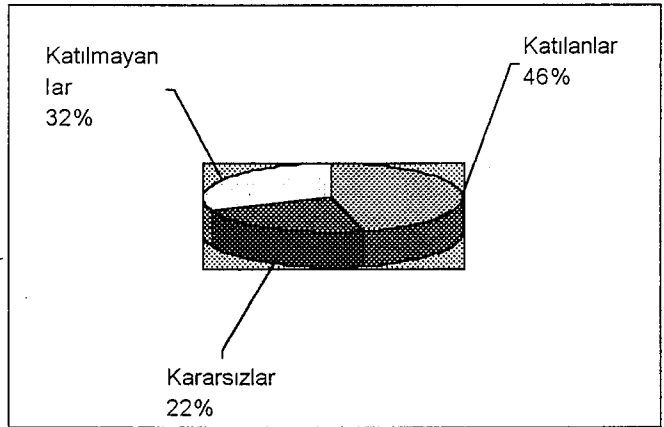

Tablo 46 incelendiğinde ankete katılanların %44'ü verilen yargıya katılmazken %43'ü katılmakta, %13'ü ise kararsız kalmaktadır. Bu durumda ankete katılanların çoğunluğunun Astsubay Oryantasyon Kursu ilkeleri arasında yer alan "kursiyerler mecbur kalınmadıkça görev intikal vb. görevlendirmelerin dışında tutulur" ilkesinin tam anlamıyla yerine getirilemediğini düşündükleri ortaya çıkmaktadır.

Astsubay Oryantasyon Kursunda "**Birlik Tarafından; Kursiyerlerin Kurs Kapsamında Öğrendikleri Konuları Görevbaşında Uygulayabilmeleri İçin Gerekli Fırsatlar Yaratılmaktadır**" yargısına ilişkin görüşler Tablo 47'de verilmiştir.

Tablo 47: "Birlik Tarafından; Kursiyerlerin Kurs Kapsamında Öğrendikleri Konuları Görevbaşında Uygulayabilmeleri İçin Gerekli Fırsatlar Yaratılmaktadır" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	44	7,3
Katılıyorum	236	38,9
Kararsızım	135	22,3
Katılmıyorum	122	20,1
Kesinlikle Katılmıyorum	69	11,4
Toplam	606	100

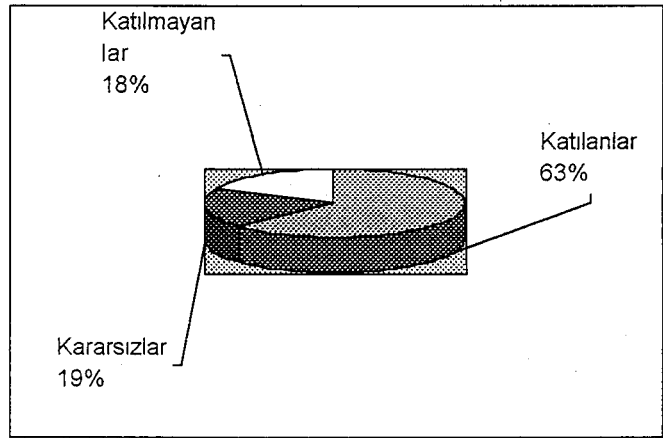

Tablo 47 incelendiğinde ankete katılanların %46'sının verilen yargıya katıldığı ancak %32'sinin katılmadığı %22'sinin de kararsız kaldığı görülmektedir. Bu durumda ankete katılanların da görüşlerinden hareketle kursiyerlere kurs kapsamında öğrendikleri konularda uygulama fırsatının tam anlamıyla sağlanamadığı söylenebilir.

Astsubay Oryantasyon Kursunun **“Personelin Mesleki Gelişimlerinin Bir Parçası Olması Kursiyerlerin Kursu Olumlu Yönde Motive Olmasını Sağlamaktadır”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 48’de verilmiştir.

Tablo 48: “Astsubay Oryantasyon Kursunun Personelin Mesleki Gelişimlerinin Bir Parçası Olması Kursiyerlerin Kursu Olumlu Yönde Motive Olmasını Sağlamaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	65	10,7
Katılıyorum	317	52,3
Kararsızım	115	19,0
Katılmıyorum	77	12,7
Kesinlikle Katılmıyorum	32	5,3
Toplam	606	100

Tablo 48 incelendiğinde ankete katılanların verilen yargıya %63 oranında katıldığı, %19 oranında kararsız kaldığı, %18 oranında da katılmadığı görülmektedir. Bu durumda Astsubay Oryantasyon Kursu kursiyerlerinin kursa motive olma konusunda bazı sıkıntıları olmasına rağmen genel olarak kursa motive olabildiklerini söylemek mümkündür.

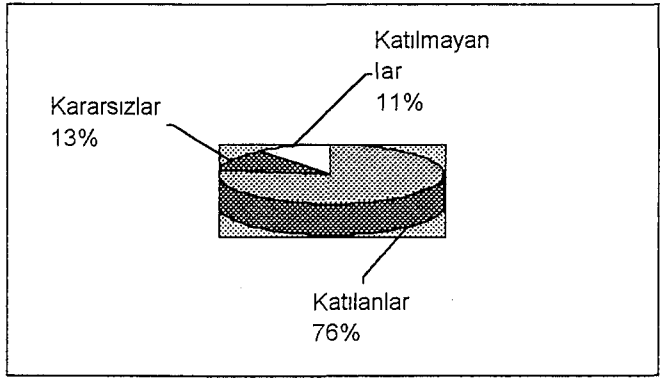
Astsubay Oryantasyon Kursu **“Rehberi Kursiyerlerin Rehberlik İhtiyacını Karşılacak Yeterliliktedir”** yargısına ilişkin görüşler Tablo 49’da verilmiştir.

Tablo 49 incelendiğinde ankete katılanların %762’sinin verilen yargıya olumlu görüş bildirdiği, %13’ünün kararsız kaldığı, %11’inin ise olumsuz görüş içerisinde

olduğu görülmektedir. Bu tablo sonuçlarından hareketle, genel olarak Astsubay Oryantasyon Kursu Rehberinin kendisinden beklenen işlevleri yerine getirdiğini söylemek mümkündür.

Tablo 49: "Astsubay Oryantasyon Kursu Rehberi Kursiyerlerin Rehberlik İhtiyacını Karşılacak Yeterliliktedir" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	75	12,4
Katılıyorum	389	64,2
Kararsızım	76	12,5
Katılmıyorum	44	7,3
Kesinlikle Katılmıyorum	22	3,6
Toplam	606	100

Astsubay Oryantasyon Kursu, kursiyer destek hizmetlerine ilişkin görüşler toplu olarak incelendiğinde bazı sorunların ve aksayan hususların olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle kursiyerlerin; akademik ve rehberlik desteği, çalışma zamanı, görevlendirme, uygulama konularındaki gereksinimlerine beklentileri düzeyinde yanıt verilemediğini söylemek mümkündür.

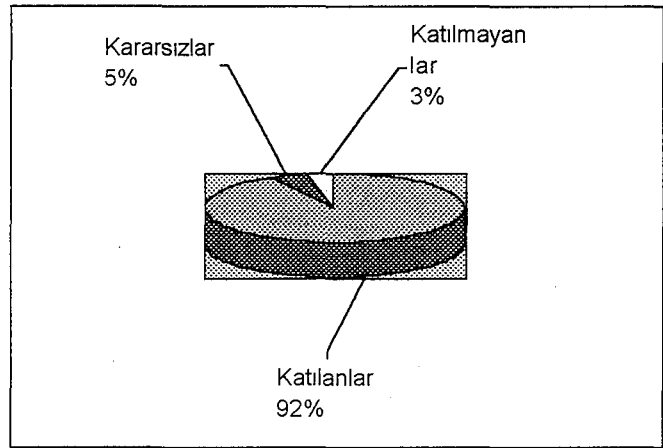
3.4.5. Ölçme Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşler

Astsubay Oryantasyon Kursu Programının ölçme değerlendirme sürecine ilişkin, ankette yer alan 7 yargı hakkında katılımcıların görüşleri aşağıda her bir yargı için ayrı ayrı verilmiştir.

Astsubay Oryantasyon Kursunda “**Başarının Belirlenmesinde Kullanılan Çoktan Seçmeli Soru Türü En İyi Değerlendirme Araçlarından Biridir**” yargısına ilişkin görüşler Tablo 50’de verilmiştir.

Tablo 50: “Başarının Belirlenmesinde Kullanılan Çoktan Seçmeli Soru Türü En İyi Değerlendirme Araçlarından Biridir” Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	210	34,7
Katılıyorum	347	57,3
Kararsızım	28	4,6
Katılmıyorum	10	1,7
Kesinlikle Katılmıyorum	11	1,8
Toplam	606	100

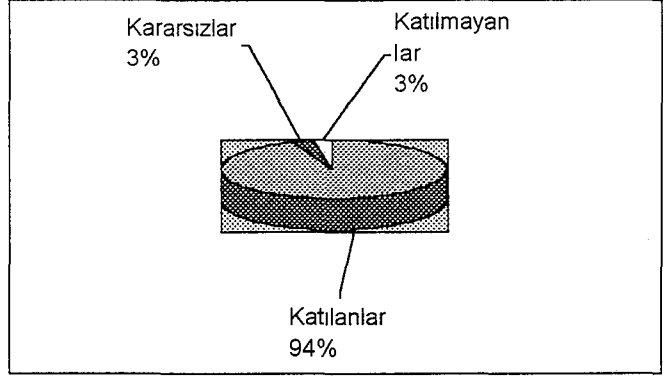
Tablo 50 incelendiğinde ankete katılanların %92 gibi büyük çoğunluğunun verilen yargıya katıldığı, %5’inin kararsız olduğu, %3’ünün ise katılmadığı görülmektedir. Bu durum Astsubay Oryantasyon Kursunda başarının belirlenmesinde kullanılan çoktan seçmeli soru türünün kursiyerler tarafından beğenildiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Astsubay Oryantasyon Kursunda “**Sınavlar Eğitim Uygulama Direktifinde Belirtilen Zamanlarda Yapılmaktadır**” yargısına ilişkin görüşler Tablo 51’de verilmiştir.

Tablo incelendiğinde ankete katılanların, %94’ünün verilen yargıya katıldığı, %3’ünün kararsız olduğu, %3’ünün ise katılmadığı görülmektedir. Bu durumda Astsubay Oryantasyon Kursunda sınavların, önceden belirlenen tarihlerinde bir aksama olmadığı ve zamanında yapıldığı sonucuna varılabilir.

Tablo 51: "Sınavlar Eğitim Uygulama Direktifinde Belirtilen Zamanlarda Yapılmaktadır" Yargısına İlişkin Görüşler.

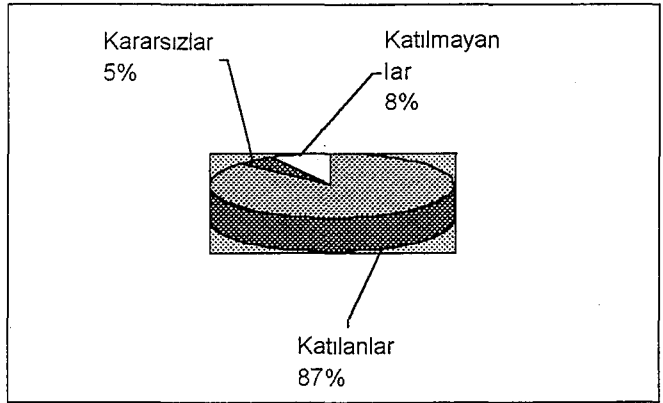
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	201	33,2
Katılıyorum	370	61,1
Kararsızım	19	3,1
Katılmıyorum	13	2,1
Kesinlikle Katılmıyorum	3	0,5
Toplam	606	100

Astsubay Oryantasyon Kursu "**Sınav Süreleri Yeterlidir**" yargısına ilişkin görüşler Tablo 52'de verilmiştir.

Tablo 52: "Sınav Süreleri Yeterlidir" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	167	27,6
Katılıyorum	358	59,1
Kararsızım	33	5,4
Katılmıyorum	43	7,1
Kesinlikle Katılmıyorum	5	0,8
Toplam	606	100

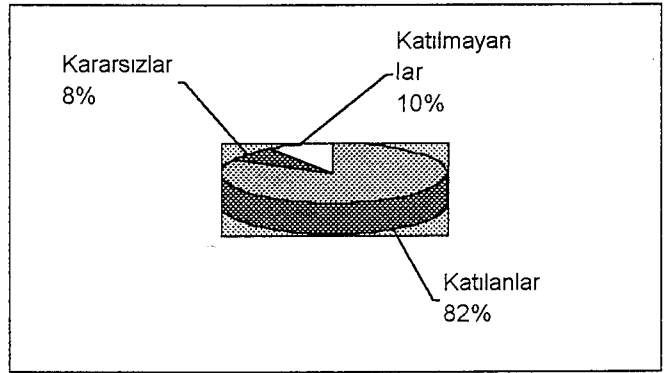

Tablo 52 incelendiğinde ankete katılanların %87'si sınav sürelerini yeterli bulurken, %8'i yeterli bulmamakta, %5'de kararsız kalmaktadır. %87 gibi büyük bir çoğunluğun olumlu görüş bildirdiği sınav sürelerinin kursiyer gereksinmelerine yanıt verdiğini söylemek mümkündür.

Astsubay Oryantasyon Kursu; “**Sınavlarında Yer Alan Soru Sayısı Kurs İçeriğini Kapsamaktadır**” yargısına ilişkin görüşler Tablo 53’de verilmiştir.

Tablo 53: “Sınavlarda Yer Alan Soru Sayısı Kurs İçeriğini Kapsamaktadır” Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	144	23,8
Katılıyorum	353	58,3
Kararsızım	48	7,9
Katılmıyorum	46	7,6
Kesinlikle Katılmıyorum	15	2,5
Toplam	606	100

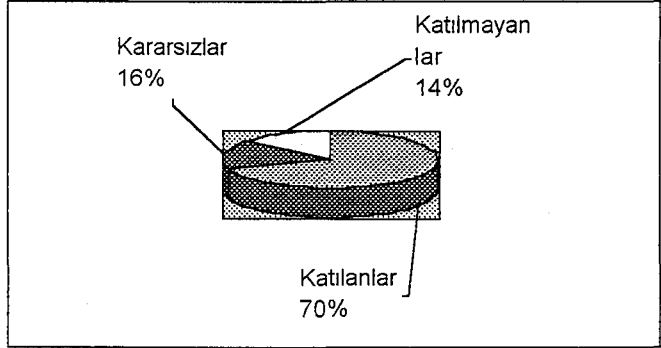
Tablo 53 incelendiğinde ankete katılanların %82’inin verilen yargıya katıldığı, %10’unun katılmadığı, %8’inin ise kararsız kaldığı görülmektedir. Bu durum kursiyerlerin sınav sorularının sayısı ile kurs içeriği arasında bir paralellik olduğu görüşünü büyük çoğunlukla paylaştıklarını göstermektedir.

Astsubay Oryantasyon Kursu, “**Sınav Soruları Kursta Kazandırılan Davranışları Ölçer Niteliktedir**” yargısına ilişkin görüşler Tablo 54’de verilmiştir.

Tablo 54 incelendiğinde ankete katılanların, %70’inin verilen yargıya katıldığı, %14’ünün katılmadığı, %16’sının ise kararsız olduğu görülmektedir. Ölçme değerlendirme süreciyle ilgili önceki yargılarda olduğundan farklı olarak bu yargıya katılanların oranının bir miktar düştüğü dikkat çekmektedir.

Tablo 54: "Sınav Soruları Kursta Kazandırılan Davranışları Ölçer Niteliktedir" Yargısına İlişkin Görüşler.

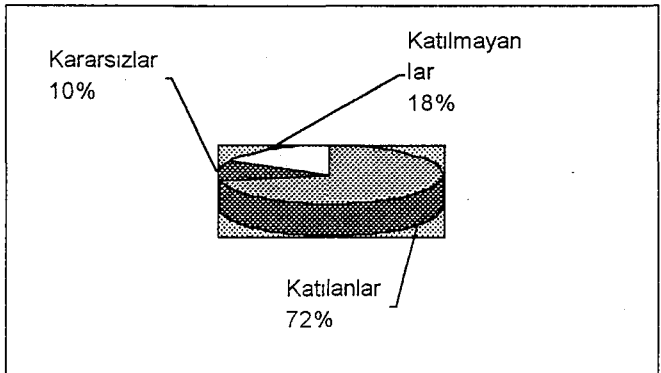
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	97	16,0
Katılıyorum	326	53,8
Kararsızım	96	15,8
Katılmıyorum	62	10,2
Kesinlikle Katılmıyorum	25	4,1
Toplam	606	100

Astsubay Oryantasyon Kursu, "Sınavlarının Uygulandığı Merkezler Uygun ve Yeterlidir" yargısına ilişkin görüşler Tablo 55'de verilmiştir.

Tablo 55: "Sınavların Uygulandığı Merkezler Uygun ve Yeterlidir" Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	112	18,5
Katılıyorum	323	53,3
Kararsızım	63	10,4
Katılmıyorum	68	11,2
Kesinlikle Katılmıyorum	40	6,6
Toplam	606	100

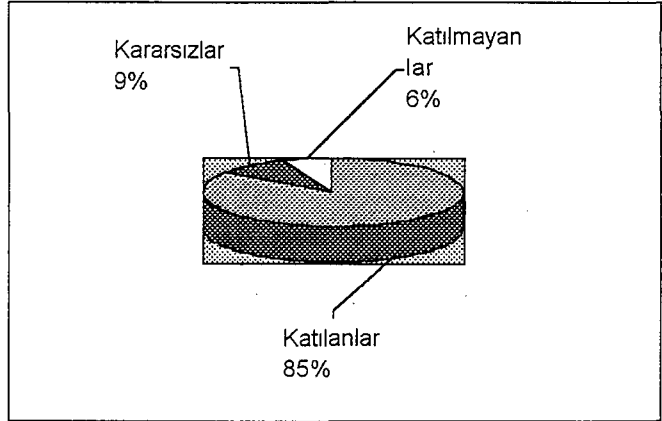

Tablo 55 incelendiğinde, ankete katılanların %72'sinin verilen yargıya katıldığı, %18'inin katılmadığı, %10'unun ise kararsız olduğu görülmektedir. Bu tablo sonucunda, bazı sıkıntılar olmakla birlikte kursiyerlerin büyük çoğunluğunun (%72) sınavların yapıldığı merkezlerden memnun olduğu sonucuna varılabilir.

Astsubay Oryantasyon Kursu, “**Sınavların Değerlendirilmesinde Objektiflik ve Güvenirlik Tamdır**” yargısına ilişkin görüşler Tablo 56’da verilmiştir.

Tablo 56: “Sınavların Değerlendirilmesinde Objektiflik ve Güvenirlik Tamdır” Yargısına İlişkin Görüşler.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	218	36,0
Katılıyorum	294	48,5
Kararsızım	57	9,4
Katılmıyorum	28	4,6
Kesinlikle Katılmıyorum	9	1,5
Toplam	606	100

Tablo 56 incelendiğinde ankete katılanların %85 gibi büyük sayılabilecek bir oranının verilen yargıya katıldığı, %6’sının katılmadığı, %9’unun ise kararsız olduğu görülmektedir. Değerlendirmeye bu oranda güvenilmesi programın başarısı bakımından olumlu bir durumdur.

Astsubay Oryantasyon Kursu, ölçme değerlendirme sürecine ilişkin ankete katılanların görüşleri toplu olarak incelendiğinde verilen yargıların tamamına büyük bir çoğunlukla katıldıkları görülmektedir. Bu bölümde verilen yargılara en az katılımın %70’i aşağı düşmemesi de başka bir dikkat çekici durumdur.

3.5.Astsubay Oryantasyon Kursuna Yönelik Önerilere İlişkin Bulgular

Ankete katılanların Astsubay Oryantasyon Kursunun beğendikleri ve beğenmedikleri yönlerine ilişkin özgün önerilerini öğrenebilmek amacıyla anket formunun üçüncü bölümünde iki adet açık uçlu soru sorulmuştur. Ankete katılanlardan açık uçlu sorulara yanıt verenlerin sayıları Tablo 57’de verilmiştir.

Tablo 57:Açık Uçlu Sorulara Yanıt Verenlerin Sayıları

Değerlendirilen Anket Sayısı	Açık Uçlu Sorulara Cevap Verenlerin Sayıları	Kursun Beğenilen Yönlerine İlişkin Açık Uçlu Soruya Cevap Verenler	Kursun Beğenilmeyen Yönlerine İlişkin Açık Uçlu Soruya Cevap Verenler
606	284	244	214

Tablo 57 incelendiğinde ankete katılanların açık uçlu soruları yanıtlamaktan çekindikleri görülmektedir.

Ankete katılanların Astsubay Oryantasyon Kursunun beğendikleri yönlerine ilişkin görüşleri Tablo 58’de verilmiştir.

Tablo 58 incelendiğinde kursun beğenilen yönleriyle ilgili açık uçlu soruya gelen yanıtların hemen hepsinin anket formunun ikinci bölümünde program öğelerine ilişkin verilen yargılardan oluştuğu görülmektedir. Bu bölümde verilen görüşlerden anket formunun ikinci bölümünde olmayan farklı özgün bir ifadenin olmadığı dikkat çekmektedir.

Tablo 58: Astsubay Oryantasyon Kursunun Beğenilen Yönlerine İlişkin Görüşler

S/N		Sayı	Yüzde (%)
1.	Kursiyerlerin askeri ve genel kültür seviyelerini arttırmaktadır	107	35.4
2.	Konular güncel ve çok yönlü gelişim sağlamaktadır.	45	14.9
3.	Kursiyerlerin bireysel gelişimini sağlamaktadır.	30	9.9
4.	Uygulama direktifindeki amaçlara uygun eğitim verilmektedir.	29	9.6
5.	Astsubaydan subay olabilmek için gerekli bilgi ve beceriler kazandırılmaktadır.	17	5.6
6.	Okuma alışkanlığımı arttırmaktadır.	14	4.6
7.	Uzaktan eğitimin güzel bir örneğidir.	15	4.9
8.	Dokümanlar oldukça yeterlidir.	14	4.6
9.	Mesleğimi yapmam için gerekli olan ve önceki eğitim kurumlarında görmediğim bir çok şey öğrendim.	9	2.9
10.	Bireyi eğitime teşvik edici mahiyettedir.	8	2.6
11.	Önceki öğrenilenleri tekrar ederek unutulmamasını sağlamaktadır.	7	2.3
12.	Üniteler kendi kendine öğrenmeyi sağlar nitelikte hazırlanmıştır.	7	2.3
TOPLAM		302	100

Ankete katılanların, Astsubay Oryantasyon Kursunun Beğenmedikleri yönlerine ilişkin görüşleri Tablo 59'da verilmiştir.

Tablo 59 incelendiğinde bu bölümde de; dikkat çeken, anket formunda yer almayan herhangi bir yeni görüşün oluşmadığı görülmektedir. Bu nedenle önceki açık uçlu soruda olduğu gibi bu açık uçlu soru sonuçları üzerinde de yorum yapma ihtiyacı duyulmamıştır.

Tablo 59: Astsubay Oryantasyon Kursunun Beğenilmeyen Yönlerine İlişkin Görüşler.

S/N		Sayı	Yüzde (%)
1.	İş yerinde de çalışabilmemiz için zaman ayarlaması yapılmalıdır.	45	16.9
2.	Sınav soruları ağır anlaşılması zor ve bilenle bilmeyeni ayıramıyor.	44	16.6
3.	Kitaplar gereksiz bilgiler içermektedir.	44	16.6
4.	Sınav yapılan yerler sınav ortamına uygun değil	32	12.0
5.	Genel ve askeri konular daha genişletilmelidir.	23	8.6
6.	Bu kursun amaçlarına ulaşıldığını düşünmüyorum.	20	7.5
7.	AOK'yu cazip hale getirecek hiçbir özendirici durum yok	17	6.4
8.	Gereksiz bir kurs	15	5.6
9.	Kurs başka eğitim yardımcılarıyla da desteklenmektedir.	13	4.9
10.	Uygulamaya önem verilmelidir.	12	4.5
TOPLAM		265	100

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde önce, araştırmada varılan sonuç açıklanmış, sonrada araştırmanın bulgularına dayanarak yapılan önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuç

İlk uygulamaya 30 Mart 1989 tarihinde başlayıp 2001-2002 eğitim-öğretim yılına kadar geçen 14 dönemde, uzaktan öğretim yaklaşımıyla 13.547 personelin eğitildiği Astsubay Oryantasyon Kursu (AOK) Eğitim Programı, programa katılan kursiyerlerin görüşü alınarak değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

1. AOK hedef kitlesi, birbirine benzer homojen bir yapı göstermektedir.
2. Kursiyerler, Astsubay Oryantasyon Kursunu yüz üzerinden 72.4 puanla "iyi" derecede değerlendirmişlerdir.
3. Kursiyerlerin kişisel özellikleri ile programı değerlendirme puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.
4. Kursiyerler, AOK aracılığıyla geniş bir kitleye ekonomik yoldan eğitim verildiğini belirtmektedirler.
5. Kursiyerler, AOK'nın birliklerin görev etkinliğini azaltmadığını belirtmektedirler.
6. Kursiyerler, AOK'da, örgün eğitim kuruluşlarında verilmeyen konularda eğitim verildiğini ifade etmektedirler.

7. Kursiyerler, AOK'nın mesleki gelişimlerine katkı sağladığı görüşündedirler.
8. Kursiyerler, AOK'nın kendilerine okuma alışkanlığı kazandıramadığı görüşündedirler.
9. Kursiyerler, AOK'nın Hava Kuvvetleri Komutanlığının daha nitelikli insan gücüne sahip olmasına katkı sağladığını ifade etmektedirler.
10. Kursiyerler, AOK'nın subay olmak isteyen Astsubayların seçme sınavlarına yönelik bilgi düzeylerini yükselttiğini belirtmektedirler.
11. Kursiyerler, AOK'da yer alan dersler ve içeriklerin kursun amacını karşılayacak nitelikte olduğunu düşünmektedirler.
12. Kursiyerler, AOK'da yer alan dersler ve ünitelerin birbirini tamamlar ve bütün oluşturur nitelikte olduğunu belirtmektedirler.
13. Kursiyerler, AOK'da yer alan derslerin meslek hayatında kullanılabilecek nitelikte olduğunu düşünmektedirler.
14. Kursiyerler, Uzaktan Eğitim yaklaşımının çağdaş bir eğitim yaklaşımı olduğunu ifade etmektedirler.
15. Kursiyerler, AOK'nın kitaplar dışında diğer eğitim yardımcılarıyla da desteklenmesi gerektiğini belirtmektedirler.
16. Kursiyerler, AOK kitaplarının görsel ve öğrenim tasarımı bakımından uzaktan eğitim tekniğine uygun olarak hazırlandığını belirtmektedir.
17. Kursiyerler, kursta karşılaştıkları sorunlarla ilgili HİLYOK yaygın öğretim amirliği ve birliklerinden gerekli yardımı almakta zorlandıklarını belirtmektedirler.

18. AOK kursiyerleri, yönetici personelden bekledikleri desteği tam anlamıyla alamadıkları görüşündedirler.
19. AOK kursiyerleri, kendilerini kursa motive etmekte zorlanmadıklarını ifade etmektedirler.
20. Kursiyerler, AOK rehberinin kursiyer beklentilerine cevap verdiğini ifade etmektedirler.
21. AOK sınavlarında kullanılan çoktan seçmeli soru türü kursiyerler tarafından beğenilmektedir.
22. Sınavların zamanları, sınav süreleri, sınav içerikleri AOK kursiyerleri tarafından memnunlukla karşılanmaktadır.
23. AOK kursiyerleri sınavların yapıldığı merkezlerin, sınav için uygun ve yeterli olduğunu düşünmektedirler.
24. Sınavların değerlendirilmesinde objektiflik ve güvenilirliğin tam olduğu görüşündedirler.
25. AOK kursiyerleri kursa ilişkin kendi özgün düşüncelerini ifade etmekten kaçınmışlardır.

4.2. Öneriler

Bu araştırmanın sonuçları ışığında aşağıdaki önlemlerin alınması uygun olabilir.

1. Programın amaçları tekrar gözden geçirilerek; kursiyerlerin “kursun kendilerine okuma alışkanlığı kazandıramadığı” eğilimleri dikkate alınmalıdır.
2. Uzaktan eğitim iletişim teknolojilerindeki gelişmelerde dikkate alınarak, AOK kitaplar dışında başka eğitim yardımcıları ve iletişim teknolojileri ile de desteklenmelidir.
3. Mevcut kurum içi iletişimi sağlayan telefon ve tsk.net bağlantısı kursiyerler arası iletişimi sağlamada daha etkin kullanılmalıdır. Tsk.net üzerinden bu kursa özel bir web sayfası açılması hatta tsk.net üzerinden eğitim verilmesi yoluna gidilebilir.
4. Kursiyer destek hizmetlerini sağlayacak bir yapılanmaya gidilerek, görev ve sorumluluklar net bir şekilde belirlenmeli, kursiyerlerin bu yapılanma içerisinde kurulabilecek birimlere kolayca ulaşımı sağlanmalıdır.
5. Yönetici personel Astsubay Oryantasyon Kursu Yönergesinin kendilerine verdiği görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinde daha hassas davranmalı, kursiyerleriyle yakından ilgilenmelidir.
6. Birliklerde kursiyerlere akademik destek sağlayacak birimler teşkil edilebilir veya mevcut teşkiller bu amaçla harekete geçirilebilir. Bunun için birliklerde gerekli alt yapının var olduğu araştırmacının birlik tecrübesine dayanarak vardığı bir sonuçtur.

EKLER

<u>Ek</u>	<u>Sayfa</u>
1. Uzaktan Eğitimde Kaynak Siteleri.....	109
2. 2001-2002 Yılı Kursiyelerinin İllere Göre Dağılımı.....	110
3. Astsubay Oryantasyon Kursu Program İçeriği.....	111
4. Astsubay Oryantasyon Kursu Akademik Takvimi.....	112
5. Veri Toplama Aracı.....	113
6. Araştırma Sürecinde Yapılan Resmi Yazışma Örnekleri.....	120

Ek 1

UZAKTAN EĞİTİMDE KAYNAK SİTELER

TÜRK SİTELER

Ahmet Yesevi Üniversitesi
<http://www.yesevi.net/fakulte.html>
 Amerika'da Uzaktan Eğitim
<http://www.tebesir.com>
 Anadolu Üniversitesi
<http://www.anadolu.edu.tr>
 Boğaziçi Üniversitesi
<http://www.boun.edu.tr>
 Bilgisayar Eğitimi ve Eğitim Teknolojisi
<http://www.ceit.metu.edu.tr>
 Bilkent Üniversitesi
<http://www.bilkent.edu.tr>
 Dexar Multimedia
<http://www.dexar.com>
 Eğitim - Haber
<http://www.egitimhaber.com>
 E- Öğrenme
<http://www.kon.it>
 Gaziosmanpaşa Üniversitesi
<http://www.gop.edu.tr/bim/laboratuar.htm>
 IBM Türk Eğitim Hizmetleri
<http://www.ibm.com/tr/services/-learning/uzaktanegitim.html>
 İngilizce Eğitim Sitesi
<http://www.turkvista.com>
 İstanbul Teknik Üniversitesi Bilgisayar Kulübü
<http://www.compclub.itu.edu.tr>
 Kobiline
<http://www.kobiline.com/elearn/index.asp>
 Modern Yunanca
<http://www.turkvista.com>
 ODTÜ Sanal Kampüsü
<http://www.idea.metu.edu.tr>
 Sanal Kütüphane
<http://www.sanalkutuphane.net>
 SBS Sistem Hizmetleri
<http://www.sbs.com.tr>
 Tek Nuktada e-Learning
<http://www.enocta.com>
 Telekom Dergisi
<http://www.telepati.com.tr>
 Uluslararası Eğitim Sitesi
<http://www.uluslararasıegitim.com>
 Yüksek Öğretim Kurumu
<http://www.yok.gov.tr>
 Web Okulu
<http://www.webokulu.com>
 Web Tabanlı Uzaktan Eğitim
<http://www.ab.org.tr>

YABANCI SİTELER

American College
<http://www.amercoll.edu>
 American Military University
<http://www.amunet.edu>
 Antioch University
<http://www.mcgregor.edu>
 Athabasca University
<http://www.athabascau.ca>
 Auburn University
<http://www.eng.auburn.edu/-department/eop>
 Baker College On-Line
<http://www.online.baker.edu>
 Berean University
<http://www.berean.edu>
 Brigham Young University
<http://www.coned.byu.edu/bgs>
 Burlington College
<http://www.burlcol.edu>
 Caldwell College
<http://www.caldwell.edu>
 California College for Health Sciences
<http://www.cchs.edu>
 California State University
<http://www.csudh.edu/hux>
 Capella University
<http://www.capellauniversitesi.edu>
 Central Michigan University
<http://www.cmich.edu>
 Charter Oak State College
<http://www.cosc.edu>
 City University
<http://www.cityu.ed>
 Clarkson College
<http://www.clarksoncollege.edu>
 College for Financial Planning
<http://www.fp.edu>
 Colorado State University
<http://www.csun.colokamu.edu>
 Columbia Union College
<http://www.cuc.edu>
 Dow Jones University
<http://www.dju.com>
 EdgeUcast
<http://www.edgeucast.com>
 Ehow.com
<http://www.ehow.com>
 Fathom.com
<http://www.fathom.com>
 SmartPlanet
<http://www.smartplanet.com>

<http://www.meb.gov.tr/index2.htm>

EK 2

2001-2002 Yılı Kursiyerlerinin İllere Göre Dağılımı

ŞEHİRLER	KURSIYER SAYISI
ADANA	8
AFYON	11
AMASYA	53
ANKARA	174
ANTALYA	8
BALIKESİR/BANDIRMA	110
BURSA	20
ÇANAKKALE	12
DIYARBAKIR	42
ERZURUM	20
ESKİŞEHİR	64
İSTANBUL	91
İZMİR	93
KAYSERİ	42
KOCAELİ	10
KONYA	58
KÜTAHYA	30
MALATYA	53
MUĞLA	12
MUŞ	8
TOPLAM KURSIYER	939

Hv.Snf.Ok.ve Teknik Eğt.Mrk.K.lığı Uzaktan Öğretim Amirliğinden elde edilen verilerden derlenmiştir.

EK 3

Astsubay Oryantasyon Kursu Program İçeriği

Dersler	Ünite	Süre (Saat)
Bireysel Gelişim I	Tanıtma ve Kişisel Tanıtım	4
	İletişim	7
	Öğrenme	4
	Özlü Anlatım	11
	Grup Çalışma Tekniği	4
	Yaratıcı Düşünce	5
	TOPLAM	35
Yasa ve Yönetmelikler II	İç Hizmet Yasa ve Yönetmeliği	13
	Askeri Ceza Yasası	10
	926 Sayılı TSK Personel Yasası	10
	Sicil Yönetmeliği	10
	Kıyafet Kararnamesi	7
	TOPLAM	50
Askeri Konular III	Tsk Teşkilatı ve Görevleri	6
	Hv.K.K.Lığının Teşkilatı ve Görevleri	7
	Alarm ve İkaz Sistemleri	7
	Nato	7
	Subay, Astsubay, Erbaş, Er İlişkileri	7
	Askeri Yazı Hazırlama	5
	Liderlik	6
	Askeri Görgü ve Yaşam Kuralları	5
	TOPLAM	50
Genel Konular IV	Atatürkçü Düşünce Sistemi	13
	Jeopolitik ve Türkiye'nin Jeopolitik Durumu	9
	Türkiye'nin Uluslar Arası İlişkileri ve Uluslararası Kuruluşlar	8
	Yönetim	5
	Stres	5
	Çevre Eğitimi	5
	TOPLAM	45
		Genel Toplam

Astsubay Oryantasyon Kursu Eğitim Programından derlenmiştir.

EK 4

Astsubay Oryantasyon Kursu Akademik Takvimi(2001-2002)

FAALİYET	EYLÜL 2001	EKİM 2001	OCAK 2002	MART 2002	NİSAN 2002	MAYIS 2002
Astsubay Oryantasyon Kursu Uygulama Direktifinin Yayımlanması	X					
Uzaktan Eğitim Paketlerinin Kursiyerlere Dağıtımı		X				
Birlikçe Görevlendirilen İrtibat Subaylarının Bildirilmesi		X				
Kursun Başlangıcı		X				
1 nci Ara Sınav			X			
2 nci Ara Sınav				X		
Kursun Bitişi				X		
Bitirme Sınavı					X	
Uzaktan Eğitim Paketlerinin Geri Toplanması						X
Engel/Bütünleme Sınavı						X

Hv.Snf.Ok.ve tek.Eğt.Mrk.K.İği (2001a)'dan derlenmiştir.

EK-5

**HAVA SINIF OKULLARI VE
TEKNİK EĞİTİM MERKEZİ KOMUTANLIĞI**

**HAVA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI
ASTSUBAY ORYANTASYON KURSU
DEĞERLENDİRME ANKETİ**

**İZMİR
HAZİRAN 2002**

EK-5 Devamı

ASTSUBAY ORYANTASYON KURSU DEĞERLENDİRME ANKETİ

Değerli Silah Arkadaşım;

Hava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde uzaktan eğitim yaklaşımı ile yürütülen Astsubay Oryantasyon Kursu (AOK) programını tamamladınız. Bu kursu takip ederken sizin karşılaştığınız sorunlarla sizden sonraki meslektaşlarınızın karşlaşmaması için, Astsubay Oryantasyon Kursu eğitim programının sizin görüşleriniz doğrultusunda değerlendirilerek; aksaklık ve eksikliklerinin giderilmesi, toplumdaki, bilim alanındaki değişmelere göre yeniden düzenlenmesi, program içeriğinin geliştirilmesi; bilimsel bulgulara dayalı verilerle desteklenmesi gerekmektedir.

İşte bu amaçla hazırlanan elinizdeki anket; üç bölümden oluşmaktadır: **birinci bölümde** kişisel bilgileriniz, **ikinci bölümde** programın bazı öğelerine ilişkin belirtilen yargılara katılma düzeyiniz, **üçüncü bölümde** ise; programın geliştirilmesine yönelik önerileriniz öğrenilmeye çalışılacaktır.

Araştırmanın amacına ulaşması için ankette yer alan ifadeleri dikkatlice okumanız ve size en uygun seçeneği içtenlikle işaretlemeniz gerekmektedir. Yanıtlarınızdan elde edilecek veriler, öncelikle araştırmacının yüksek lisans tezinde kullanılacak olup, Hava Kuvvetleri Komutanlığı uzaktan eğitim uygulamalarının geliştirilmesine ve Astsubay Oryantasyon Kursunun (AOK) yeniden tasarlanmasına bilimsel veri sağlayacaktır.

Değerli zamanınızı ayırarak sağladığınız katkı için içten teşekkürlerimi sunarım.

İLETİŞİM ADRESİ:

Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.
Eğt.Yntc.ve Öğ.Yet.Ok.K.lığı
Pl.Prog.ve Kay.A.V.

Gaziemir/ İZMİR

Tel: 0 232 2511600/ 4289

E-mail: hakanyzc@hotmail.com

Hakan YAZICI

Hava Öğretmen Üsteğmen
Anadolu Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

EK-5 Devamı

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER:

AÇIKLAMA: Aşağıdaki sorulara ilişkin durumunuzu seçeneğin önündeki parantezin içine (x) koyarak veya istenileni yazarak cevaplandırınız.

1. İhtisasınız:.....

2. Yaşınız:

()23 ve Altı ()24-27 ()28-31 ()32 ve Üstü

3. Görev Yeriniz:

()Karargah ()Eğitim Birliği/Merkezi ()Hava İkmal Bakım Merkezi
 ()Ana Jet Üssü ()Hava Meydan K.lığı ()Hava Radar Mevzii
 ()Diğer(belirtiniz).....

4. Yaşadığımız il:.....

5. En son bitirdiğiniz sivil eğitim kurumu

()Genel Lise ()Endüstri Meslek Lisesi ()Teknik Lise
 ()Örgün Meslek Yüksekokulu ()Örgün Üniversite ()Açıköğretim Fakültesi
 ()Lisansüstü Eğitim ()Diğer(belirtiniz).....

6. Halen öğrencisi olduğunuz sivil eğitim kurumu:(varsa belirtiniz)

()Örgün Meslek Yüksekokulu ()Örgün Üniversite ()Açıköğretim Fakültesi
 ()Lisansüstü Eğitim ()Diğer(belirtiniz).....

EK-5 Devamı

İKİNCİ BÖLÜM

PROGRAMIN ÖGELERİNE İLİŞKİN BİLGİLER

AÇIKLAMA: Bu bölümde; Astsubay Oryantasyon Kursunun(AOK) amacına, içeriğine, yöntem, teknik ve ders materyallerine, öğrenci destek hizmetlerine ve ölçme değerlendirme sürecine ilişkin bazı yargılar verilmiştir. Sizden istenen, bu yargıları dikkatlice okuyup verilen yargıya katılma durumunuzu parantez içine (X) işareti koyarak belirtmenizdir.

S/N	ASTSUBAY ORYANTASYON KURSU (AOK)	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1.	AMAÇLARI					
1.1	Geniş bir kitleye ekonomik yoldan eğitim verilmesini sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
1.2	Birliklerin görev etkinliklerini azaltmaktadır.	()	()	()	()	()
1.3	Örgün eğitim kuruluşlarında verilmeyen konularda eğitim verilmektedir.	()	()	()	()	()
1.4	Astsubayların mesleki gelişimlerine katkı sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
1.5	Astsubayların sahip olduğu bilgi ve becerilerinin görevbaşında pekiştirilmesini sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
1.6	Astsubaylara okuma alışkanlığı kazandırmaktadır.	()	()	()	()	()
1.7	Astsubayları araştırmaya ve incelemeye yöneltmektedir.	()	()	()	()	()
1.8	Astsubayların askeri ve genel kültür seviyelerini artırarak bireysel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır.	()	()	()	()	()
1.9	Hava Kuvvetleri Komutanlığının daha nitelikli insan gücüne sahip olmasına katkıda bulunmaktadır.	()	()	()	()	()
1.10	Subay olmak isteyen astsubayların sınavlara yönelik bilgi düzeylerini yükseltmektedir.	()	()	()	()	()
2.	PROGRAM İÇERİĞİ					
2.1	AOK kitaplarında yer alan bilgiler daha önce herhangi bir eğitim kurumunda alınmamış yeni bilgilerden oluşmaktadır.	()	()	()	()	()
2.2	Programda yer alan dersler ve içerikleri amaçlarda yer alan eğitim ihtiyaçlarını giderecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
2.3	Programda yer alan dersler ve üniteler birbirini tamamlar ve bir bütün oluşturur niteliktedir.	()	()	()	()	()
2.4	Programda yer alan dersler, programın amaçlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
2.5	Programda yer alan dersler meslek hayatında kullanılabilir niteliktedir.	()	()	()	()	()

EK-5 Devamı

S/N	ASTSUBAY ORYANTASYON KURSU (AOK)	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
3.	YÖNTEM, TEKNİK VE DERS MATERYALLERİ					
3.1	AOK'nun uzaktan eğitim yaklaşımı ile uygulanması en uygun ve çağdaş bir yoldur.	()	()	()	()	()
3.2	AOK, kitapların dışında diğer eğitim yardımcıları(cd, video kaset, internet vb) ile de desteklenmelidir.	()	()	()	()	()
3.3	Ünitelerin yapısı uzaktan eğitim tekniğine göre yazılmıştır.	()	()	()	()	()
3.4	Kitapların sayfa düzeni ve baskısı öğrenmeyi kolaylaştıracak biçimde kolay okunabilir şekilde tasarlanmıştır.	()	()	()	()	()
3.5	Kitaplardaki şekiller, grafikler, resimler ve fotoğraflar konuların daha kolay anlaşılmasını sağlar niteliktedir.	()	()	()	()	()
3.6	Ünitelerde yer alan amaçlar, işaretler, uyarılar, özet ve değerlendirme soruları ünitelerin kavranmasını kolaylaştırmaktadır.	()	()	()	()	()
4.	ÖĞRENCİ DESTEK HİZMETLERİ					
4.1	Kursiyerler anlayamayan konularla ilgili sorunlarını HİLYOK Yaygın Öğretim Ders Grup Amirliğine kolayca iletebilmekte ve gerekli akademik desteği alabilmektedirler.	()	()	()	()	()
4.2	Kursiyerler anlayamadıkları konularda birliklerinden de gerekli yardımı alabilmektedirler.	()	()	()	()	()
4.3	Yönetici personel kursiyerlerin çalışması için zaman yaratmaya özen göstermektedirler.	()	()	()	()	()
4.4	AOK kursiyerleri mecbur kalınmadıkça görev, intikal vb. görevlendirmelerin dışında tutulmaktadır.	()	()	()	()	()
4.5	Birlik tarafından; kursiyerlerin kurs kapsamında öğrendikleri konuları görevbaşında uygulayabilmeleri için gerekli fırsatlar yaratılmaktadır.	()	()	()	()	()
4.6	AOK'nun personelin mesleki gelişimlerinin bir parçası olması kursiyerlerin kursa olumlu yönde motive olmasını sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
4.7	AOK rehberi kursiyerlerin rehberlik ihtiyacını karşılayacak yeterliliktedir.	()	()	()	()	()

EK-5 Devamı

S/N	ASTSUBAY ORYANTASYON KURSU (AOK)	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
5.	ÖLÇME DEĞERLENDİRME					
5.1	Başarının belirlenmesinde kullanılan çoktan seçmeli soru türü en iyi değerlendirme araçlarından biridir.	()	()	()	()	()
5.2	Sınavlar eğitim uygulama direktifinde belirtilen zamanlarda yapılmaktadır.	()	()	()	()	()
5.3	Sınav süreleri yeterlidir.	()	()	()	()	()
5.4	Sınavlarda yer alan soru sayısı kurs içeriğini kapsamaktadır.	()	()	()	()	()
5.5	Sınav soruları kursta kazandırılan davranışları ölçer niteliktedir.	()	()	()	()	()
5.6	Sınavların uygulandığı merkezler uygun ve yeterlidir.	()	()	()	()	()
5.7	Sınavların değerlendirilmesinde objektiflik ve güvenilirlik tamdır.	()	()	()	()	()

EK-5 Devamı

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖNERİLERİNİZ

AÇIKLAMA:Bu bölümde sizden istenen astsubay oryantasyon kursunun beğendiğiniz beğenmediğiniz yönlerini yazmanızdır. Lütfen görüşlerinizi maddeler halinde belirtiniz.

1.Astsubay Oryantasyon Kursunun Beğendiğiniz Yönleri

2.Astsubay Oryantasyon Kursunun Beğenmediğiniz Yönleri

EK-6

26 NİSAN 2002

KIT'ASI : Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K. Eğt.Yntc.ve Öğ.Yet.Ok.K.lığı
GAZİEMİR/İZMİR

SINIF VE RÜTBESİ : Hv.Öğ.Ütğm.

ADI VE SOYADI : Hakan YAZICI

BABA ADI : Hasan

MEMLEKETİ : TOKAT

DOĞUM TARİHİ : 11.06.1971

DUHULÜ : 15.04.1993 **ÖZÜ:** Tez Araştırma Görevi Hk.

NASBI : 30.08.1996

SİCİL NO : 1993-Y-3

KOMUTANLIK ÖNÜNE

İLGİ : Hv.K.K.lığının 25 MAYIS 1999 gün ve PER.:1700-973-99/PL.Ynt.(PL.) 98855 sayılı
"Tez Araştırma Görevleri" emri.

1. Türk Hava Kuvvetlerinin nitelikli insan gücüne sahip olma politikası doğrultusunda Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uzaktan Eğitim Ana Bilim Dalında kendi nam ve hesabıma yüksek lisans eğitimim devam etmekte olup, tez hazırlama aşamasına gelmiş bulunmaktayım.

2. Bu kapsamda, araştırma konusu olarak seçtiğim "Hv.K.K.lığında Uzaktan Eğitim Yaklaşımı ile Uygulanan Astsubay Oryantasyon Kursu Programının Değerlendirilmesi" adlı tez önerim Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından uygun bulunmuştur.

3. Astsubay Oryantasyon Kursunun araştırma konusu olarak seçilmesinin gerekçeleri aşağıda sunulmuştur.

a. Gelişen eğitim ve iletişim teknolojileri ile birlikte uzaktan eğitim son yıllarda oldukça yaygın ve kabul gören bir eğitim yöntemi olması ve Hv.K.K.lığı bünyesinde de bir çok eğitimin bu yöntemle verilmesine yönelik çalışmalar başlatılmış olması nedeniyle; Hava Kuvvetleri Komutanlığında Uzaktan Eğitim yaklaşımı ile uygulanması tasarlanan diğer çalışmalara rehberlik edebilecek veri sağlamak.

b. Mevcut eğitim etkinliğinin artırılması ve ulaşılabilecek seviyenin korunması için alınması gereken önlemlere bilimsel veri sağlamak.

EK-6 Devamı

c. Eğitimin geliştirilmesine yönelik ilgili yönerge ve dokümanlarda yapılması gerekli olan güncelleştirme ihtiyaç ve önerilerini belirlemek.

d. Sistemin, personelin beklentileri ile bütünleştirilebilmesi konusunda öneriler geliştirmek.

e. Hv.K.K.lığı eğitim sistemine yön veren eğitim yöneticilerine sistemin etkinliğini artırmak için gerekli olabilecek önlemler konusunda bilimsel veriler oluşturmaktır.

4. Söz konusu çalışma, halen uygulanmakta olan Astsubay Oryantasyon Kursu programının; amaçları, içeriği, yöntemi, teknik ve materyaller, öğrenci destek hizmetleri, ölçme değerlendirme boyutlarında kursiyer görüşlerine dayanarak değerlendirilmesi şeklinde planlanmıştır.

5. Bu amaçla, 2001-2002 Eğitim-Öğretim yılı Astsubay Oryantasyon Kursu kursiyerlerinin programa ilişkin görüşlerinin yukarıda belirtilen amaç doğrultusunda hazırlanan özel bir anket yolu ile belirlenmesi tasarlanmıştır.

6. Tez konusuyla ilgili araştırma ve çalışmalara başlayabilmem için ilgi gereği emirlerine arz ederim.

EK-6 Devamı

+

T. C.
HAVA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI
HAVA EĞİTİM KOMUTANLIĞI
GÜZELYALI/İZMİR

PER. : 1700- (04-02/PL.Ş. 815) - 1641
KONU : Araştırma Müsaade Talebi.

HAZİRAN 2002

HAVA SINIF OKULLARI VE TEKNİK EĞİTİM MERKEZİ KOMUTANLIĞINA

İLGİ : Hv.K.K.İğininin 29 Mayıs 2002 gün ve HRK.:1700-197-02/EĞT.(Eğt.Giş.Koor.Ş./ Koor.)
1009005 sayılı emri.

1. Hv.Snf.Ök.ve Tek.Eğt.Mrk.K.İği emrinde görevli Hv.Öğ.Ütğm.Hakan YAZICI (1993-Y-3)'nin; Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uzaktan Eğitim Ana Bilim Dalı'nda, "Hv.K.K.İğında Uzaktan Eğitim Yaklaşımı ile Uygulanan Astsubay Oryantasyon Kursu Programının Değerlendirilmesi" konusunda yüksek lisans eğitimine ilişkin tez araştırma talebinin uygun bulunduğu fotokopisi Ek'te gönderilen ilgi emir ile bildirilmiştir.
2. Emrin ilgili personele tebliği ile uygulamanın emir esaslarına göre yapılmasını arz ederim.

HAVA EĞİTİM KOMUTANI EMRİYLE

Yavuz AKINCE
Hava Pilot Tuğgeneral
Kürmay Başkanı

EKI _____ :
İlgili emir fotokopisi

EK-6 Devamı

T.C.
HAVA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI
HAVA SINIF OKULLARI VE TEKNİK EĞİTİM MERKEZİ KOMUTANLIĞI
GAZİEMİR/İZMİR

HV.SNF.OK.: 1800- 96 -02/EYÖYOK/Pl.Prog.(265)

17 HAZİRAN 2002

KONU : Astsubay Oryantasyon Kursu
Değerlendirme Anketi.

İLGİ : (a) Hv.K.K.lığının 29 MAYIS 2002 gün ve HRK.: 1700-197-02/EĞT.(Eğt.Glş. Koor. Ş./Koor.)/1009005 sayılı "Araştırma Müsaade Talebi" konulu emri. (HAY)

(b) Hv.K.K.lığının 11 EYLÜL 2001 gün ve HRK.:1800-1819-01/EĞT.(MGKŞ/Hv.Svn./N.Y.2408)169903 sayılı "Astsubay Oryantasyon Kursu (Yaygın Eğitim) Uygulama Direktifi"

1. Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.lığı Eğitim Yöneticisi ve Öğretmen Yetiştirme Okul Komutanlığında görevli Hv.Öğ.Ütgm.Hakan YAZICI (1993-Y-3)'nin yüksek lisans eğitimi kapsamında "Hv.K.K.lığında Uzaktan Eğitim Yaklaşımı ile Uygulanan Astsubay Oryantasyon Kursu Programının Değerlendirilmesi" konulu tez araştırması ilgi (a) emir ile onaylanmıştır.
2. Söz konusu araştırmaya ilişkin verilerin elde edilmesine yönelik olarak; ilgi (b) emir gereği 2001-2002 Eğitim-Öğretim yılında EK-A'da listelenen birlik/kurumlarda Astsubay Oryantasyon Kursuna tertip edilen Astsubaylar örneklem olarak belirlenmiş olup, bu amaçla "Astsubay Oryantasyon Kursu Değerlendirme Anketi" hazırlanmıştır.
3. EK-B'de sunulan anketin Astsubay Oryantasyon Kursuna tertip edilen personele, birlik/kurum irtibat Subay/Astsubayları tarafından uygulanarak, anket uygulanamayan (atama, izin, istirahat vb. nedenle) personel isimleri ile birlikte 08 Temmuz 2002 tarihine kadar Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.lığı EYÖYOK.K.lığı dikkatine gönderilmesini rica ederim.

Ömer İNAK
Hava Pilot Tümgeneral
Hv.Snf.Ok.ve Tek.Eğt.Mrk.K.

EKLER :

EK-A (1 Sayfa Dağıtım Planı)

EK-B (Astsubay Oryantasyon Kursu Değerlendirme Anketi)

KAYNAKÇA

Alkan, Cevat. **Açıköğretim: Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara:1987.

_____. "Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi," **Türkiye 1. Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu**. Televizyonlar Eğitim Başkanlığı, 1996.

_____. **Eğitim Teknolojisi**. Beşinci Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık,1997.

_____. "Eğitim Teknolojisi ve Uzaktan Eğitimin Kavramsal Boyutları," **Uzaktan Eğitim**. 5-10, Yaz 1998.

Akkutay, Ülker. **Türkiye'de Çıraklık Eğitimi**. Ankara: 1991.

Arıcı, Hüsnü. **İstatistik:Yöntemler ve Uygulamalar**. Yedinci Baskı, Ankara: Meteksan,1990.

Balcı, Ali. **Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi İkinci Basım, Ankara:1997.

Barkan, Murat, "Uzaktan öğretimde Video", **Çağdaş Bir Eğitim İletişim Aracı Olarak Video : Araştırma, Kuram, Uygulama**. (Ed.Cengiz Tekin), Anadolu Üniversitesi Eğitim Teknoloji ve Yaygın Eğitim Vakfı Yayınları, Yayın No : 004, s.149-169, Eskişehir, 1988.

Demiray, Uğur. **Dünyada Açıköğretim**. Eskişehir: Turkuaz Yayınları, 1995.

Erden, Münire. **Eğitimde Program Değerlendirme**. Personel Eğitim Merkezi Yayın No:6,Birinci Baskı. Ankara: 1993.

Ertürk, Selahattin. **Eğitimde Program Geliştirme**. Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara:1972.

Fidan, Nurettin ve Okan Kenan. **Açıköğretim Sistemleri ve Uzaktan Eğitim.** Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1975.

Genelkurmay Başkanlığı. **Müşterek Askeri Kısaltmalar Sözlüğü,** Genelkurmay Basımevi, Yayın No: 124, Ankara: 2001.

Göçmenler, Güzin."Uzaktan Eğitim Teknolojileri ve Çağdaş Yönelimler".
http://www.ef.sakarya.edu.tr/sayfa/bildiri/index_b.htm (3 Eylül 2002).

Gökdağ, Dursun. **Uzaktan Öğretimde Basılı Materyaller (AÖF örneği),** Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No : 134/54, Eskişehir: 1986.

Hakan, Ayhan. **Eğitim Önlisans Programının Değerlendirilmesi.** Anadolu Üniversitesi Yayını, No: 363, Eskişehir: 1991.

_____. **Batı Avrupa Açıköğretim Programlarının Değerlendirilmesi.** Anadolu Üniversitesi Yayını, No:915, Eskişehir:1996.

Hava Kuvvetleri Komutanlığı, **Astsubay Meslek İçi Eğitim Yönergesi.** Hava Basımevi, Yayın No:9724, Ankara:1984.

_____. **Kurslar Kataloğu.** Hava Basımevi, Yayın No: 1047, Ankara: 1996.

_____. **Astsubay Oryantasyon Kursu Yönergesi.** Hava Basımevi Müdürlüğü, Yayın No: 1049, Ankara: 1997.

_____. **Eğitim Uygulama Direktifi.** Hava Basımevi ve Neşriyat Md.lüğü , Ankara: 1999.

_____. **Eğitim Terimleri Sözlüğü,** Hava Basımevi Müdürlüğü, Yayın No:1107, Ankara:2000.

Hava Sınıf Okulları ve Teknik Eğitim Merkezi Komutanlığı."Hava Kuvvetlerinde Yaygın Öğretim", Yayımlanmamış Eğitim Andıcı. İzmir:1989.

_____. "Astsubay Oryantasyon Kursunun Değerlendirilmesi", Yayımlanmamış Karargah Etüdü.İzmir:1992.

_____. "Astsubay Oryantasyon Kursunun Etkiliği", Yayınlanmamış Karargah Etüdü. İzmir:1993.

_____. **Astsubay Oryantasyon Kursu Rehberi**, Hv.Snf.Ok.ve Tek. Eğt.Mrk. Basımevi, İzmir:2001a.

_____. **İletişim**.EYÖYOK Yayını,Yayın No:3, Hv.Snf.Ok.veTek.Eğt.Mrk.Basımevi, İzmir:2001b.

_____. **Eğitim Bilimine Giriş**. EYÖYOK Yayını,Yayın No:1, Hv.Snf.Ok.ve Tek. Eğt.Mrk. Basımevi, İzmir:2002.

Hızal, Alışan. **Uzaktan Öğretim Süreçleri ve Yazılı Gereçler: Eğitim Teknolojisi Açısından Yaklaşımı**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara: 1983.

İşman, Aytekin. **Uzaktan Eğitim**. Adapazarı:Değişim Yayınları, 1998.

Kaptan, Saim. **Bilimsel Araştırma ve Gözlem Teknikleri**. Ankara: 1989.

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Altıncı Basım, Ankara: 1994.

Karayalçın, Yaşar. **Mektupla Öğretim**. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara:1976.

Kaymakçioğlu, Fırat. Uzaktan Öğretimde Danışmanlık Hizmetleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara: 1996

Kesim, Mehmet. **İletişim Teknolojisindeki Yeni Gelişmelerden Teletext ve Viewdata'nın Uzaktan Öğretimde Kullanılması**. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No: 106/36, Eskişehir: 1985.

Küçükahmet, Leyla. **Hizmet içi Eğitim: Teori ve Uygulamaları**. Gazi Üniversitesi İletişim Fak. Matbaası, Ankara: 1992.

Milli Eğitim Bakanlığı. "Milli Eğitim Temel Kanunu" <http://www.meb.gov.tr/index2.htm> (15 Ağustos 2002).

Özgül, İlhan. "Uzaktan Öğretim Uygulamasının Türkiye'deki Durumu." Yetişkinlerin Uzaktan Eğitimi Üzerine Açık Üniversite Konferansına Sunulan Bildiri, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, Cilt 6, Sayı 36, s.43-48, Ankara: 1982.

Özer, Bekir. "Türkiye'de Uzaktan Eğitim : Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinin Uygulamaları", **Eğitim Fakültesi Dergisi**. 2,2 : 1-4, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir:1989a.

_____. "Uzaktan Eğitim yaklaşımıyla Uygulanan Eğitim Önlisans Programının Öğretmenlik Meslek Bilgisini Kazandırma Yönünden Etkililiği". Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi SBE, Eskişehir:1989b.

_____. "Çeşitli Ülkelerde Uzaktan Eğitim Yaklaşımının Öğretmen Eğitiminde Kullanılması". **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 3, 1: 61-72, Eskişehir:1990.

_____. "Uzaktan Eğitim Yaklaşımının Öğretmen Eğitiminde Kullanılması", **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 4, 1-2:73-88, 1991.

_____. "Teknoloji Yoğunluklu Eğitim Yaklaşımı Olarak Uzaktan Eğitim" **Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler**. Anadolu Ün. AÖF Yayını, No:564, Eskişehir:1998.

Özyürek, Leyla. **Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Programlarının Etkinliği**. Ankara Üniversitesi Yayını, No:102, Ankara:1981.

Parlak, Y.Nuray. "Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Açıköğretim Sistemine İlişkin Tutumları", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Ankara, 1991.

Polatcan, İsmet. **Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliği**. İstanbul:1986.

Sağlam, Mustafa. **Yurtdışında Dışarıdan Lise Bitirme Programının Değerlendirilmesi**. Anadolu Üniversitesi Yayını, No:776, Eskişehir:1994.

Serter, Nuray. **Açıköğretim Fakültesi Akademik Danışmanlık ve Uygulama Hizmetlerinin Değerlendirilmesi**. Anadolu Üniversitesi Yayını, No:243, Eskişehir:1986.

Seyidoğlu, Halil. **Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı**. İstanbul:2000.

Sherry, L. (1996) Issues in Distance Learning. International Journal of Educational Telecommunications, <http://www.cudenver.edu/~lsherry/pubs/issues.html> (6 Haziran 2002).

Şimşek, Ali. "Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi", **Çağdaş Eğitim**. 108 : 34-39, Ankara:1986.

Targan, Çetin."Yaygın Öğretim", **Hava Sınıf Okulları ve Teknik Eğitim Merkezi Komutanlığı Bülteni**. Sayı 1, s.58-61, İzmir:1993.

Taymaz, Haydar. **Hizmet İçi Eğitim: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler**. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:94, Ankara: 1981.

Uysal, Ö.Faruk."Eğitim Sistemi Tasarımında Kaliteye Dönük Bütünsel Bir Yaklaşım: Hava Kuvvetleri Komutanlığı Eğitim Sistemi Geliştirme Modeli," Anadolu Üniversitesince Düzenlenen Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumuna sunulan bildiri. Eskişehir:23 Mayıs 2002.

Variş, Fatma. **Eğitim Bilimine Giriş**. Ankara Ün. Eğitim Fakültesi Yayını, No:159, Ankara:1988a.

_____. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara Ün. Eğitim Fakültesi Yayını, No:157, Ankara:1988b.

Verduin, John R. ve Thomas A.Clark. **Uzaktan Eğitim: Etkin Uygulama Esasları**. Çeviren: İlknur Maviş. Eskişehir: Kibele Sanat Merkezi, 1994.

Yazıcı, Hakan. "Hava Kuvvetleri Komutanlığı Uzaktan Eğitim Uygulamaları," Anadolu Üniversitesince Düzenlenen Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumuna sunulan bildiri. Eskişehir:23 Mayıs 2002.